

Technická univerzita v Liberci
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: KFL

Studijní program: 2. stupeň

Kombinace: občanská výchova – český jazyk

Téma homosexuality a jeho prezentace na druhém stupni ZŠ

The Topic of Homosexuality and Its Presentation

at Basic School

**Homosexualität und ihre Präsentation an der Oberstufe von
Grundschulen**

Diplomová práce: 2005–FP–KFL– 105

Autor:

Lenka Stanková

Podpis:

Adresa:

Zimní 582

460 15, Liberec 15

Vedoucí práce: PhDr. Lenka Václavíková Helšusová

Konzultant:

Počet

stran	slov	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
112	29 233	3	8	39	5

V Liberci dne: 30. dubna 2005

TU v Liberci, FAKULTA PEDAGOGICKÁ

461 17 LIBEREC 1, Hálkova 6

Tel.: 485 352 515

Fax:

485 352 332

Katedra filosofie

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(pro magisterský studijní program)

pro (diplomant) Lenka Stanková

adresa: Zimní 582, Liberec 15, 460 15

obor (kombinace): občanská výchova – český jazyk

Název DP: Téma homosexuality a jeho prezentace na druhém stupni ZŠ

Název DP v angličtině: The Topic of Homosexuality and Its Presentation at Basic School

Vedoucí práce: PhDr. Lenka Václavíková Helšusová

Konzultant:

Termín odevzdání: 30. dubna 2005

Pozn. Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne

.....

děkan

.....

vedoucí katedry

Převzal (diplomant):

.....

.....

Cíl:

Diplomantka vyloží základní koncepce týkající se homosexuality. Popíše odlišnost pohledů na homosexualitu z hlediska homosexuálů samých a z hlediska majoritní společnosti.

Dále provede dotazníkové šetření zaměřené na prezentaci a reflexi tématu homosexuality na druhém stupni ZŠ. Zároveň kriticky zhodnotí některé vybrané podkladové materiály týkající se tématu homosexuality, které jsou dostupné pro pedagogy.

Diplomantka na základě zpracování těchto dvou úkolů vyhodnotí a navrhne, jak postupovat při prezentaci tohoto tématu pro děti na základní škole.

Literatura:

Janošová, P.: HOMOSEXUALITA V NÁZORECH SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI. Praha: Karolinum, 2000.

Renzetti, C. M.: ŽENY, MUŽI A SPOLEČNOST. Praha: Karolinum, 2003.

Procházka, I.: COMING OUT. Praha: Orbis, 1994.

Ondrisová, J.: NEVIDITEĽNÁ MENŠINA: čo (ne)vieme o sexuálnej orientácii. Bratislava: Nadácia občan a demokracia, 2002.

Brzek, A.: TŘETÍ POHLAVÍ? Praha: Scientia Medica, 1992.

Procházka, I.: SPOLEČENSKÁ DISKRIMINACE LESBICKÝCH ŽEN, GAY MUŽŮ A BISEXUÁLŮ V ČR. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003.

.....

vedoucí DP

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum

Podpis

PODĚKOVÁNÍ

Mé poděkování patří zejména PhDr. Lence Václavíkové Helšusové za trpělivost, ochotu, rady a vše další při vedení mé diplomové práce. Dále děkuji paní učitelce Jiřině Hodbod'ové za pomoc se získáváním dat k mému výzkumu a Mgr. Jiřímu Hromadovi za poskytnutí materiálů týkajících se homosexuality. Neméně děkuji všem ostatním, kteří mi jakýmkoliv způsobem pomohli při vytváření tohoto textu.

Téma homosexuality a jeho prezentace na druhém stupni ZŠ

Stanková Lenka

DP-2005

Vedoucí DP:

PhDr. Lenka Václavíková Helšusová

ANOTACE

Tato diplomová práce se nejprve zabývá homosexualitou jako samostatným fenoménem. Snaží se popsat základní informace, které jsou k pochopení tohoto tématu podstatné. Dále se věnuje prezentaci informací o homosexualitě v příručkách dostupných pedagogům. Jedna z jejích částí zkoumá znalosti dětí na druhém stupni základních škol. Tento výzkum byl proveden pomocí dotazníkového šetření na vybrané základní škole. Na základě tohoto šetření je v závěru navržena metoda, která by měla posloužit jako návod k co nejlepšímu přiblížení tématu „homosexualita“ dětem.

The Topic of Homosexuality and Its Presentation at Basic School

SUMMARY

This thesis initially concentrates on the phenomenon of homosexuality in general, providing basic information which is necessary to understand this issue. Subsequently, it deals with information on homosexuality that is available to teachers in handbooks. One chapter also explores awareness of homosexuality among second-degree pupils at primary schools, reporting on a questionnaire survey which was conducted at a selected primary school. Finally, methodical proposals to teachers are made as a conclusion of this survey in order to find the most suitable way of delivering this topic to children.

Homosexualität und ihre Präsentierung an der Oberstufe von Grundschulen

ANNOTATION

Diese Diplomarbeit befasst sich zuerst mit dem Phänomen „Homosexualität“ im Allgemeinen. Es werden gründliche Informationen beschrieben, die für die Auffassung dieses Themas maßgeblich sind. Weiter werden in Handbüchern

für Lehrer erreichbare Informationen über Homosexualität ermittelt. Ein Kapitel widmet sich Kenntnissen von Kindern auf der Oberstufe von Grundschulen. In dieser Untersuchung wurden Fragebogen an einer ausgewählten Grundschule eingesetzt. Aufgrund dieser Untersuchung wird schließlich eine Methode vorgeschlagen, die als Anleitung zur möglichst geeigneten Vermittlung dieses Themas an Kinder dienen sollte.

OBSAH

<i>OBSAH</i>	8
<i>ÚVOD</i>	11
<i>1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ Z OBLASTI HOMOSEXUALITY</i>	13
1.1 <u>TERMÍN „HOMOSEXUALITA“</u>	13
1.2 <u>„TYPY“ HOMOSEXUALITY</u>	16
1.3 <u>„PŘÍČINY“ HOMOSEXUALITY</u>	17
1.3.1 Biologické hypotézy a teorie:	18
1.3.2 Sociologické a psychologické teorie:	19
1.4 <u>COMING OUT</u>	21
1.4.1 Definice pojmu „coming out“	21
1.4.2 Jednotlivé fáze coming outu	23
1.4.3 Rodičovský coming out	24
<i>2. HISTORIE</i>	26
2.1 <u>VÝVOJ VE VNÍMÁNÍ HOMOSEXUALITY</u>	26
2.1.1 Nejstarší zmínky o homosexualitě.....	26
2.2 <u>POSTOJE K HOMOSEXUALITĚ V RŮZNÝCH KULTURÁCH</u>	
<u>A OBDOBÍCH</u>	27
2.2.1 Řecko a Řím.....	27
2.2.2 Středověk a novověk.....	27
2.2.3 19. století.....	29
2.2.4 První polovina 20. století - nacismus, fašismus.....	30
2.2.5 Druhá polovina 20. století u nás	31
2.3 <u>LÉKAŘSKÉ EXPERIMENTY A POKUSY O LÉČBU</u>	33
<i>3. HOMOSEXUALITA A NÁBOŽENSTVÍ</i>	35
3.1 <u>ŽIDOVSTVÍ</u>	36
3.2 <u>KŘESŤANSTVÍ</u>	37
3.2.1 Homosexualita a Bible	38
3.2.2 Protestantské církve	41
3.2.2.1 Calvinismus	41
3.2.2.2 Anglikánská církev	42
3.2.3 Římskokatolická církev	42
3.2.4 Ortodoxní církev	43
3.3 <u>JINÁ NÁBOŽENSTVÍ</u>	43
3.3.1 Islám.....	43
3.3.2 Východní náboženství.....	44
<i>4. POSTOJE K HOMOSEXUALITĚ</i>	46
4.1 <u>HOMOFOBIE A HETEROSEXISMUS</u>	46
4.1.2 Institucionalizovaná diskriminace	47
4.1.2.1 Oblast právní.....	48
4.1.2.1.1 Registrované partnerství v ČR.....	49
4.1.2.1.2 Partnerství homosexuálních párů v Evropě	52
4.1.2.2 Oblast školství.....	52
4.1.2.3 Oblast zdravotnictví.....	53
4.1.2.4 Oblast masmédií	53

4.1.2.5 Oblast církevní	54
4.1.3 Charakteristiky a mechanismy jedince ovlivňující postoje k homosexuálům	54
4.1.3.1 Sociální charakteristiky jedince	54
4.1.3.2 Psychologické mechanismy jedince	55
4.1.4 Internalizovaná homofobie	56
4.1.5 Projevy a důsledky homofobie a heterosexismu.....	57
4.2 <u>SEXUALITA A GENDER</u>	59
4.2.1 Pohlaví a gender	60
5. <i>KRITICKÁ ANALÝZA PŘÍRUČEK DOSTUPNÝCH NEBO DISTRIBUOVANÝCH PEDAGOGŮM</i>	63
5.1 <u>TERAPIE HOMOSEXUALITY</u>	63
5.1.1 Předmluva k českému vydání a úvod	65
5.1.2 První část – názory	66
5.1.2.1 Něco málo o homosexualitě.....	67
5.1.2.2 Komplex méněcennosti.....	68
5.1.2.3 Sebedramatizování.....	69
5.1.2.4 Homosexuální „láska“, sexualita a erotika	70
5.1.2.5 Neurotici... ..	70
5.1.2.6 ... a teenageři (věčné děti)	71
5.1.2.7 „Rodičovství“ homosexuálů	72
5.1.2.8 Homosexuál a víra	72
5.1.2.9 Na závěr první části	73
5.1.3 Část druhá - praktická pravidla pro terapii	76
5.1.3.1 Potřeba psychoterapeuta	76
5.1.3.2 Sebepoznání a sebepozorování	76
5.1.3.3 Morální sebepoznání.....	79
5.1.3.4 Bojovat s neurotickou sebelítostí – humor	79
5.1.3.5 Masturbace.....	80
5.1.3.6 Boj s infantilním já	81
5.1.3.7 Obnovení pohlavní role	81
5.1.3.8 Dokončení „přeměny“	82
5.2 <u>SEXUÁLNÍ VÝCHOVA</u>	84
5.2.1 Pedagog a homosexualita.....	85
5.3 <u>MANUÁL SEXUÁLNÍ VÝCHOVY</u>	90
6. <i>DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ</i>	92
6.1 <u>METODOLOGIE</u>	92
6.2 <u>ANALÝZA VÝSLEDKŮ</u>	93
6.2.1 Znalosti o homosexualitě	93
6.2.2 Postoje k homosexualitě	94
6.2.3 Práce s homosexualitou ve škole	95
6.2.4 Diference v odpovědích podle věku, pohlaví a navštěvované školy	98
6.2.4.1 Rozdíly v odpovědích podle věku	98
6.2.4.2 Rozdíly v odpovědích podle pohlaví	99
6.2.4.3 Rozdíly v odpovědích podle navštěvované školy.....	100
7. <i>DIDAKTICKÉ NÁVRHY NA VÝUKU TÉMATU „HOMOSEXUALITA“ NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH</i>	101
7.1 <u>STRUKTURA A CÍLE VÝUKY</u>	101

7.2 <u>PREZENTACE HOMOSEXUALITY</u>	101
7.2.1 První hodina.....	102
7.2.2 Druhá hodina.....	103
7.2.3 Třetí hodina.....	104
7.2.4 Čtvrtá hodina.....	105
<i>ZÁVĚR</i>	107
<i>SEZNAM PRAMENŮ</i>	109

PŘÍLOHY

Příloha č.1 – Švédové prováděli nucené lobotomie

Příloha č.2 – Morální sebepoznání

Příloha č.3 – Úplné znění dotazníku

Příloha č.4 – Výsledky dotazníkového šetření

Příloha č.5 – Kontingenční tabulky

ÚVOD

Téma mé diplomové práce zní: Téma homosexuality a jeho prezentace na druhém stupni ZŠ. Vybrala jsem si jej, protože se domnívám, že problematice homosexuality ve výuce na našich základních školách není věnován téměř žádný prostor, a žáci tak mají nedostatečné nebo nesprávné informace týkající se tohoto tématu. Vycházím z toho, že v této době je homosexualita stále jakési tabu, problém, o kterém se ve společnosti ví, ale víceméně se ignoruje. I přestože je k informacím o homosexualitě vcelku otevřený přístup, málokdo toho využívá. Stále přetrvávají velmi staré názory (až několik staletí), které považují homosexualitu za zvrácenost, úchylku a za „léčitelnou“. Proto jsou v naší společnosti neustále zakořeněné stereotypy o homosexuálech, kdy je homosexualita dávána do souvislosti zejména s muži, s pohlavním stykem, nedostatečnou mužností mužů, ženskostí žen aj. Učitelé se tohoto tématu „bojí“, málokdo mu věnuje více než jednu hodinu, většina z nich jej ani neprobírá, neumí s ním pracovat. Na všechny tyto problematické aspekty homosexuality chci tedy ve své diplomové práci upozornit a více objasnit jejich příčiny. Dalším cílem je zjistit, jak jsou na tom žáci základních škol co se týče vnímání, postojů a znalostí o homosexualitě.

V textu se budu věnovat vymezení základních pojmů týkajících se homosexuality – z jakých hledisek je termín „homosexualita“ různě definován; „typům“ homosexuality; teoriím o jejích příčinách a coming outu. Dále si představíme, jak se na homosexualitu pohlíželo v různých kulturách, obdobích a v náboženstvích. Podle toho zjistíme, že stereotypy převládající v naší společnosti přetrvávají na základě křesťanského vnímání homosexuality. „Křesťanský“ pohled na homosexualitu si v závěru představíme prostřednictvím příručky prezentované pedagogům: *Terapie homosexuality*.

Nemalá část bude věnována tomu, jak homosexuální menšinu vnímá naše heterosexuální společnost. V návaznosti na to si popíšeme, jak se negativně vnímají sami homosexuálové. Vysvětlíme si termíny homofobie a heterosexismus a uvedeme některé formy diskriminace homosexuálů.

Jedna z kapitol se bude věnovat kritické analýze tří příruček, které byly distribuovány pedagogům nebo jsou jim dostupné v knihovnách. Pokusíme se popsat a zhodnotit informace v nich obsažené a jejich využitelnost ve výuce.

Dotazník by nám měl zodpovědět, jaké mají žáci druhého stupně základních škol znalosti o homosexualitě, jak se k ní staví a zdali je tomuto tématu věnován dostatečný čas v rámci vyučování. Po zhodnocení všech těchto kritérií se pokusíme navrhnout optimální způsob prezentace tématu homosexuality v rámci občanské nebo rodinné výchovy na druhém stupni základní školy.

1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ Z OBLASTI HOMOSEXUALITY

1.1 TERMÍN „HOMOSEXUALITA“

Poprvé pojmem „homosexualita“ označil „lásku muže nebo ženy k osobě stejného pohlaví“ v r. 1869 rakouský spisovatel **Benkert**, píšící pod pseudonymem Kertheny. Pod láskou rozuměl citový vztah a schopnost sexuálně reagovat na osobu stejného pohlaví.¹

Termín „homosexualita“ je v různých publikacích definován odlišně. Podle toho můžeme vydělit přístupy, které pod tento pojem zahrnují pouze **sexuální** či **erotickou** náklonnost k osobám stejného pohlaví; ty, které berou v úvahu i **city** a jiné charakteristiky; a ty, které ji vysvětlují jako **patologii, deviaci** apod.

Nyní si uvedeme přehled definic, které homosexualitu vysvětlují jen jako **sexuální** (erotickou) **přitažlivost** k osobám téhož pohlaví a nevšímají si jejich dalších aspektů:

1. Na základě dostupné české i slovenské literatury shrnuje S. Ondrisová chápání homosexuality v jí vybraných českých a slovenských publikacích takto: *„Homosexualita je akceptována jako celoživotní a neměnná varianta sexuální orientace, sexuální anebo erotická přitažlivost k osobám stejného pohlaví.“*²
2. Manželé Hartlovi ve svém *Psychologickém slovníku* objasňují homosexualitu, pro kterou používají i označení homofilie, inverze, uranismus, jako *„pohlavní náklonnost k osobám stejného pohlaví“*.³
3. V publikaci vydané organizací SOHO (dnes Gay iniciativa v ČR⁴) je homosexualitou označována *„výlučná nebo převažující erotická náklonnost k osobám stejného pohlaví“*.⁵

¹ Ondrisová, S. et al.: NEVIDITELNÁ MENŠINA: čo (ne)vieme o sexuálnej orientácii. 1. vyd. Bratislava: Nadácia občan a demokracia, 2002. ISBN 80-968528-5-X, str.13.

² Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 13.

³ Hartl, P., Hartlová, H.: PSYCHOLOGICKÝ SLOVNÍK. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X, str.194.

⁴ Hromada, J. Historie GI. *Gay Iniciativa v České republice* [on line]. [cit. 2005-02-10]. Dostupné z WWW <<http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=5>>: V roce 2000 se sdružení

4. R. L. Atkinson ve své *Psychologii* nedefinuje přímo homosexualitu, ale sexuální orientaci. Preferuje pojem „sexuální orientace“ v důsledku objasňování homosexuality jako odchylky od heterosexuality, která je však brána jako něco samozřejmého, a proto není nijak vysvětlována. Sexuální orientací rozumí „*stupeň, v němž je jedinec sexuálně přitahován k osobám opačného anebo stejného pohlaví. Zahrnuje erotickou přitažlivost, sexuální touhy, sexuální chování, považování sebe samého za heterosexuálního, homosexuálního nebo bisexuálního jedince. Zastoupení jednotlivých aspektů se může v průběhu času měnit*“.⁶

Pouze v jednom vysvětlení termínu „homosexualita“ byly zahrnuty i **emoce**:

Autoři publikace *Třetí pohlaví* rozumí homosexualitou „*sexuální a citovou orientaci na osoby stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nositelem nezvolený stav, charakterizovaný tím, že jeho nositel je citově a pohlavně přitahován osobami stejného pohlaví*“.⁷

Jiné charakteristiky považují homosexualitu za **nemoc, perversi, deviaci** či jinou zvrácenost. Je to v důsledku převažující normy ve společnosti, která jiné než heterosexuální vztahy považuje za určitou patologii (viz 4. kapitola):

organizací **SOHO** (SOHO = Sdružení organizací homosexuálních občanů v ČR, založené 24.6. 1990 v Brně. Zakládajícími subjekty byly: společenská organizace Svaz LAMBDA, politické Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů (HRHO), komerční LEGA Pardubice a celoslovenské Hnutie Ganymedes. Snažili se **dosáhnout** zrušení zákonů trestajících homosexuální projevy, stanovení shodné věkové hranice pro homosexuální a heterosexuální aktivity (podařilo se novelizací zákona z 1.7. 1990), likvidace speciálních policejních seznamů (tzv. růžových listů; zlikvidovány v roce 1991), vyjmutí homosexuality ze seznamu nemocí, přerušení léčení či výzkumů směřujících ke změně homosexuální orientace (v roce 1993 byla v ČR homosexualita vyňata ze seznamu nemocí), vyloučení diskriminace při výkonu profese z důvodů sexuální orientace (od 1. 1. 2001 vstoupila v platnost novelizace Zákoníku práce, která toto stanovuje), vytvoření poradenské sítě schopné řešit problematiku coming outu a prevence HIV/AIDS, vydávání celorepublikového kulturně – společenského magazínu (od roku 1991 SOHO revue, 1998 SOHO ABSOLUT revue a Gay Kontakt, 1999 GAYČKO), změny myšlení a postojů veřejnosti k sobě, prosazení zákona o registrovaném partnerství aj.) přejmenovalo na **Gay iniciativu** a přeměnilo na sdružení fyzických osob. Zachovala si jednotlivé sekce, které pokračují v předešlé činnosti. Zaměřuje se zejména na působení na veřejné mínění. Snaží se oslovit významné osobnosti kulturního a politického života, aby se staly členy Gay iniciativy a prosazovaly zrovnoprávnění minority s majoritou. Dále vytvořit pracovní skupiny, které budou besedovat s veřejností a na školách. Završením by mělo být vytvoření divadelní skupiny, která bude uvádět hry s gay lesbickou tematikou.

⁵ Stehlíková, D., Procházka, I., Hromada, J.: **HOMOSEXUALITA, SPOLEČNOST A AIDS V ČR**. 1. vyd. Praha: Orbis a Soho, 1995. Bez udání ISBN, str. 137.

⁶ Atkinson, R. L. et al.: **PSYCHOLOGIE**. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-640-3, str. 376.

⁷ Brzek, A., Pondělíčková – Mašlová, J.: **TŘETÍ POHLAVÍ**. 1. vyd. Praha: Scientia Medica, 1992. ISBN 80-85526-03-4, str.19.

1. Homosexualita ze sexuologického hlediska je řazena mezi tzv. sexuální inverze, tj. úchytky sexuálního chování z hlediska jejich zaměření na objekt, a v *Sexuologickém slovníku* je objasňována jako „eroticko - - sexuální zaměření na jedince stejného pohlaví“.⁸
2. *Velký lékařský slovník* kolektivu autorů vykládá tento termín takto: „Homosexualita (z řec. homos = týž, stejný, z lat. sexus = pohlaví) je psychosexuální a kulturní jev sexuální apetence vůči osobám stejného pohlaví, zahrnovaný do rámce sociálních deviací, resp. sociálních patologických jevů.“⁹
3. V publikacích napsaných před rokem 1989 bychom pod pojmem „homosexualita“ našli vysvětlení charakterizující tento termín jako „psychosexuální deviaci, která se projevuje trvalou erotickou a sexuální preferencí osob stejného pohlaví a převažující lhostejností až aversí k pohlaví opačnému“.¹⁰

K tomuto je třeba dodat, že v minulosti byla homosexualita považována většinou za perversi (zvrácenost) a za nemoc. Na základě výzkumů a nových poznatků v této oblasti však došlo ke změně, kdy od roku 1973 není Americkou psychiatrickou asociací považována za nemoc a díky tomu byla vyškrtuta z amerického *Diagnostického a statistického manuálu duševních chorob DSM – III*.¹¹ Na mezinárodní úrovni byla v roce 1992 vyřazena Světovou zdravotnickou organizací¹² ze seznamu sexuálních nemocí.¹³ (U nás však ještě na počátku devadesátých let byla homosexualita obecně považována za nemoc.)¹⁴

⁸ Capponi, V., Hajnová, R., Novák, T.: SEXUOLOGICKÝ SLOVNÍK. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN 80-7169-115-1, str. 54.

⁹ Kol. autorů: SOCIÁLNÍ DEVIACE, SOCIOLOGIE NEMOCI A MEDICÍNY. 2. upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-85850-03-6, str. 71.

¹⁰ Kol. autorů: LÉKAŘSKÉ REPETITORIUM. 4. přeprac. a rozš. vyd. Sv.1. A-L. Praha: Avicenum, 1981. Bez udání ISBN, str. 748.

¹¹ Janošová, P.: HOMOSEXUALITA V NÁZORECH SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5, str. 49. Vokurka, M., Hugo, J. a kol.: VELKÝ LÉKAŘSKÝ SLOVNÍK. Praha: Maxdorf s.r.o., 2002. ISBN 80-85912-43-0, str. 190: DSM = *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*; obsahuje souhrn diagnostických kritérií psychiatrických chorob, podle nichž je možné stanovit diagnózu daného onemocnění.

¹² Vokurka, M., Hugo, J. a kol.: C.d., str. 905: WHO, World Health Organization je mezinárodní federací pro celosvětovou spolupráci a koordinaci aktivit v oblasti zdravotnictví, medicínského výzkumu apodob.

¹³ Janošová, P.: C.d., str. 49.

¹⁴ K „vývoji“ pohledů na homosexualitu viz dále.

Dnes se z lékařského hlediska chápe jako „*odchylka od běžné sexuality*“.¹⁵

Z předcházejícího textu je patrné, že autoři různých publikací se při definování termínu „homosexualita“ víceméně shodují na tom, že jde o **sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví**. Toto však považujeme za zjednodušené. Homosexualitu nemůžeme chápat jen jako erotickou přitažlivost k osobám stejného pohlaví či jako homosexuální chování.¹⁶ Stejně jako k heterosexualitě k ní také patří emoce, city, prožívání, identifikace se sebou samým. Dále pak sociální zájmy a další postoje.

Na závěr této podkapitoly dodejme, že starší teorie chápaly sexuální orientaci jen jako **dvojí** kategorii – člověk mohl být pouze heterosexuálně nebo homosexuálně orientovaný. Po výzkumech ve 40. a 50. letech 20. století a identifikaci bisexuálního chování se na sexuální orientaci začalo nahlížet i jako na kontinuum sexuální a emocionální preference.¹⁷

Bisexualita byla v důsledku tohoto dvojího pohledu na sexuální orientaci dlouho považována za přechodnou fázi k homosexuální identifikaci nebo za neochotu přijmout vlastní homosexualitu. Dnes je často akceptována jako legitimní, reálně existující identita a kategorie. Bisexualitou se rozumí citová a sexuální orientace jak na osoby stejného, tak na osoby opačného pohlaví.¹⁸

1.2 „TYPY“ HOMOSEXUALITY

Homosexualitu lze dělit na několik „typů“. Nejčastější dělení je na egosyntonní a egodystonní.

1. **Egosyntonní** homosexualita je taková, kdy jedinec svou orientaci odmítá, sám se sebou je v rozporu, konfliktu s tím, co cítí a s tím, co si myslí. Touží po homosexuálních stycích, ale v důsledku

¹⁵ Vokurka, M., Hugo, J. a kol.: C.d., str. 326-327.

¹⁶ Za homosexuální chování (jindy označováno jako „pseudohomosexualita“) považujeme i sexuální aktivity s osobami stejného pohlaví bez ohledu na sexuální orientaci (např. homosexuální styky ve vězení).

¹⁷ Homosexualitu a heterosexualitu vymezujeme jako dva krajní póly, mezi kterými se se svou sexuální orientací identifikuje většina lidí. Nemůže tedy souhlasit s názorem, který v minulosti považoval všechny jen za „čisté, 100%“ homosexuály či heterosexuály. Je nutné brát v potaz individuální odlišnosti v sexuálním a emočním prožívání.

¹⁸ Ondrisová, S. et al.: C.d., str.14-15.

společenské preference heterosexuality se snaží upřednostňovat heterosexuální styky, kterých však není vždy schopen. Takovýto člověk často podléhá depresím, v průběhu těchto depresivních stavů může dojít k bilanční sebevraždě.¹⁹

2. **Egodystonní** homosexualitu nalézáme u jedince, který je se svojí orientací smířený, vyrovnaný, přijímá ji a přiznává ji.

Další rozdělení je podle pohlaví na **mužskou** a **ženskou** homosexualitu. To je významné především z hlediska akceptace ve společnosti. Více je přijímána a tolerována homosexualita u žen než u mužů.²⁰

V některých publikacích lze najít i rozdělení na **vrozenou** homosexualitu a na homosexualitu **získanou**, a to fixací na osobu v raném dětství nebo nevhodnými vlivy v dospívání.²¹

1.3 „PŘÍČINY“ HOMOSEXUALITY

V této podkapitole si uvedeme několik teorií hledajících příčiny vzniku stejnopohlavní orientace.

K determinaci sexuální orientace dochází podle současných poznatků **mezi druhým a třetím měsícem prenatálního vývoje**. K ovlivnění stačí pravděpodobně jen jeden týden vývoje plodu. Sexuální orientace jedince se většinou začne projevovat v dospívání, i když jedinec není ještě sexuálně aktivní.

Otázka, proč je někdo přitahován osobami stejného nebo opačného pohlaví, není stále zcela vyřešena. Neustále se provádějí genetické, endokrinologické a morfologické výzkumy sexuální orientace lidí i zvířat. Jisté je to, že homosexualita má původ ve složitém souboru psychických, genetických, hormonálních a embryogenetických faktorů.

O vysvětlení se pokoušejí biologické, sociologické a psychologické teorie. Biologické teorie se zakládají na exaktnosti. Vycházejí z předpokladů,

¹⁹ Hartl, P., Hartlová, H.: C.d., str. 526: balancing suicide, sebevražda racionální; únik z neřešitelné situace.

²⁰ Janošová, P.: C.d., str. 59.

²¹ Hartl, P., Hartlová, H.: C.d., str. 194.

kteře se při pokusech snaží aplikovat a ověřovat, a také pouze z jedné vlastnosti jedince, kterou „vytrhávají“ z jeho kontextu a vztahují na celou osobnost. V značném počtu pokusů se tedy zaměřují pouze na určitou oblast a neberou v potaz jiné než biologické podmínky, které by daný pokus mohly ovlivnit, ani souvislosti mezi různými disciplínami. Jejich závěry tak nemohou být obecně platné.

Sociologické a psychologické teorie v sobě zahrnují jak biologické a genetické faktory ovlivňující jedince, jeho nejvlastnější charakteristiky (temperament, pocity, emoce, chování), tak i vliv blízkého okolí. Zabývají se celou podstatou člověka.

Ve společnosti převládá „**laická verze**“, která pojímá homosexualitu jako svedení jedincem stejného pohlaví, a **behaviorální** teorie sexuální orientace předpokládající naučení sexuální orientace. Toto vyvrací teorie, která za nejpodstatnější faktory dospělé homosexuální orientace považuje **pocity**, ne homosexuální aktivity.²²

1.3.1 Biologické hypotézy a teorie:

1. Jedna z hypotéz považuje za centrum sexuální orientace, pohlavní identity, **hypotalamickou** část mozku. Hypotalamus, který je součástí hypotalamo - hypofyzárního komplexu, řídí pocity lidí a hormonální regulaci těla spolu s dalšími producenty hormonů. Předpokládá se, že se hypotalamus homosexuálních mužů v drobném strukturním detailu **odlišuje** od hypotalamu heterosexuálních mužů. (Tato hypotéza se však vytvořila na základě zkoumání mozků mužů zemřelých na AIDS, kdy není jisté, zdali tyto změny nebyly způsobeny nemocí AIDS.)²³
2. Nepotvrzená hypotéza uvádí **snížené množství androgenů** u homosexuálních mužů. Při provádění výzkumů se však nebral zřetel např. na stres nebo příležitostné užívání drog, které toto snížení androgenů mohlo způsobit.²⁴

²² Atkinson, R. L. et al.: C.d., str. 377.

²³ Atkinson, R. L. et al.: C.d., str. 379.

²⁴ Atkinson, R. L. et al.: C.d., str. 378.

3. Jako příčinu vzniku homosexuality u jedince můžeme považovat také **genetické predispozice**. Tato teorie byla publikována na základě genetických výzkumů posledních let a předpokládá, že homosexuální orientace (spíše jen jeden z jejích subtypů) je geneticky podmíněná a přenáší se přes pohlavní chromozóm X. Daná hypotéza je metodologicky kritizována pro nedostatky srovnávacího kontrolního vzorku. Navíc se tato teorie vůbec nevyjadřuje ke vzniku ženské homosexuality.²⁵
4. Dále byly prováděny výzkumy **sexuální orientace sourozenců**, které prokázaly, že sexuální orientace má silnou **genetickou** složku. Pokud jeden ze sourozenců byl homosexuál, pravděpodobnost, že i druhý sourozenec bude homosexuál, je 52 % u jednovaječných dvojčat a 22 % u dvojvaječných dvojčat.²⁶
5. Jiné pokusy se snažily specifikovat **tělesné charakteristiky** odlišující homosexuály od heterosexuálů. Některé další studie je potvrdily, jiné však vyvrátily. Pravděpodobně tedy neexistují somatické rozdíly v závislosti na sexuální orientaci.²⁷
6. Jedna z teorií se pokoušela dokázat rozdílnou **produkci a účinek testosteronu** u homosexuálních a heterosexuálních jedinců. Zjistilo se však, že u obou skupin jedinců je stejná.²⁸

1.3.2 Sociologické a psychologické teorie:

1. Hypotéza nesouladu **genderové role** (viz dále) **v dětství** vychází z toho, že homosexuální jedinci neměli rádi hry typické pro jejich pohlaví, ale měli rádi hry typické pro opačné pohlaví. V dětství se muži nevnímali jako dostatečně maskulinní a ženy jako femininní. Homosexuální jedinci uváděli větší počet kamarádů opačného pohlaví

²⁵ Kaňka, P. Genetické výzkumy. *Biologické vlivy* [online]. Last revision 21st November 2002 [cit. 2004-04-22]. Dostupné z WWW < <http://homosexualita.004.cz/h-biologie/morfologie.phtml> >.

²⁶ Atkinson, R. L. et al.: C.d., str. 379.

²⁷ Kaňka, P. Morfologický výzkum. *Biologické vlivy* [online]. Last revision 21st November 2002 [cit. 2004-04-22]. Dostupné z WWW < <http://homosexualita.004.cz/h-biologie/genetika.phtml> >.

²⁸ Atkinson, R. L. et al.: C.d., str. 377

než heterosexuální skupina.²⁹ Příčina dětského nesouladu gender role a dospělé homosexuální orientace může spočívat v biologickém podkladu jedince, patrně v genech nebo v působení prenatálních hormonů.³⁰

2. Nepotvrdil se ani předpoklad, že **identifikace jedince s rodičem opačného pohlaví** má výrazný vliv na dospělou sexuální orientaci. Podobně se nepotvrdil předpoklad, že někteří homosexuální jedinci měli v dětství „**zženštilého**“, nedostatečně maskulinního **otce**.³¹
3. Teorie založená na vlivu zkušeností – „**z exotického erotické**“ (exotic – becomes – erotic, E – B – E) – počítá s tím, že genetické a pravděpodobně i další biologické faktory působí na **temperament** (jenž předurčí oblíbené hry a pohlaví dětí, se kterými si hraje) a osobnostní rysy dítěte a že neovlivňují dospělou sexuální orientaci jako takovou. Většina osobnostních rysů má silný genetický a dědičný podklad a týká se i temperamentu – emocionality, sociability a aktivační hladiny.

Dále se tato teorie zabývá erotickým nabuzením a sexuální přitažlivostí.³²

Ze studií vyplývá, že sexuální orientaci si **nevybíráme** a že stále nejsou zcela jisté předpoklady jakékoliv orientace. I přes toto se lidé různí svými názory na „příčiny“ homosexuální orientace. Ti, kteří předpokládají její biologickou podmíněnost, homosexualitu neodsuzují. Naopak ti, kteří tvrdí, že lze stejnopohlavní orientaci změnit, ji odsuzují a trvají na dávno odmítnutých teoriích výlučně psychogenního vzniku. Pro ně je homosexualita důsledkem abnormního psychického vývoje, svedení, rozmařilého života. Tyto postoje hlásají některé náboženské sekty, někteří církevní představitelé a někteří psychoanalytici.

Závěrem je nutné podotknout, že psychologické a biologické příčiny jsou při řízení řady motivací velmi úzce propojeny, dochází k jejich vzájemné interakci, a proto by se při zkoumání měly brát na zřetel společně.

²⁹ Atkinson, R. L. et al.: C.d., str. 377.

³⁰ Atkinson, R. L. et al.: C.d., str. 377.

³¹ Atkinson, R. L. et al.: C.d., str. 377.

³² Atkinson, R. L. et al.: C.d., str. 380-382.

1.4 COMING OUT

Nyní se budeme zabývat tzv. „coming outem“ (zkrácenina anglického „coming out of the closet“ = „vyjít z vlastního uzavření, otevřít se“), což je jedno z nejpodstatnějších období v životě homosexuálních jedinců. Jedinec si plně uvědomuje svou sexuální odlišnost od heterosexuální většiny a vyrovnává se s většinou negativisticky založenými reakcemi svého okolí. Je to jakýsi proces „uvědomování si svého já“.³³

Daný proces je mnohem složitější, než jak jej vnímá veřejnost. Ta pod ním vidí pouze přiznání se ke své homosexualitě blízkému okolí. Neuvedomuje si jeho náročnost a délku. Současný převládající zkreslený stav může být zapříčiněn dřívějším způsobem prezentace tohoto problému v médiích. V dnešní době však již převažuje spíše pozitivnější pohled médií na homosexualitu, která o ní podávají více informací. A tak můžeme doufat, že heterosexuální společnost pochopí složitost coming outu v celé jeho šíři.

1.4.1 Definice pojmu „coming out“

Jedna z nejčastějších definic tímto procesem rozumí: „*Vnitropsychický konflikt mezi internalizovanou homofobií, která zahrnuje zvnitřnění a ztotožnění se se sociálně negativními postoji k homosexuální orientaci, a zároveň nově rozpoznaným nebo alespoň podstatně uvědomovaným vlastním erotickým zaměřením.*“³⁴

V průběhu tohoto několikaletého až celoživotního období si člověk plně uvědomuje svou sexuální a emocionální náklonnost k osobám stejného pohlaví, přijímá svou lesbickou, gay či bisexuální identitu a svěřuje se se svou identitou jiným.³⁵

Většina mužů a žen prožívá svoji první náklonnost k člověku stejného pohlaví mezi desátým a patnáctým rokem. Na základě svých citových prožitků a sexuálních představ si to nejpravděpodobněji uvědomí mezi třináctým

³³ Janošová, P.: C.d., str. 20.

³⁴ Stehlíková, D., Procházka, I., Hromada, J.: C.d., str. 17.

³⁵ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 61.

a devatenáctým rokem.³⁶ Méně často si svou sexuální odlišnost jedinec uvědomuje již v dětství, nebo až později v průběhu svého života.

Podle výzkumu rozlišujeme individuální sociální charakteristiky, které ztěžují průběh coming outu. Hůře tak probíhá u mužů než u žen, protože „ženská homosexualita“ není veřejností téměř brána v potaz. Pokud se mluví o homosexualitě, je většinou ihned spojována s muži. Dále u homosexuálů z menších sídel, jejichž obyvatelé bývají více konzervativní, méně informovaní, udržují tradice, a tak se k homosexualitě staví spíše odmítavě. Velký problém mívá také věřící homosexuál, protože se jeho cítění někdy neslučuje s tím, v co věří (viz 4. kapitola).³⁷

Tento proces je víceméně vynucený naší vlastní kulturou, kdy je člověk automaticky považován za heterosexuála.

Současná „heterosexuální“ kultura má dále výrazný vliv na budoucí partnerský život homosexuálů. Homosexuálové většinou vyrůstají se svými heterosexuálními rodiči, tudíž jsou jako heterosexuálové také vychováni a socializováni. Model heterosexuálního partnerství jsou schopni akceptovat, ale nemohou se s ním ztotožnit. Při vytváření vlastních partnerských soužití jim chybí vzor.³⁸

Důsledkem coming outu je nejen volba partnera, ale i statut menšiny. Naše majoritní společnost je v řadě případů k homosexuálům přímo či nepřímo netolerantní, což může mít vliv na **zvnitřnění negativních postojů** společnosti homosexuálem vůči sobě samému. Coming out může být doprovázen zápasem s vlastním sebevědomím, předsudky, odmítáním, prožíváním odlišnosti, osamělostí, labilitou, společenskými předsudky k homosexualitě, jejím obecným odmítáním,³⁹ a někdy se neobejde bez lékařské pomoci či psychologické péče. Občas se objeví i pokusy o sebevraždu a deprese, někteří hledají „řešení“ v alkoholu a drogách. Rizikem je však možnost většího oslabení kontroly a tím usnadnění sebevražedného jednání.

³⁶ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 62.

³⁷ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 38 a 39.

³⁸ Janošová, P.: C.d., str. 20.

³⁹ Janošová, P.: C.d., str. 21.

1.4.2 Jednotlivé fáze coming outu

Jak je patrné, projít si touto částí života a „vyjít“ z ní jako spokojený a smířený člověk není vůbec jednoduché. I tento úsek života lze rozdělit na kratší fáze:

1. **Precoming out** – uvědomění si vlastní odlišnosti oproti většině, kdy ji však jedinec není schopen pojmenovat, přesně vyjádřit. Mohou vznikat poruchy sebehodnocení.
2. **Vlastní coming out** – schopnost přesného pojmenování své vlastní odlišnosti. V důsledku toho, že „příčinou“ jinakosti je odlišné sexuální a citové zaměření než to, které homosexuál očekával vzhledem ke své výchově a než od něho očekává okolí, může zpočátku svou sexuální identitu odmítat, ale po čase ji přizná sám sobě a poté i jinému člověku.
3. **Fáze explorace** – navazování prvních vztahů a experimentace, první období sociální adaptace v homosexuální komunitě.
4. **Fáze partnerství** – tvorba trvalejších vztahů, sladění orientace a citových vztahů.
5. **Fáze integrace** – dotvoření hodnot, integrace osobnosti, nalezení a dotřídění hodnotového systému včetně začlenění sexuální orientace, partnerského a sexuálního života.⁴⁰

Velmi důležitým krokem je akceptace sama sebe jako lesbické ženy, homosexuálního muže či bisexuála. Je nutné pochopit své cítění, rozumět mu, a přijmout své odlišení jako základ, ze kterého bude pro zbytek svého života vycházet.

Součástí procesu vytváření své identity je i svěření se jiným (často dost náročné a vyžadující odvahu), které je nutné z důvodu vnímání heterosexuality jako samozřejmosti, normality. Pak to ostatní odlišující se jakkoliv od heterosexuality je bráno jako „jiné, divné“. Proto je potřeba, aby naše společnost chápala homosexuální, bisexuální a heterosexuální orientaci jako rovnocennou. Potom by sdělení homosexuální, bisexuální či lesbické identity nebylo vůbec potřebné.

⁴⁰ Janošová, P.: C.d., str. 20-21 a Stehlíková, D., Procházka, I., Hromada, J.: C.d., str. 17.

Se svou identitou je možné se svěřit nejprve jiným gayům, lesbám či bisexuálům, potom heterosexuálním přátelům, rodinným příslušníkům, spolužákům a ostatním. Toto „otevření se“ ostatním je jakýmsi vnějším potvrzením, které napomáhá vlastní akceptaci svého já. Reakce ostatních je však velmi podstatná pro „úspěšnost“ coming outu.

1.4.3 Rodičovský coming out

Když se dítě svěří svým rodičům, dochází u nich také ke coming outu, tzv. **rodičovskému coming outu**. V průběhu něho dochází u rodičů k postupné přeměně očekávání a plánů do budoucnosti svého potomka, kdy jsou nuceni smířit se se ztrátou jeho heterosexuální identity. Občas si myslí, že udělali něco špatně, že nějak selhali, a proto se jim narodilo homosexuální dítě. Cítí se osamocení, protože vnímají sebe jako jediné rodiče řešící homosexualitu svého potomka. Tento proces má několik částí. Rodiče však nemusejí některými vůbec projít. Určující není ani uvedená posloupnost. Výsledkem může být **neidentifikace** se s tímto stavem potomka a jeho odmítnutí či **akceptace** nebo stavy mezi těmito póly.

Části rodičovského coming outu:

- **Šok** – první častá reakce.
- **Popření a izolace** – odmítání uvěření této informaci, považují to jen za přechodnou fázi, experimentování, projev vzdoru. Časté je také nediskutování o tomto tématu, nepřipouštění si ho, kdy doufají v to, že zmizí.
- **Hněv, zděšení, zuřivost** – může vyústit až v odmítnutí či fyzické napadnutí. Pokud potomek postupně svou sexuální orientaci naznačuje již dříve, bývá hněv většinou menšího rázu. V této fázi také může dojít k obviňování jednoho rodiče druhým.
- **Vyjednávání, dohadování** – pokus znovu získat rovnováhu uzavřením „dohody“.
- **Deprese** – hněv se obrací do nitra a rodič se cítí vinen za to, že nerozpoznal, co jeho potomkovi „hrozí“, nebo sám sebe obviňuje ze sexuální orientace svého dítěte. Cítí hanbu a ponížení, když se někdo z jeho okolí o tom dozví. Také se bojí, že jeho dítě bude

osamělé, bude muset utajovat svoji orientaci, aby se vyhnulo diskriminaci.

- **Akceptace** – schopnost připustit si odlišnou identitu svého dítěte.⁴¹

Velký vliv na „rodičovský coming out“ má kvalita vzájemných vztahů, emociální atmosféra v rodině, politická a náboženská příslušnost rodičů a hodnoty, které uznávají. Na postoji rodičů k homosexualitě se pravděpodobně příliš výrazně nepodílí výše jejich vzdělání ani úroveň inteligence, jako spíše již zmíněná kvalita vztahů uvnitř rodiny.⁴²

Podstatné je však přijmout sexuální orientaci, identitu svého potomka jako takovou, bez obviňování sebe sama, bez přílišných předsudků, smířit se s homosexuální orientací svého dítěte jako s faktem a snažit se své dítě podporovat a pomáhat mu ve vytváření souladu jeho představy s běžným životem.

Jak vyplývá z textu, coming out je velmi složitý proces, kdy se jedinec musí vyrovnat nejen sám se sebou, ale zejména s reakcemi okolí. Podstatné je však přiznat si svou odlišnou identitu, akceptovat ji, naučit se s ní žít a tím dojít životního klidu a spokojenosti. Aby byl coming out pro homosexuály co nejjednodušší, je nutná informovanost, začlenění sexuální výchovy do soustavy vzdělání, odstranění předsudků, mýtů, stereotypů vůči sexualitě, tolerance.

⁴¹ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 68.

⁴² Janošová, P.: C.d., str. 22.

2. HISTORIE

2.1 VÝVOJ VE VNÍMÁNÍ HOMOSEXUALITY

Tato kapitola zodpoví otázku, jak lidé v různých dobách, kulturách a náboženských kontextech přistupovali k homosexuálům.

Ve všech dobách i kulturách se lidé zřejmě chovali jak heterosexuálně, tak homosexuálně. Informace o homosexuálním chování nicméně často chybějí anebo jsou zkreslené heterosexuálními normami naší kultury.

Společnost tedy v různých obdobích vnímala homosexualitu rozdílně, většinou podle toho, do jaké míry v ní bylo zakořeněno „heterosexuální, biologické paradigma matka – otec – dítě“, „tzv. povinná heterosexuality“. ⁴³ Toto paradigma dominuje v tradičních zemích jižní Evropy, Asie, Ameriky a Arabského poloostrova. Dále v totalitních systémech a postkomunistických oblastech; židovsko-křesťanských kulturách západní a východní Evropy. ⁴⁴

Největším „rozšiřovatelem“ heterosexuálního paradigmatu historicky byla **katolická církev**, a to buď prostřednictvím kolonialismu, který původním kulturám a náboženstvím vnucoval křesťanství a jeho morálku, nebo pomocí křesťanských misíí. Tento stav církev udržovala zejména v Evropě.

Přesné důkazy o homosexuálním chování z dřívějších dob nám chybějí, protože byly buď falšovány, zkreslovány, nebo samotné homosexuální chování bylo ignorováno z neschopnosti vymanění se z vlastních stereotypů.

2.1.1 Nejstarší zmínky o homosexualitě

Jedna z nejstarších zmínek o homosexualitě pochází ze starověkého **Egypta** z 24. století př.n.l. v podobě „varování“ starších mužů před sváděním mladých chlapců.

V nejstarších dobách náboženské rituály kultu plodnosti zahrnovaly i homosexuální praktiky. Mimo tyto rituály však byla homosexualita považována

⁴³ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 22.

⁴⁴ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 22.

za sexuální výstřednost a rozmar, některými etickými příkazy byla odmítána nebo tolerována s určitým despektem jako „úpadková varianta sexuálního chování“.⁴⁵

2.2 POSTOJE K HOMOSEXUALITĚ V RŮZNÝCH KULTURÁCH A OBDOBÍCH

2.2.1 Řecko a Řím

V Řecku doba 6. st.př.n.l. – 2. st.n.l. znamenala jediné období, kdy byla homosexualita rovnocenným ekvivalentem heterosexuality. Muži si toužili najít k sobě rovnocenného partnera, kterého představoval pouze jiný muž. Proto udržovali homosexuální styky. Ve většině případů šlo o sexuální vztah staršího muže s mladým, pohlavně dospělým chlapcem (= efebofilie), kdy toto chování plnilo víceméně tzv. „iniciační funkci“ – uvádělo chlapce do společnosti mužů. Ženy si v důsledku izolace od mužů vytvořily vlastní kultu. Součástí slavností na počest těchto kultů bylo i homosexuální chování. Řekové připisovali homosexuální chování i svým bohům.⁴⁶

Řím přejal a modifikoval řeckou kulturu. Homosexualita zde byla určitou dobu trpěna vedle heterosexuality jako „řecký zvyk“, ale postupně začala být brána jako určitý důkaz nedostatku mužnosti. Mnozí římscí panovníci uzavírali jak homosexuální, tak heterosexuální manželství. Avšak s nástupem křesťanských císařů začaly být homosexuální styky trestány, a to upalováním nebo usekáváním hlav.⁴⁷

2.2.2 Středověk a novověk

Od doby Konstantina Velikého začala být homosexualita odmítána. Upevňovalo se heterosexuální paradigma a odklony od něj byly brány jako hřích. V potaz však nebylo bráno sexuální citění, protože se předpokládalo, že se homosexuálně může chovat kdokoliv. Podle zákona byly homosexuální styky trestány upalováním, oběšením, bitím, bičováním, kastrací a jinými způsoby.

⁴⁵ Janošová, P.: C.d., str. 37.

⁴⁶ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 24-25 a Janošová, P.: C.d., str. 41-43.

⁴⁷ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 25 a Janošová, P.: C.d., str.43.

Zhruba od **12. století** měla sexualitu pod kontrolou církev. Jakékoliv sexuální chování, jehož účelem nemělo být zplození potomka v právoplatném manželství, bylo pokládáno za hřích.

Pro homosexuální chování a další „odchylky“ v chování se začalo užívat synonyma sodomie, ta se stala těžkým hříchem. V roce **1535** za vlády Karla IV. byl vydán *Karolínský trestní kodex*, který trestal pohlavní styk mezi osobami stejného pohlaví smrtí. Platil až do roku 1787, kdy jej Josef II. zrušil. Homosexuální styky byly i nadále trestány, a to vězením.

V **renesanci** docházelo k postupnému odpoutávání se od postojů církve a hledání vlastní cesty. Vracelo se k předkřesťanským ideálům. I v této době se ovšem konflikty vyskytovaly, a to zejména s církví a jejími postihy.⁴⁸ V tomto období se notně rozšířila homosexuální prostituce, a to zejména v Paříži, Benátkách a Římu.⁴⁹

Protestantismus zdůrazňoval potlačování sexuálních projevů mimo křesťanské manželství. Reformátoři (Luther, Kalvín) se zejména zaměřili na morálku. Nesouhlasili s kněžským celibátem, který podle nich jednak nebyl dodržován a jednak podporoval homosexualitu. Snažili se prezentovat manželský sex jako Boží požehnání, ne jako hříšnou slabost.⁵⁰

„Revoluční“ myšlenkou byl souhlas reformátorů s manželským sexem, který podle nich „symbolizuje a ztělesňuje“⁵¹ manželskou lásku. Avšak názor reformátorů na mimomanželský sex byl o mnoho přísnější než ze strany katolíků.⁵²

V druhé polovině **17. století** došlo k posunu v emocionálních postojích západní společnosti, který vyvolal nevraživou homofobii podporovanou dokonce i úřady. Názory a postoje z této doby vůči sexu jsou patrné v myšlení některých jedinců i ve 20. století.⁵³

⁴⁸ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 25-26 a Janošová, P.: C.d., str. 43-45.

⁴⁹ Fanel, J.: GAY HISTORIE. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-7272-010-4, str. 103.

⁵⁰ Spencer, C.: DEJINY HOMOSEXUALITY. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Slovart, 1995. ISBN 80-7145-302-1, str. 111.

⁵¹ Spencer, C.: C.d., str. 112.

⁵² Spencer, C.: C.d., str. 112.

⁵³ Spencer, C.: C.d., str. 111.

Ke **konci 18. století** byla mužská homosexualita právně postižitelná (ženská nikoliv). Nejčastěji však pouze v případech svedených mladistvých nebo v kauzách znamenajících společenské faux pas.⁵⁴

2.2.3 19. století

V průběhu 19. století docházelo k postupným změnám v pohledu na stejnopohlavní orientaci. Ustupovalo se od křesťanské hříšnosti a homosexualita byla postupně přesunuta do seznamu nemocí.

V této době má původ Freudova teorie **psychoanalýzy**,⁵⁵ která výrazně ovlivnila další léta. Každý člověk podle ní v dětství prochází bisexuální fází a bisexualita se může rozvinout buď do homosexuálního, nebo heterosexuálního výběru sexuálního objektu.

Německý advokát **Karl Heinrich Ulrichs** byl prvním, kdo požadoval netrestání homosexuality. Definoval ji jako „třetí pohlaví“, tedy jako mezistupeň mezi mužem a ženou. Společně s **Benkertem**, který v roce 1869 poprvé použil termín „homosexualita“, považovali homosexualitu za vrozenou, přirozenou, zatímco pro ostatní byla jakousi chorobou, patologií či degenerací.

Jednou z nejvlivnějších knih v průběhu 19. století se stala publikace *Psychopatia sexualis* od **Richarda von Krafft-Ebonga**. Popisoval v ní různé druhy perversí, tedy sexuálních praktik nevedoucích k rozmnožování.

⁵⁴ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 25-26 a Janošová, P.: C.d., str. 43-45.

⁵⁵ Kol. autorů: OTTOVA VŠEOBECNÁ ENCYKLOPEDIE ve dvou svazcích M-Ž. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství – cesty, 2003. ISBN 80-7181-947-6, str. 278 a Gillernová, I., Malotínová, M.: PSYCHOLOGIE pro střední školy. 1. vyd. Praha: SPN, 1992. ISBN 80-04-26651-7, str.10: Nejstarší směr hlubinné psychologie, kterou vytvořil původně jako psychoterapeutickou metodu vídeňský psychiatr S. Freud (1856-1939). Vycházel ze své lékařské praxe při léčení pacientů s neurotickými příznaky. Zjišťoval u nich vztah mezi minulou, hluboko uloženou zkušeností, a symbolickým významem současných příznaků. Upozornil tak na vliv nevědomých motivů na chování člověka, které jsou podle Freuda určovány vývojem pohlavního pudu.

Nejvýznamnější je podle Freuda sexuální energie (libido). Moderní člověk potlačuje své pudy do nevědomé oblasti a nahrazuje je jinými motivy. Díky tomuto mechanismu ob stojí ve vztahu k požadavkům a očekáváním společnosti, ale důsledkem potlačování vlastních pudů je neuróza. Hlavními tématy psychoanalýzy jsou struktury (Ego, Id, Superego), dynamika osobnosti a vývoj a funkce sexuality (orální stadium, anální stadium, falické stadium, období latence, genitální stadium). Někteří jeho žáci však kritizovali přeceňování role sexuality a zřetelný determinismus. Zaměřili se více na sociální a kulturní faktory lidské psychiky a rozvíjeli psychoanalýzu v rámci neopsychoanalýzy.

Druhou polovinu 19. století ovlivnila nejvíce **teorie degenerace** a **neuropatologie** spolu s *Charlesem Darwinem* a jeho **teorií evoluce**⁵⁶ a *Benediktem Augustem Morelem*. Ten při výskytu duševních poruch z generace na generaci pokládal za podstatnou dědičnost, přičemž se stav v každé další generaci zhoršuje.

Na **přelomu 19. a 20. století** dochází postupně k akceptaci a napodobování „sexuálních zvláštností“. Došlo k sexuálnímu „zlomu“. Tento příznivý vývoj byl narušen nástupem fašismu a počátkem druhé světové války.⁵⁷

2.2.4 První polovina 20. století - nacismus, fašismus

Evoluční teorie a teorie degenerace v pozměněné podobě byly významnou součástí **nacistické filosofie** „čisté rasy“. Silně ovlivnily i postoj k homosexuálům v období před a v průběhu druhé světové války.

V letech **1918 – 1933** byla v Německu homosexualita trestná podle §175 německého trestného zákona. Po nástupu nacistů v roce **1933** došlo k zesílení perzekuce homosexuálů. Pro nacisty byli homosexuálové slabí, zženštilí muži, nemohoucí bojovat za německý národ. Nebyli schopni zplodit děti, a tak zvýšit porodnost v Německu.

Novela §175 z roku **1935** umožňovala pronásledování homosexuálů ještě zintenzívnit. K potrestání stačila pouze myšlenka nebo záměr. Homosexuálové byli posíláni do koncentračních táborů, kde byli označováni růžovým trojúhelníkem a byli vystaveni mnohem horším podmínkám než ostatní. Byli zde i využíváni nacistickými lékaři na své experimenty. Jejich pokusy však často končily onemocněním, zmrzačením, smrtí.⁵⁸

⁵⁶ Kol. autorů: OTTOVA VŠEOBECNÁ ENCYKLOPEDIE ve dvou svazcích A-L. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství – cesty, 2003. ISBN 80-7181-959-X, str. 256: Hybnou silou evoluce je přirozený výběr. Jedinci uvnitř druhu jsou variabilní a část jejich rozdílnosti se přenáší na potomky. Přežívání a reprodukce nejsou náhodné. Ti, kteří přežijí a rozmnoží se, jsou nositeli výhodných znaků v rámci variability a stávají se tak předmětem přirozeného výběru. Je-li variabilita uvnitř druhu alespoň částečně dědičná a jedinci s určitým znakem se rozmnožují úspěšně, pak se populace druhu časem mění. Přirozený výběr selektuje jedince, ale změny se projevují na populacích.

⁵⁷ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 26-27 a Janošová, P.: C.d., str. 46-47.

⁵⁸ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 27-28 a Janošová, P.: C.d., str. 47-48.

2.2.5 Druhá polovina 20. století u nás

Po druhé světové válce začal ve vyspělejších státech Evropy postupný proces dekriminizace homosexuality.

V roce **1961** Československo zrušilo novým trestním zákoníkem její trestnost. Před ním zde platil nejprve §129 zákona z roku **1848**, ve kterém bylo homosexuální chování dáváno na roveň smilstva se zvířaty a stejně tak trestáno. Roku **1950** byl tento zákon nahrazen novým trestním zákoníkem a zde byla homosexualita podle §241 definována jako trestný čin proti lidské důstojnosti.

Od roku **1961** bylo dle §244 trestního zákoníku erotické jednání mezi lidmi stejného pohlaví trestné pouze pro osoby starší 18 let, které se pohlavně stýkaly s osobou neplnoletou.

Konec diskriminace to však neznamenal – sice již proti homosexuálům nebyly vydávány zákazy, ale stát zabraňoval jejich organizaci a sdružování a nepovoloval dostatečnou informovanost veřejnosti. Ve společnosti existovala všeobecně nízká informovanost a velké množství předsudků a negativních postojů.

Od roku **1973** už není homosexualita uváděna jako mentální porucha v *Diagnosticém a statistickém manuálu duševních chorob*, který vydala Americká psychiatrická asociace. Od roku **1991** není Světovou zdravotnickou organizací homosexualita považována za diagnózu.⁵⁹

V České republice byla homosexualita před rokem 1989 vysvětlována jako **biologicky podmíněná**, předpokládající nedostatek fetálních androgenů, které v kritickém vývojovém období nediferencují bisexuálně orientovaná mozková centra ve směru maskulinního chování. Psychologické vlivy byly brány jako podpůrné. Převládající názor týkající se homosexuality lze doložit na popisu homosexuála uvedeném v *Lékařském repetitoriu* z roku 1981:

Klinický obraz homosexuála: Tělesná stavba a pohlavní znaky homosexuálů se v průměru neliší od normálu. Feminní varianta mužských homosexuálů má ženský typ gracilnější kostry, tukového rozvrstvení a ochlupení. Jejich úchylka je zvláště výrazná, pravděpodobně nikdy nevyhledávají heterosexuální kontakty a odmítají jakoukoliv léčbu. Tato feminní identifikace je zřetelná již od dětského věku zálibou v dívčích hrách a ženských pracích. Takovéto děti jsou povahově přejemné, bázlivé, mají smysl pro estetičnost. Homosexuální jedinci mají tendence k transvetismu a jejich

⁵⁹ Janošová, P.: C.d., str. 48-49.

pohyby budí dojem až zkarikovaných ženských způsobů. Neobvykle brzy navazují první homosexuální kontakty. Jejich protipólem jsou výrazně maskulinní, energické až agresivní typy, které často dávají přednost mladistvým a nemívají tak vyhraněný odpor k heterosexuálním kontaktům, zvláště v mladém věku.

Většina homosexuálů je nenápadná, i když si i u nich lze povšimnout určité uhlazenosti a strojenosti nebo náznaku hysterického chování.

Jako u heterosexuálů jim nejde pouze o pohlavní ukojení, ale také o hlubší **citové** vztahy se stejnými projevy lásky, vzájemnou péčí a žárlivostí, která u nich dokonce bývá bouřlivější a dramatičtější. Žijí více **promiskuitně** než heterosexuálové a i nebezpečí venerických chorob je u nich větší. **Nespokojenost** mnoha z nich není způsobena pouze nátlakem společnosti a jejich postavením opovrhované menšiny, ale spočívá i v tom, že pohlavní orgány partnerů neumožňují dokonalé spojení, a tím plození a založení rodiny.

Terapie: metody jsou stejné jako u jiných sexuálních deviací. Málo nadějně jsou snahy o úplný a trvalý zvrát homosexuální orientace na heterosexuální (včetně změny psychické orientace), častější jsou kompromisní výsledky. Nutnou podmínkou je aktivní snaha a přání devianta. Téměř žádného výsledku nebylo dosaženo u starších osob a u těch, kteří se nikdy nepokusili o heterosexuální kontakt, a u žen všeobecně. Úloha terapeuta spočívá jen v potlačování neurotických a jiných reakcí postiženého a v nápomoci k tomu, aby se vyrovnal s vlastní odlišností a lépe se adaptoval v heterosexuálním prostředí.⁶⁰

Na tomto příkladě můžeme vidět uplatnění stereotypů převládajících ve společnosti jako je například promiskuita, větší množství venerických chorob, přejemňelost, zženštilost, nespokojenost způsobená nemožností pohlavního uspokojení v důsledku „nedokonalého“ pohlavního spojení atd. Toto dokumentuje, že zdrojem tohoto obrazu jsou biologické teorie „příčin“ vzniku homosexuality, kdy jedna charakteristika je zcela vztáhnuta na celou osobu. Na druhou stranu je příznivé, že autoři výše zmíněného popisu zahrnují i city, kdy homosexuálům nejde pouze o pohlavní ukojení. Nevhodné je však označování homosexuála jako devianta a snaha o léčbu i přes její nepříznivé výsledky.

Teprve po **listopadu 1989** u nás došlo ke změnám. 1. července 1990 byl novelizován zákon z roku 1961, a tím zrovnoprávněna věková hranice pro homosexuální i heterosexuální styky na 15 let. Homosexualita se nyní stala

⁶⁰ Kol. autorů: LÉKAŘSKÉ REPETITORIUM, str. 749.

viditelným společenským jevem. Od té doby vznikl poměrně velký počet organizací.⁶¹

Zrovnoprávnění homosexuálních styků v naší společnosti po právní stránce proběhlo, ale teprve nyní se začíná měnit pohled na právní pojetí homosexuálního partnerství.⁶²

2.3 LÉKAŘSKÉ EXPERIMENTY A POKUSY O LÉČBU

Homosexualita byla v různých obdobích a kulturách vnímána jako něco patologického, co si člověk zapříčiní sám a je tedy schopen se toho zbavit. Proto bylo provedeno velké množství pokusů snažících se homosexuální orientaci změnit na heterosexuální, „vyléčit“ ji.

Používaly se různé postupy:

Abreaktívní terapie – homosexualita vzniká následkem nepříjemných zážitků z dětství; snaha léčit ji podáváním LSD, kdy se měl vyvolat stav, ve kterém se ztratí tyto nepříjemné zážitky z dětství, a tím se odstraní jejich výsledky v současném životě. Léčba se přestala aplikovat po prokázání škodlivosti drogy.

Lobotomie neboli přerušení některých nervových spojů čelních mozkových laloků s ostatními částmi mozku, může vést k poškození některých oblastí mozku. Článek v Lidový novinách ze dne 8. dubna 1998 dokumentuje provázení tohoto úkonu:

Švédové prováděli nucené lobotomie

*...švédští lékaři používali lobotomie nejen jako prostředku k léčbě některých psychických poruch, nýbrž i pro potlačení homosexuality, alkoholismu a komunistického smýšlení...*⁶³

Kastrace – výsledkem není změna orientace, ale jen pokles intenzity pohlavního pudu.

Averzivní metoda – při homosexuálních fantaziích se pacientům podával prostředek vyvolávající zvracení – spojování homosexuálních prožitků

⁶¹ mimo jiné Gay iniciativa ČR, G-Liga, Logos, Lambda, STUD Brno aj. Další viz <http://odkazy.kluci.cz/gk-rozcestnik/organizace.phtml>.

⁶² Janošová, P.: C.d., str. 49.

⁶³ ČTK: Švédové prováděli nucené lobotomie. *Lidové noviny*, roč. 11, 8. dubna. 1998, č. 90, str. 7. ISSN 0862-5921. Celé znění článku viz příloha č.1.

s nepříjemným – a naopak se jim předkládaly scény z heterosexuálního života. Tato metoda vycházela z představy, že homosexualitu lze naučit, a tedy i odnaučit.

Stereotaktické metody – snaha operačně zasáhnout do mozkových center řídících sexualitu. V několika případech se dokonce údajně podařilo orientaci změnit. Avšak bylo poměrně vysoké riziko úmrtnosti a neurologické poruchy.

Dörnerova metoda – dávkování správných pohlavních hormonů matkám v těhotenství, aby se předešlo jejich eventuálnímu nedostatku. Obava ze zásahu do vývoje jiných oblastí embrya – léčba zamítnuta.

Pozdější psychoanalytická metoda – vedení pacienta na soustředění se na heterosexuální složku své sexuality.

Pokusy o adaptaci v současnosti – vzdání se života s preferovaným jedincem, uzavření manželství kvůli jeho výhodám. Častěji však dochází k maladaptaci (falešné adaptaci), která má vždy nepříznivý dopad na duševní zdraví. Ze strany sexuologů je snaha pomoci pacientovi přijmout homosexualitu jako realitu a najít nějaké východisko pro životní směřování.

Mezi další metody patřila: psychoterapie, hypnóza, hysterektomie, klitoridektomie, elektrošoky, netestované léky, hormonální léčba a jiné.⁶⁴

I přes všechny tyto pokusy se až na ojedinělé výjimky nepodařilo dosáhnout změny. Tito „léčitelé“ si totiž neuvědomili, že odlišnost nespočívá v nepřítomnosti hormonu, ale v různosti reakce sexuálních center mezimozku na hormon a že sexuální orientace je neměnná.

Vnímání homosexuality a homosexuálního chování prošlo dlouhým vývojem. Jejich status ve společnosti byl závislý na aktuální době a historickém pozadí. Naše orientace je pravděpodobně vrozená. Naší snahou by mělo být vytvoření rovnocenných podmínek jak pro homosexuály tak pro heterosexuály a nijak se proti té druhé skupině nevyhraňovat či se ji snažit předělat k obrazu svému.

Z předcházejících řádků je patrné, že postoj dnešní heterosexuální většiny víceméně koresponduje s dobou předcházející. Člověk 21. století je však snad tolerantnější a je možné doufat, že za několik málo let, desetiletí bude schopen naprosto akceptovat sexuální a citovou orientaci odlišnou od své.

⁶⁴ Janošová, P.: C.d., str. 31-32 a Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 28-31.

3. HOMOSEXUALITA A NÁBOŽENSTVÍ

V této kapitole si doložíme to, jak v různých náboženských skupinách a církvích vzniklo velké množství názorů na problematiku homosexuality. V Evropě po mnoho století mělo náboženství silnou pozici, a to zejména křesťanství. V důsledku toho se ve společnosti vytvořily na homosexualitu podobné, většinou negativní názory. Toto působení je patrné i dodnes, kdy lidé homosexualitu často odmítají. Důvodem může být však i nedostatek informací či neochota se tímto tématem vůbec zabývat. Některé církve k tomuto problému vydávají oficiální stanoviska, uvnitř jiných se názory liší dle smýšlení jednotlivců.

Podle A. Brasha a A. Coopera vydělujeme čtyři náboženské postoje vůči homosexualitě a jejím projevům:

1. **Přístup zavrhuje – trestající.** Homosexuální partnerství a homoerotické zaměření je dle těchto výkladů Bible nepřípustné. Snaha donutit homosexuálního věřícího, aby se svých pocitů vzdal a snažil se o duchovní přeměnu osobnosti, která bude znamenat i změnu sexuální orientace. Každý jedinec by měl prosazovat zavržení a odsouzení homosexuality jako jevu a všech jejích projevů. Toto stanovisko zaujímají silně fundamentalistické skupiny, sekty nebo kulty, dále některá nekřesťanská náboženství.
2. **Přístup zavrhuje – netrestající.** Zavrhuje homosexuální akty, které jsou považovány za nepřirozené, příp. za nezralé. Postrádají transcendentní růst obsažený v heterosexualitě. Nezavrhuje homosexuální osoby. Tento postoj nalezneme jakožto oficiální u katolické církve.
3. **Přístup přijímající s omezením.** Homosexuální láska a její tělesné projevy jsou přijatelné, ale ne stejně hodnotné jako heterosexuální vztahy. Homosexualita je brána jako neúplný sexuální projev. Akceptuje homosexuální orientaci jako nezměnitelnou.
4. **Plně přijímací postoj.** Homosexualita je částí Božího plánu stvoření. Homosexuálové jsou jedním „projevem“ rozmanitosti stvoření a jeho

citové projevy jsou stejně přirozené a dobré jako projevy heterosexuální.⁶⁵

3.1 ŽIDOVSTVÍ

V židovské tradici není homosexualita tolerována, trestala se ukamenováním. Je dávana do souvislosti s morálním a náboženským úpadkem.⁶⁶ Homosexuální chování je přečinem proti lidské přirozenosti. Je zavrženíhodné, protože nevede ke zplození dětí a provinuje se tak proti prvnímu přikázání.⁶⁷ V neposlední řadě narušuje rodinu, kdy muž opouští rodinu, aby se spojil s jiným mužem.

V *Bibli* a v *Talmudu* nalézáme normy odmítající homosexualitu. V *Bibli* se objevují zákazy typu: „*Nebudeš obcovat s mužem jako s ženou. Je to ohavnost.*“ (Vajikra/Lev 18,22) „*Kdyby muž spal s mužem jako s ženou, oba se dopustili ohavnosti; musejí zemřít, jejich krev padni na ně.*“ (Vajikra/Lev 20,13)

Talmud požaduje za stejnopohlavní sexuální styk smrt. Avšak na jiném místě tvrdí, že tento problém pro židovství vůbec neexistuje, protože žádní židovští homosexuálové nejsou.

Ženská homosexualita není v *Bibli* zmiňována vůbec. *Talmud* ji zavrhuje, ovšem ne tak striktně jako homosexualitu mužskou. Žena je v židovství brána jako spirituálnější stvoření nežli muž, pudovost se jí vlastně netýká. Neočekává se, že by se homosexuálně chovala, ale víceméně může žít lesbickým životem, protože to *Talmud* nezakazuje. Protože se od ní očekává, že bude dobrou manželkou a matkou, nesmí jako vdaná spát s jiným mužem než se svým manželem.

Ortodoxní Židé rozlišují mezi homosexuálními vlohami a homosexualitou praktikovanou. Někteří homosexualitu akceptují, berou ji však jako nemoc. Požadují její léčení. Být nemocen není hřích; hříchem je proti této nemoci nic nedělat, nebo dokonce touto chorobou nakazit druhé.

„Konzervativní“ směr, který je vlivný zejména v USA, doporučuje rezignaci na pohlavní život.

„Reformní“ neakceptují přijímání *Bible* a její tradice tak, jak nám byla předána. Je nutné revidovat staré názory dle měnící se doby a poznatků. Tato skupina

⁶⁵ Janošová, P.: C.d., str. 81-85.

⁶⁶ Janošová, P.: C.d., str. 40 a Brzek, A., Pondělíčková-Mašlová, J.: C.d., str. 60-62.

⁶⁷ „*Plod'te se a množte!*“

je otevřenější vůči homosexuálům, ale i zde se dají nalézt projevy homofobie (viz dále). V liberálních kruzích je tolerována i homosexualita mužů. Bůh totiž stvořil člověka a pokud jej stvořil jako homosexuála, není nikdo oprávněn Boží tvorbu kritizovat či soudit.

Progresivní židovské komunity mívají homosexuální rabíny i rabínky, dokonce i celé homosexuální kongregace a synagogy.⁶⁸

3.2 KŘESŤANSTVÍ

Tradiční proudy v křesťanských církvích homosexualitu naprosto odsuzují, chtějí pro ostatní ochránit tradiční hodnoty. Sexuální styk je pro ně možný pouze v právoplatném manželství. Nepronikl k nim vliv liberalizace ani se neseznámili s novými výsledky vědeckého bádání. V otázce homosexuality vycházejí z doslovné interpretace biblických veršů, které ji podle nich zavrhuje. Nabízejí realizaci sexuality uvnitř manželství nebo celoživotní pohlavní zdrženlivost.

Naopak tam, kam pronikl liberalizační proces, se objevují nové výklady biblického textu připouštějící větší volnost.

Křesťanské církve v Británii, Austrálii, USA a na Novém Zélandu se podílely na dekriminaci zákonů homosexuality uvnitř svých států. Naproti tomu křesťanské skupiny v jiných zemích veřejně protestovaly proti tolerantnějším zákonům vůči homosexuální menšině, což způsobovalo velký odliv homosexuálních lidí z církví.

Homosexuální věřící zažívají nejtěžší chvíle v období coming outu, kdy prožívají rozpor mezi tím, co cítí a mezi křesťanským ideálem. Tento svůj přirozený postoj se snaží sladit s tím, co některé církve hlásají. Někteří se přikloní k tradičnímu výkladu Bible, jsou na sebe přísní a snaží se o heterosexuální adaptaci nebo o celibát.⁶⁹

⁶⁸ Witmanová, S. Židovství. *Víra, žena, křesťanství* [online]. 1993-1999 [cit. 2004-12-27]. Dostupné z WWW <http://www.lesba.cz/promluv/1_97/vira.html>. Ansohn, F.J. Židé a homosexualita. *My a náboženství* [online]. 2004 [cit. 2004-12-27]. Dostupné z WWW <http://vira.kluci.cz/vh-kveci/zide_a_homosexualita.phtml>.

⁶⁹ Janošová, P.: C.d., str. 78.

3.2.1 Homosexualita a Bible

Je zde velká možnost interpretací oddílů, které se homosexualitou zabývají. Někteří jsou přesvědčení, že ji Bůh v Bibli výslovně zavrhuje. Jiní tvrdí, že se Bible mravně pohoršuje nad homosexuálními kontakty osob, pro které není tato orientace rozhodující, a spíše se jedná o jejich rozmařilost. Zavrhuující postoje by se mohly vysvětlit tak, že k nim jejich interpreti připojily své myšlenky vycházející z jejich emocí a vydávali své názory za postoje a názory Boha. Víceméně však Bible o homosexualitě neříká nic konkrétního.

Převládá názor, že negativní stanovisko k otázce homosexuality vyjadřují tyto čtyři biblické oddíly:

Příběh o Sodomě (Gn 19, 1-13, k němuž se vztahuje velmi podobný příběh o Gibeji (Sd19));

Texty z Levitiků (Lv 18,22 a 20,13), které výslovně zakazují „ležet s mužem, jako se leží se ženou“;

Pavel Římanům (Ř 1, 18-32);

Dvojí *Pavlov seznam* hříšníků, z nichž každý obsahuje odkaz k určité homosexuální praxi (1 k 6,9-10 a 1 Tm 1,8-11).⁷⁰

Přiblížíme si dané výroky týkající se homosexuality.

Genesis:

Příběh o Sodomě (Gn 19, 1-13)

Záchrana Lota

Pro Abrahamovu věrnost vysvobozuje Hospodin Lota z podvrácené Sodomy.

Dva poslové (andělé) přišli večer do Sodomy. Lot jim nabídnul u sebe nocleh. Sodomští lidé chtěli po Lotovi, aby jim ukázal muže, kteří jsou u něj doma. „*Kde máš ty muže, kteří k tobě této noci přišli? Vyved' nám je, abychom je poznali!*“ (Gn 19,5) On jim však nabídne své dvě dcery, chce dva příchozí muže uchránit. Andělé oslepili sodomské obyvatele. Upozornili Lota na to, že se Hospodin chystá jejich město zničit, a vyzvali ho, ať ochrání ty, kteří k němu patří. Lot utekl do města Sóar (Maličké). Hospodin zničil Sodomu a Gomoru. (Gn 19).

⁷⁰ Janošová, P.: C.d., str. 79-81 a Scott, J.R.W.: HOMOSEXUÁLNÍ PARTNERSTVÍ?: [křesťanský příspěvek k současné debatě]. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2000. ISBN 80-85495-90-2, str. 15-28.

Verš: „*Kde máš ty muže, kteří k tobě této noci přišli? Vyveď nám je, abychom je poznali!*“ (Gn 19,5) podle vykladačů Bible odkazuje k homosexuálnímu chování. Jiní exegeti to však vykládají jako narušení Lotova soukromí a porušení práva pohostinnosti.⁷¹

Kniha soudců:

Příběh o Gibeji (Sd19)

Válka Izraelců s Benjamínci

Hanebný čin Gibejců

Gibejci se dopouštějí sodomské zvrácenosti

Žena lévita smilnila s jiným mužem, a tak odešla do domu svého otce do Betléma. Její muž se společně s mládencem za ní vypravil, aby jí domluvil a přivedl si ji zpátky. Otec jej tam zdržoval, nakonec tam muž zůstal pět nocí. Poté odešel i se svou ženou a mládencem do Gibeje, odkud se chtěli dostat domů do Eframijského pohoří. Starý muž jim zde nabídne nocleh u sebe doma. Muži z tohoto města však vyzývali tohoto hospodáře: „*Vyveď muže, který vešel do tvého domu, ať ho poznáme!*“ (Sd 19,22). Místo něho jim muž nabízí svou dceru, pannu a jeho ženu. „...*Hned je vyvedu. Můžete je zneužít a nakládat s nimi, jak se vám zlíbí, ale vůči tomuto muži nesmíte spáchat takovou hanebnost.*“ (Sd 19,25) Oni ho nechťeli poslechnut, a tak ten muž popadl svou ženu a vyvedl jim ji ven. Ti s ní obcovali až do rána. Žena se za rozbřesku dovezla do domu a zhroutila se. Muž ji vyzval, aby vstala. Nedostal odpověď, a tak ji naložil na osla a dovezl domů, kde ji rozřezal na dvanáct dílů a rozeslal ji po celém izraelském území. (Sd 19)

Do souvislosti s homosexualitou a se sexuálním kontextem je dáována výzva mužů, aby *poznali* toho, kdo vešel do jeho domu, a následné nabídnutí žen.⁷²

⁷¹ Janošová, P.: C.d., str. 79 a Scott, J. R. W.: C.d., str. 15-16.

⁷² Janošová, P.: C.d., str. 79 a Scott, J. R. W.: C.d., str. 15-16.

Třetí kniha Mojžíšova:

Texty z Levitiku (Lv 18,22 a 20,13)

Řád pohlavního života

Zákaz pohlavních styků s příbuznými i se zvířaty a jiných pohanských zvráceností

„Nebudeš obcovat s mužem jako se ženou.“ (Lv 18,22)

Tresty za těžká provinění

„Kdyby muž spal s mužem jako s ženou, oba by se dopustili ohavnosti; musejí zemřít, jejich krev padni na ně.“ (Lv 20,13)

První list Římanům:

Pavel Římanům (Ř 1, 18-32);

Scestí bezbožnosti

„...a stejně i muži zanechali přirozeného styku s ženami a vzplanuli žádostí jeden k druhému, muži s muži provádějí hanebnosti, a tak sami na sobě dostávají zaslouženou odplatu za svou scestnost.“ (Ř 1, 27)

Pavel homosexuální chování chápe jako nesprávnou „záměnu“, k níž došlo v důsledku toho, že se padlý člověk vzdálil od záměru svého Stvořitele. Z tohoto pohledu je každé homosexuální jednání nepřirozené, protože je v rozporu s Božím stvořitelským plánem pro sexuální sebevyjádření člověka.⁷³

První list Korintským:

Dvojitý **Pavův seznam** hříšníků (1 K 6,9-10 a 1 Tm 1,8-11),⁷⁴ ve kterých popisuje zakázané činnosti.

Případ sudičství

„Což nevíte, že nespravedliví nebudou mít účast v Božím království? Nemylte se: Ani smilníci, ani modláři, ani cizoložníci, ani nemravníci, ani zvrácení (1 K 6,9), ani zloději, ani lakomci, opilci, utrhači, lupiči nebudou mít účast v Božím království.“

⁷³ Kol. autorů: Nový biblický slovník. 1. vyd. Praha : Návrat domů, 1996. ISBN 80-85495-65-1, str. 294.

⁷⁴ Janošová, P.: C.d., str. 79-81 a Stott, J.R.W.: C.d., str. 15-28.

(1 K 6,10) Zde řadí homosexuály k nespravedlivým, kteří nezdědí Boží království, v 1Tm 1,9n figurují v seznamu „zlých a neposlušných“⁷⁵:

První List Timoteovi:

Odmítnutí bludařů

Zabývá se tím, pro koho je určen zákon. „Víme, že zákon je dobrý, když ho někdo užívá správně (1 Tm 1,8) a je si vědom, že zákon není určen pro spravedlivého, nýbrž pro lidi zlé a neposlušné, bezbožné a hříšníky, pro lidi bohaprázdné a světské, pro ty, kdo vztáhnou ruku proti otci a matce, pro vrahy (1 Tm 1,9), smilníky, zvrhlíky, únosce, lháře, krivopřísežníky, a co se ještě přičítá zdravému učení (1 Tm 1,10) podle evangelia slávy požehnaného Boha, které mi bylo svěřeno.“ (1 Tm 1,11)

Některé z interpretací Bible považují výše zmíněné za důkaz zvrhlosti homosexuality.

3.2.2 Protestantské církve

Uvnitř těchto církví jsou jak tolerantní, tak odsuzující názory.⁷⁶ Někteří tvrdí, že zákaz homosexuálního chování nebyl nikdy zrušen, avšak už se netrestá smrtí. Neměla by se zavrhovat možnost přeměny sexuální orientace. Homosexualita, stejně jako např. interrupce či eutanazie jsou problémy, v nichž by církev neměla společnosti ustupovat.

V roce 1989 se v Porýní představitelé těchto církví usnesli na pozitivním stanovisku, které homosexualitu chápe jako jednu z možností vývoje člověka a obohacení mezilidských vztahů.

V roce 1991 se protestanté dokonce vyslovili pro udělování požehnání homosexuálním párům.

3.2.2.1 Kalvinismus

Zaujímají jedny z nejtvrďších a nejméně kompromisních názorů.

⁷⁵ Kol. autorů: Nový biblický slovník, str. 294.

⁷⁶ Např. v Lotyšsku byly homosexuální styky označeny za smrtelný hřích.

3.2.2.2 Anglikánská církev

V roce 1988 byla vydána zpráva, která popírá, že by sexuální citění mělo mít vliv na služby v církvi. O tři roky později vydala dokument, který považuje soužití homosexuálních párů za přijatelné.⁷⁷

Jednou z prvních církví, které se začaly přiklánět k názoru, že homosexuální vztahy by měly být posuzovány stejnými normami jako vztahy mezi mužem a ženou, byli v roce 1963 **kvakeři**.⁷⁸ Později podobné stanovisko převládalo také u **metodistů**.⁷⁹

3.2.3 Římskokatolická církev

V roce 1975 vydala dokument *Prohlášení kongregace pro určení víry*. Tento dokument později rozvedla v listu biskupům pod názvem *Pastorace homosexuálních osob*. Odlišuje v něm homoerotické citění od homosexuálních aktů, které označuje za „postrádající své podstatné a nezbytné cílové určení“ a „samy o sobě neřádné“ (odst. 2). Homosexuální orientace není sama o sobě hříšná, ale je objektivně neřádná (odst. 3).⁸⁰

V roce 1992 adresovali představitelé této církve dopis americkým biskupům, kde radí postup při pastorační péči homosexuálních věřících.⁸¹ Dále jim doporučuje, aby se podíleli na společenském omezení těch homosexuálů, kteří svou orientaci prezentují na veřejnosti. Je to nutné, protože homosexualita je objektivně nesprávná a přináší morální problémy. Stejná omezení, která platí pro psychicky nebo duchovně nemocné jedince, se vztahují i na homosexuály.⁸²

Tento dokument nemusí být konečným stanoviskem, ale základem pro další vývoj v postojích církve.

⁷⁷ Janošová, P.: C.d., str. 86-90.

⁷⁸ Jedna z denominací anglikánské církve.

⁷⁹ Protestantské hnutí z konce 18. století, denominace anglikánské církve.

⁸⁰ Janošová, P.: C.d., str. 86.

⁸¹ Pravděpodobně vznikl jako reakce na jiný dokument římskokatolických biskupů v USA z roku 1973. Tento dokument nabádal duchovní, aby se zbavili mýtů ohledně homosexuality a nedoporučovali gayům psychoanalytickou léčbu.

⁸² Janošová, P.: C.d., str. 87.

3.2.4 Ortodoxní církev

V mnoha zemích se k homosexualitě vyjadřuje zamítavě. Je brána například jako forma hříchu, perverze lidské sexuality, nemoc potřebující péči.

Jak dokumentuje předchozí text, křesťanství se až na výjimky staví k homosexualitě spíše negativně. Vychází z pohledů vzniklých v době středověku. Vzhledem k tomu, že doba pokročila, mohla by se pokusit své stanovisko přehodnotit, popř. se pokusit alespoň nové poznatky do svých úvah zahrnout.

3.3 JINÁ NÁBOŽENSTVÍ

V ostatních náboženstvích je postoj k homosexualitě buď jednoznačně odmítající, nebo naopak tolerující. Odsuzují se například mužské homosexuální praktiky. Ženská homosexualita je oproti tomu akceptována nebo se vůbec nepřipouští ani možnost její existence.

3.3.1 Islám

Korán se o homosexualitě výslovně nezmiňuje. Naproti tomu prorocký spis *Hadith* ji jednoznačně odsuzuje. Homosexuální chování je v islámské kultuře zapovězeno a posuzováno jako vzpoura proti Bohu mající za následek zlo a anarchii ve světě. Kvůli ustanovení v Koránu, který omezuje přístup svobodného muže k ženě, je homosexuální styk rozšířen jako náhražka heterosexuálního pohlavního aktu.

Sexuální styky jsou povoleny pouze uvnitř manželství, ostatní pohlavní styky jsou brány jako cizoložství. Tento přestupek je trestán ukamenováním, jedná-li se o ženaté muže a vdané ženy a sty ranami bičem, jde-li o svobodné. I homosexuálně cítící muž se je schopen oženit se, protože jeho veřejná role je i přes jeho odlišné zaměření nezměněná. Tudíž se od něj očekává uzavření manželství a zplození potomka.

Od roku 622 je sex mezi muži nepřípustný, protože nemůžou mít děti, a tím se ohrožuje zdroj daní a odvodů. Zákony se různí v islámských zemích dle toho, zda je islám státním náboženstvím, nebo uplatňuje-li se islámský zákonodárský systém Šarí'a. Výslovný zákaz pro sex mezi muži je v 57 zemích. Za homosexualitu

se zatýká, mučí, zneužívá, znásilňuje či se homosexualita „léčí“ v Bangladéši, Egyptě, Kataru, Kuvajtu, Lybii, Maroku, Pákistánu, Senegalu, Somálsku, Sýrii a Uzbekistánu. Trest smrti je v Saudské Arábii, Iránu, Jemenu, Spojených arabských emirátech, Mauretánii a Súdánu.⁸³

V současné době je v islámských zemích homosexualita pokud možno přehlížena. Jedním z důvodů může být i to, že nemá takové společenské důsledky jako heterosexuální cizoložství.

Homosexuální chování mezi ženami je definováno jako cizoložství.⁸⁴

3.3.2 Východní náboženství

V nejstarších obdobích čínských dějin je mužská homosexualita zmiňována jen vzácně. Z období dynastie Čchin a rané Chan (221 př.n.l. - 8 n.l.) známe homosexuální prince a císaře. Po konci vlády této dynastie až po ovlivnění muslimy se na homosexualitu pohlíželo nevlídně. Částečně se připouštěla v souvislosti s uměleckými kruhy básníků a malířů.

V Japonsku byla homosexualita běžná. Jak šintoismus tak buddhismus byl shovívavý k homosexuálnímu chování kněží vůči novicům. Od toho se odvíjela i literatura, která vyprávěla o trápeních a radostech lásky mezi mladíky a jejich duchovními vůdci. Na dvorech působili pohlední mladíci – „košó“, kteří byli využíváni i k erotickým hrám. Samurajové opovrhovali ženou a láska muže k muži byla brána jako čistší forma náklonnosti. Až od 19. století se v Japonsku ujala křesťanská netolerance vůči homosexuálům.⁸⁵

Jak je vidět, v jednotlivých náboženstvích převládá negativní názor na homosexualitu. Proč tomu však tak je? Důvodem může být již zmíněné vycházení z velmi starých názorů a neochota přijmout nové vlivy. Dále i vyšší věk církevních

⁸³ Kaňka, P. Gayové a islám. *My a náboženství* [online]. 2004 [cit. 2004-12-27]. Dostupné z WWW <http://vira.kluci.cz/vh-prehled/gayove_a_islam.phtml>.

⁸⁴ Janošová, P.: C.d., str. 37-39 a Brzek A., Pondělíčková-Mašlová, J.: C.d., str. 60-62.

⁸⁵ Kaňka, P. Východní náboženství. *My a náboženství* [online]. 2004 [cit. 2004-12-27]. Dostupné z WWW <http://vira.kluci.cz/vh-prehled/vychodni_nabozenstvi.phtml>. Kaňka, P. Japonsko. *My a náboženství* [online]. 2004 [cit. 2004-12-27]. Dostupné z WWW <<http://vira.kluci.cz/vh-prehled/japonsko.phtml>>.

hodnostářů lpících na dodržování starých tradic a hodnot a odmítajících novoty. Svůj negativní postoj pak reprodukuje věřícím. Můžeme jen doufat, že ke změně jejich stanoviska by mohla pomoci jakási „osvěta“, a to buď od samotných homosexuálních věřících, nebo od lidí s nimi sympatizujících. Jde jen o to, aby oni sami chtěli něco v tomto směru zlepšit.

4. POSTOJE K HOMOSEXUALITĚ

V této kapitole se zaměříme zejména na většinou negativní vnímání homosexuální menšiny heterosexuální většinou a na důsledky tohoto vnímání. V návaznosti na tyto, většinou primárně negativní postoje, se budeme zabývat pocity homosexuálů a zařazením sama sebe v rámci „heterosexuální společnosti“.

4.1 HOMOFOBIE A HETEROSEXISMUS

Jak jsme si na předchozích stránkách vysvětlili, homosexualita a postoje vůči ní prošly dlouhým vývojem, od naprosté akceptace přes úplné odmítání až po dnešní relativní respektování. Byly prokázány psychické problémy u homosexuálů, avšak způsobené negativním vnímáním okolní společnosti a ne vlastní orientací, jak se domnívala většina.⁸⁶ K tomuto negativnímu vnímání dochází i přes to, že homosexuální orientace byla odbornou veřejností uznána za „*nezměnitelnou a přirozenou variantu sexuální orientace*“.⁸⁷ A tak se od 70. let 20. století setkáváme s výzkumy týkajícími se vztahů heterosexuální většiny vůči sexuálním menšinám.

V roce 1972 v reakci na předpojaté postoje heterosexuální většiny vůči homosexuální či bisexuální menšině zavedl G. Weinberg pojem **homofobie**. Tento termín znamená „*iracionální strach, nenávisť a odsuzování homosexuálně orientovaných osob*“.⁸⁸ Jinak řečeno „*neopodstatněné obavy z homosexuálních mužů a žen a nepřátelství vůči nim*“.⁸⁹ (Z lingvistického hlediska však tento termín znamená obavu ze stejnosti a ne obavu z lidí orientovaných na stejné pohlaví.) Význam tohoto pojmu se dodnes značně rozšířil a zachycuje negativní cítění, myšlení a konání ve vztahu k homosexuálům. Mezi její **projevy** patří pocity nejistoty, nepohodlí při kontaktu s homosexuály, vtipy, zesměšňování, odmítání osobního kontaktu s homosexuálem nebo bisexuálem, verbální osočování, fyzické

⁸⁶ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 31.

⁸⁷ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 31.

⁸⁸ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 31.

⁸⁹ Renzetti, C. M., Curran, D. J.: ŽENY, MUŽI A SPOLEČNOST. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0525-2, str. 143.

útoky, násilí a jiné (viz dále). Mimo termínu „homofobie“ se používají i alternativy jako „homosexofobie“, „homonegativismus“ a podob.⁹⁰

Jako doplňkový termín k pojmu homofobie se používá **heterosexismus**, který je paralelní k pojmům rasismus, antisemitismus či sexismus. Objasňuje zdroje předsudků vůči lesbickým ženám a homosexuálním mužům a je definovaný jako „*systém přesvědčení, který ignoruje anebo odsuzuje jakoukoliv jinou než heterosexuální formu chování, identity, vztahu či komunity*“.⁹¹ Heterosexualita je tak brána za jediný přiměřený projev lásky a sexuality. Takovéto přesvědčení pak vede k homofobním projevům, netoleranci vůči každému, kdo se nechová dle podobných očekávání.

Rozlišujeme **kulturní heterosexismus**, kdy je nerovnost ve společnosti podporována a udržována pomocí společenských institucí a zvyklostí, a **psychologický heterosexismus**, kdy se tato nerovnost odráží v postojích jednotlivců.⁹²

4.1.2 Institucionalizovaná diskriminace

Vzhledem k tomu, že nám společenské instituce předkládají v průběhu života určité představy o tom, co je vhodné, je heterosexismus automatický, samozřejmý a většina z nás si ho ani neuvědomuje. Tím, že nám instituce ukazují, čemu máme dát přednost, jak máme vnímat sexualitu, co máme očekávat od muže a co od ženy atd., tím podporují jednostranné vnímání světa. Je tak upevněna výlučnost heterosexuálního partnerského vztahu a v různých společenských oblastech dochází k diskriminaci neheterosexuálních párů.⁹³

Institucionalizovaná nerovnoprávnost je závažný problém, se kterým se homosexuálové setkávají. Stanou-li se obětí nějaké diskriminace, vlastně se nemají kam obrátit pro pomoc. S různými formami diskriminace se homosexuálové setkávají zejména v oblasti právní, školství, zdravotnictví, masmédií a církevní.

⁹⁰ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 32.

⁹¹ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 32.

⁹² Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 32.

⁹³ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 32 a 33.

4.1.2.1 Oblast právní

Tato oblast se týká stanovování obecně platných norem. Některé z nich však homosexuály nějakým způsobem omezovaly či dosud omezují:

- a) Do roku 1961 byla u nás homosexualita trestná.
- b) Do roku 1990 byl homosexuální styk v ČR možný pouze od 18 let, a ne od 15 let jako heterosexuální. Zákonem z roku 1990 byla nakonec věková hranice snížena na patnáct let.
- c) Při přiznání sexuální orientace homosexuálům nemusí být umožněno vykonávat určitá povolání, např. ta, kde dochází k fyzickému kontaktu (lékař) nebo ke kontaktu s dítětem (učitel); mohou ztratit své povolání, kdy jim zaměstnavatel uvede jiný důvod pro výpověď než je jejich homosexuální orientace, která je však pravým důvodem pro rozvázání pracovního poměru. Podobná situace může nastat v případě ubytování v ubytovacích zařízeních, podnájmu, pronájmu, zdravotnictví.
- d) Narůstá počet trestných činů motivovaných nenávistí vůči skupině osob, spory o působení homosexuálů ve vojsku.⁹⁴
- e) Největší odpor ze strany heterosexuální většiny se dotýká možnosti homosexuálního partnerství rovnocenného s manželstvím, tzv. **registrovaného partnerství** (viz dále), a rodičovství homosexuálů. Dochází zde k tzv. nepřímé diskriminaci, kterou se rozumí „*neposkytnutí občanských práv a sociálních výhod menšině v porovnání s většinovou populací*“.⁹⁵

Co se týče **rodičovství**, tak se podle těchto předsudků homosexuální muži pokoušejí svádět malé chlapce nebo prý stačí, aby děti viděly homosexuální pár a propadnou nemravnosti. (Mimo jiné tyto argumenty byly použity na podporu nemožnosti homosexuálů stát se adoptivními rodiči či pěstouny či se setkávat s dětmi z minulých vztahů.) Je nutné tyto předsudky ze společnosti vymýtit, protože na základě výzkumů je prokázáno, že děti vychovávané homosexuálními rodiči mají vnímání vlastní identity, genderu, sexuální orientace stejné jako děti vychovávané heterosexuálními rodiči

⁹⁴ Renzetti, C. M., Curran, D. J.: C.d., str. 253 a 254 a Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 35 a 82.

⁹⁵ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 83.

a že sexuální orientace rodičů má minimální vliv na sexuální orientaci potomka.⁹⁶

Zatímco jiné formy diskriminace (rasismus, sexismus) vnímá stát jako nepřijatelné, v zákonech zaručuje rovnost na základě barvy pleti nebo pohlaví, chybí zmínka o sexuální orientaci. Vzhledem ke společenským stereotypům a předsudkům by stát měl této menšině ochranu poskytnout.⁹⁷

4.1.2.1.1 Registrované partnerství v ČR

V této podkapitole se více zaměříme na problém registrovaného partnerství.

Registrované partnerství (RP) znamená: „*Institut, který má zajistit právní jistotu pro soužití dvojic stejného pohlaví. Zákon má upravovat uzavírání partnerství, podmínky pro jeho zrušení nebo zánik, vzájemné majetkoprávní vztahy partnerů, jejich práva a povinnosti vůči sobě navzájem, vůči institucím a vůči státu. Zákon o registrovaném partnerství má dát dvojicím gayů a dvojicím lesbiček právní jistotu v právním řádu České republiky.*“⁹⁸ Poskytuje dvojicím stejná práva jako mají heterosexuální páry v manželství, avšak s výjimkou možnosti adoptovat si dítě, práva na církevní obřad a v případě lesbických dvojic práva na umělé oplodnění. Toto zlegitimizování je podstatné z důvodu možnosti práva dědit v první dědičné skupině stejně jako je to u manželů, vzájemné vyživovací povinnosti, považování partnerů za tzv. blízké osoby, možnosti nahlédnutí do zdravotní dokumentace po smrti partnera, nároku na poskytnutí informací o zdravotním stavu partnera, na podporu při ošetřování partnera, na pohřebné, možnosti odpočítání nezdánitelné položky partnera za stanovených podmínek zákona o dani z příjmu atd.⁹⁹

U nás od roku 1992 probíhají snahy na prosazení zákona o RP. I přestože v naší společnosti přibývá příznivců RP díky její demokratizaci, kladnému působení médií v otázce žití stejnopohlavně orientovaných párů a práci gay a lesbických organizací, jsou tyto snahy zatím stále neúspěšné. Nadále je česká společnost spíše homofobní a přetrvávají v ní mýty týkající se soužití homosexuálů jako je

⁹⁶ Renzetti, C. M., Curran, D. J.: C.d., str. 254.

⁹⁷ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 35 a 82.

⁹⁸ Gay a lesbická liga. *Partnerství*. [online]. 2005 [cit. 2005-03-12]. Dostupné z WWW <<http://www.partnerstvi.cz/rp-uvod/>>.

⁹⁹ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 86 a Stehlíková, D., Procházka, I., Hromada, J.: C.d., str. 15 a Janošová, P.: C.d., str. 59.

promiskuita, krátkodobost vztahů, AIDS aj.¹⁰⁰ Je tedy třeba na naši heterosexuální majoritu pozitivně působit v otázce homosexuality a vytrvat v pokusech na prosazení zákona o RP.

Uvedeme si stručnou historii prosazování návrhu o RP v PS PČR.

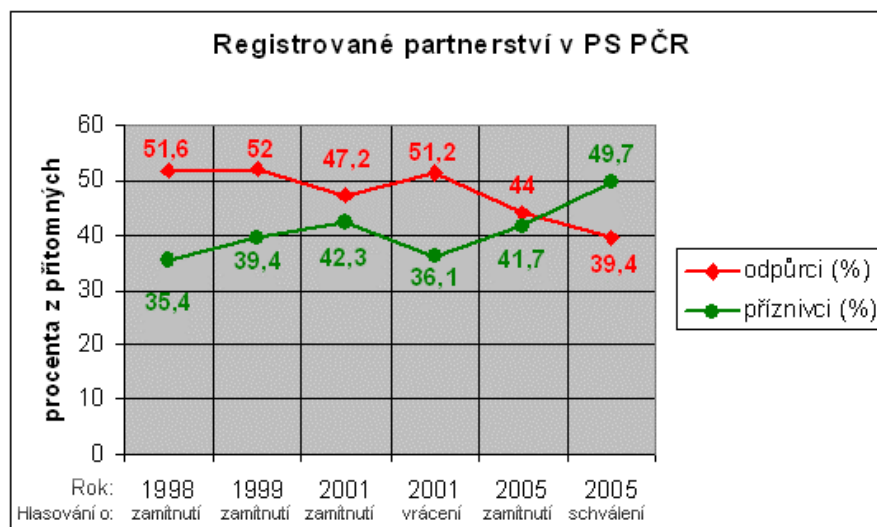
- **1992-93** – Vláda připravovala rodinněprávní novelu občanského zákoníku. Paragrafy týkající se homosexuálních vztahů však byly vládou odmítnuty.
- **1995** – Byl předložen zákon o RP, který pouze upravoval dědictví a společné užívání bytů. K projednávání po několika odkladech nedošlo kvůli volbám.
- **2.4.1998** – Sněmovna zamítla v prvním čtení první ucelený poslanecký návrh zákona o RP osob téhož pohlaví. Zákon se odkazoval na zákon o rodině. Oproti manželství vyjímal společnou výchovu dětí a adopci.
- **2.12.1999** – Na návrh lidovce Cyrila Svobody zamítla sněmovna poslanecký návrh zákona o RP.
- **17.9.2001** – Zemanova vláda schválila svůj první návrh na uzákonění soužití osob stejného pohlaví, který iniciovala Rada vlády pro lidská práva.
- **25.10.2001** – Návrh byl sněmovnou vrácen v prvním čtení k dopracování. Vzhledem k volbám 2002 k jeho přepracování vládou nedošlo.
- **4.2.2004** – Koaliční vláda premiéra Vladimíra Špidly (ČSSD) podruhé (poprvé v lednu) stáhla z programu návrh zákona o RP, protože prý neměl šanci projít. Vladimír Špidla jej doporučil navrhnout jako poslaneckou iniciativu.
- **18.6.2004** – Od tohoto dne sněmovna projednávala návrh zákona o RP, který jí byl v dubnu předložen skupina poslanců ze čtyř parlamentních stran.
- **25.11.2004** – Návrh zákona prošel druhým čtením.

¹⁰⁰ Renzetti, C. M., Curran, D. J.: C.d., str. 249.

- **11.2.2005** – Sněmovna opět neschválila návrh, který by RP umožnil.¹⁰¹

Tedy až do dnešní doby, i přes množství zásahů a různých úlev v návrzích zákonu o RP, nedošlo k jeho přijetí do legislativy českého státu. Pozitivní je, že přibývá poslanců a poslankyň kladně se stavících k danému návrhu. To si zdokumentujeme na následujícím grafu:

Graf č.1 – Vývoj postojů k RP v PS PČR



Zdroj: Gay a lesbická liga. Historie prosazování registrovaného partnerství. *Partnerství*. [online]. 2002. 2005 [cit. 2005-03-12]. Dostupné z WWW < <http://www.partnerstvi.cz/rp-historie/>>.

V grafu (ve kterém za „příznivce“ považujeme ty, kteří hlasovali **proti** zamítnutí či vrácení a pro schválení, a za „odpůrce“ ty, kteří hlasovali **pro** zamítnutí či vrácení a proti schválení), můžeme vyčíst, že oproti roku 1998 se skupina „sympatizantů s homosexuály“ zvýšila téměř o 15 %.

Podle jednoho z výzkumu, prováděného v roce 2003, považovaly tři čtvrtiny respondentů zákon o RP za potřebný a souhlasily by s jeho schválením. Tento názor zaujímají především lidé z větších měst, s vyšším vzděláním a lidé mladších věkových

¹⁰¹ Gay a lesbická liga. Historie prosazování registrovaného partnerství. *Partnerství*[online]. 2002. 2005 [cit. 2005-03-12]. Dostupné z WWW < <http://www.partnerstvi.cz/rp-historie/>>.

kategorií. (Mimo jiné neexistenci tohoto zákona považuje 27 % dotázaných za jeden z prvků signalizujících diskriminaci gayů a lesbických žen v České republice).¹⁰²

4.1.2.1.2 Partnerství homosexuálních párů v Evropě

V současné době existují různé podoby právních norem upravujících soužití stejnopohlavních párů v těchto jedenácti zemích Evropy: Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Island, Německo, Nizozemí, Norsko, Portugalsko, Švédsko a Švýcarsko. Dále v šesti španělských kantonech a v Londýně mohou homosexuální páry zaregistrovat svá partnerství, avšak bez výraznějších právních důsledků. V Maďarsku mohou homosexuálové využít institutu, který je obdobný našemu vztahu „druh-družka“.

Nejliberálnější zákon mají v **Nizozemí**. Partnerství homosexuálně orientovaných párů je postaveno na úroveň manželství, včetně vztahu k dětem.

V **Dánsku, Finsku, Norsku, Německu, Švédsku** a na **Islandu** platí zákon o registrovaném partnerství.

Ve **Francii** funguje institut *Pakt solidarity*, který se vztahuje jak na stejnopohlavní páry, tak na heterosexuální dvojice. Mohou jej využít i dvojice, které žijí ve společné domácnosti a jsou v příbuzenském vztahu.

Belgie, Portugalsko a Švýcarsko přijaly právní úpravy upravující soužití homosexuálních párů jen v určitých bodech (otázky dědictví, vzájemné vyživovací povinnosti apodob.)¹⁰³

4.1.2.2 Oblast školství

V České republice není homosexualitě věnován v rámci výuky dostatečný prostor. Důvodem může být to, že učitelé s touto problematikou neumějí nebo s ní nechťejí pracovat, mají vůči homosexualitě předsudky, nepovažují její probírání za podstatné aj. Dalším problémem je, že chybí dostatek materiálu, ze kterého by se při výkladu homosexuality dalo čerpat. Učitelé by se také měli snažit získávat co nejnovější informace z této oblasti a ty také svým žákům interpretovat.

¹⁰² Honzák. *Průzkum na téma Postavení gayů a lesbických žen ve společnosti* [online]. Last revision 29th September 2003 [cit. 2005-03-20]. Dostupné z WWW < <http://gay.komunita.cz/hb-pruzkum/> >.

¹⁰³ Hrubý, V. Registrované partnerství v Evropě. *Partnerství* [online]. Last revision 14th March 2003 [cit. 2005-03-12]. Dostupné z WWW < <http://www.partnerstvi.cz/rp-evropa2002/> >.

4.1.2.3 Oblast zdravotnictví

Jak jsme si již uvedli, homosexualita byla prakticky až do 90. let 20. století považována za nemoc. Oficiálně byla v roce 1973 vyřazena Americkou psychiatrickou asociací jako diagnóza duševní choroby z *Diagnostického a statistického manuálu duševních chorob DSM-III*. A v roce 1991 byla Světovou zdravotnickou organizací vyřazená i z *Mezinárodní klasifikace chorob ICD-10*. I přesto ji někteří lékaři stále považují za chorobu.¹⁰⁴

Po mnoho let byly prováděny experimenty a pokusy na léčbu homosexuální orientace. Homosexuálové, kteří se nějaké léčbě podrobili, byli většinou trvale poškozeni na svém zdraví, u některých tato snaha změny na heterosexuální orientaci dokonce skončila smrtí.

Je také nutné si uvědomit, že by se nás lékaři na naši sexuální orientaci vůbec neměli ptát.

4.1.2.4 Oblast masmédií

Masmédia jsou mediální prostředky významně ovlivňující postoje veřejnosti. Tedy tak, jak se staví různá média k homosexualitě (či jiným problematickým oblastem) a jak ji prezentují, tak podobný názor má většinou naše společnost. Uvedeme si, jak s homosexualitou naše média „pracují“:

- a) V mediálních prostředcích dominantně sledujeme příběhy s heterosexuálními vztahy.
- b) Pořady s homosexuální tematikou jsou vysílány zejména na veřejnoprávní TV.¹⁰⁵ Jinak se s filmy obsahujícími jakýmkoliv způsobem homosexualitu setkáváme většinou už jen v rámci alternativního umění nebo na různých festivalech.¹⁰⁶
- c) Z vybraných rozhlasových stanic¹⁰⁷ vysílá pořad věnovaný výhradně homosexualitě pouze Český rozhlas Radiožurnál, a to každé pondělí od 20. hodin pod názvem Bona Dea.

¹⁰⁴ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 35.

¹⁰⁵ Mezi takové pořady patří měsíčník LeGaTo. Přehled pořadů s jakoukoliv homosexuální tematikou vysílaných na různých televizních stanicích je dostupný z <<http://televize.kluci.cz/fa-dokumenty/>>.

¹⁰⁶ Gay a lesbická tematika má svůj program na FF Karlovy Vary, GLFF Mezipatra, Febiofestu.

¹⁰⁷ Český rozhlas Radiožurnál, Evropa 2, Frekvence 1, Rádio Černá hora, Rádio Relax, Rádio Contact Liberec

- d) Časopisy týkající se homosexuality si vydává tato komunita sama.

4.1.2.5 Oblast církevní

Jak vysvětluje předcházející kapitola, církve zauímají vůči homosexualitě většinou odmítavý postoje.

Předcházející řádky dokumentují to, jak je v různých oblastech života „zacházeno“ s homosexualitou. Je patrné, že homosexualita je sice brána v potaz, ale stále je to také problém, který je často ignorován. Zjevně je nutný ještě nějaký čas, aby došlo ke změně myšlení a postojů vůči homosexuálům u heterosexuální majority.

4.1.3 Charakteristiky a mechanismy jedince ovlivňující postoje k homosexuálům

Předpojatost vůči homosexualitě obsažená jak v samotné společnosti, tak v jejích institucích, má vliv i na postoje jednotlivců. Projevuje se v pocitech nejistoty, obavách, znechucení, nevraživosti, ignorování, odsuzování homosexuality. Za tímto vším se skrývá nedostatek informací o homosexualitě nebo i to, že jsme schopni rozumově homosexualitu tolerovat, ale při kontaktu s homosexuálem cítíme jakési emoční napětí, nedůvěřivost, znechucení.¹⁰⁸

Negativní postoje jsou ovlivňovány **sociálními charakteristikami** daného jedince a jeho **psychologickými mechanismy**.

4.1.3.1 Sociální charakteristiky jedince

Rozlišujeme sociální charakteristiky, které ovlivňují to, jak se lidé staví k homosexualitě: věk, vzdělání, pohlaví, osobní kontakt s homosexuálním člověkem, náboženský konzervatismus, udržování tradičních genderových rolí, místo bydliště aj.

Lidé starší a s nižším vzděláním se k homosexualitě staví většinou negativně. O daném problému nemají dostatek informací a zejména jsou ovlivněni tím, jak na homosexualitu pohlížela společnost v dřívějších dobách. Homosexualitu ve více případech odsuzují spíše muži než ženy. V naší společnosti je vnímána

¹⁰⁸ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 37.

homosexualita zejména mužská, a tak se muži cítí být tímto problémem více „ohroženi“. Nesetká-li se člověk sám s homosexuálním jedincem, anebo setká, ale nejde-li o kontakt příznivý, mívá k homosexuálnímu člověku méně vřelý vztah. Lidé z vesnice či menších obcí, kde se udržují tradiční představy o genderových rolích, jsou konzervativnější; také zde nemají dostatečný přístup k informacím, a proto odmítají homosexualitu častěji než lidé z měst. Ti mají jednak větší možnost s homosexuály přijít do kontaktu a jednak mají větší dostupnost informací. Lidé věřící se vůči homosexualitě staví většinou odmítavě.¹⁰⁹

4.1.3.2 Psychologické mechanismy jedince

Autoři *Smith* a *Katz* rozvinuli nezávisle na sobě tzv. **funkcionální přístup**, podle kterého lidé vyjadřují a udržují určité postoje pro psychologický zisk, který z toho mají. Postoje jsou silně ovlivněné potřebami daného člověka a ve skutečnosti mohou mít jen málo společného s lidmi, proti kterým jsou zaměřené. Dle funkcí vydělujeme tři skupiny postojů:

1. **Zkušenostní postoje** jsou založené na minulé zkušenosti s konkrétní lesbou nebo gayem. Většina pocitů a myšlenek z takového setkání je následně zevšeobecněná na ostatní homosexuály.
2. **Ego – obranné postoje** se vyskytují u lidí, pro něž homosexuálové symbolizují nepřijatelné části sebe – např. zženštilost u mužů, resp. mužskost u žen. Tito lidé neuvědoměle připisují části, které sami u sebe odmítají, homosexuálům. A tak na místo odsuzování sebe sama odsuzují je. Mezi obranné postoje patří pocity znechucení z homosexuality nebo pocity ohrožení ze strany homosexuálních osob stejného pohlaví.
3. **Postoje potvrzující sociální identitu**, které pomáhají člověku zvýšit vlastní sebehodnocení, a to tak, že umožní člověku prezentovat nějaké hodnoty (např. interpretuje informace týkající se homosexuality obsažené v Bibli), nebo mu umožní přiřadit se k jisté skupině lidí (názor určité skupiny lidí je pro něj důležitější než jeho vlastní).¹¹⁰

¹⁰⁹ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 38 a 39.

¹¹⁰ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 40 a 41.

Tato kapitola dokladuje jak institucionální, tak společenskou diskriminaci homosexuálů. Bylo by tedy žádoucí zapracovat na změně dosavadního stavu. Na změně by se mohli podílet poslanci (např. tím, že uzákoní zákon o RP), média (budou přinášet dostatek informací o homosexualitě a homosexuálech), instituce (zrovnoprávní šance pro homosexuály) a škola (např. tím, že daná problematika bude vyučována a dostatečně objasněna žákům) aj. Tak by lidé mohli získat dostatek informací, a díky tomu by třeba přestali homosexuály omezovat.

4.1.4 Internalizovaná homofobie

Vzhledem k tomu, že naše společnost je „heterosexuální“, jsme nuceni k tomu, abychom svět vnímali pouze z pohledu heterosexuála. Proto si sami v sobě vytváříme negativní postoje k homosexuální či bisexuální menšině. Tím si i homosexuálové v sobě upevní negativní postoje k jiné než heterosexuální orientaci ještě před tím, než si sami uvědomí svou odlišnou orientaci. **Internalizovaná homofobie** je tedy „*nasměrování negativních sociálních postojů homosexuálů či bisexuálů proti sobě, kdy tyto postoje vedou k znehodnocování vlastní osoby, vnitřním konfliktům a nízké sebeúctě*“.¹¹¹ Souvisí s ní odmítání sebe sama, pocity viny, nechť do života a úsilí přizpůsobit se normám většinové společnosti, deprese, hanba, obava z odmítnutí, nenávisť sebe sama, izolace, sebedestrukce, agrese vůči jiným homosexuálům a bisexuálům, obava z vlastní sexuality.¹¹²

Homosexuál vychovávaný v homofobní společnosti si může zvnitřnit její negativní postoje na sexualitu. To se může projevovat např. ve strachu z odhalení, v odmítání veškerých homosexuálů (heterofobie), v pocitu nadřazenosti nad heterosexuály (homofobie se tu projevuje nepřiměřeným zdůrazňováním odlišností a přehnanou hrdostí na svoji identitu), ve víře, že homosexuální ženy a muži se neodlišují od heterosexuálních žen a mužů aj.¹¹³

Tyto postoje je nutné překlenout v období coming outu. K překonání těchto mýtů a předsudků také pomáhá homosexuální či bisexuální komunita. Paradoxem je to, že právě internalizovaná homofobie brání navazování kontaktů s komunitou.

¹¹¹ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 72.

¹¹² Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 72.

¹¹³ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 74.

Homosexuálové či bisexuálové se začínají setkávat s ostatními často až potom, kdy zredukují negativní postoje k sobě.¹¹⁴

Je otázkou, proč značná část dnešní heterosexuální majority stále negativně vnímá homosexuální minoritu. Průzkum prováděný v roce 2002 Sociologickým ústavem AV ČR však naznačil v postojích heterosexuálů vůči homosexuálům změny k lepšímu. Následující tabulka dokumentuje vývoj v akceptaci homosexuálů u dotázaných respondentů od roku 1995 do roku 2002.

Tabulka č.1 – Akceptace homosexuálů v letech 1995-2002

rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002
procenta	29	27	44	38	42	39	52

Zdroj: Mišovič, J. *Veřejnost o toleranci* [online]. 2002-05-29, [cit. 2005-03-20]. Dostupné z WWW < http://www.cvvm.cz/upl/zpravy/100053s_Ov20529.doc>.

I přestože komunistický režim v bývalém Československu nevystupoval tak ostře proti homosexuálům jako v jiných zemích, negativní postoje vůči homosexuálním jedincům stále přetrvávají. Na druhou stranu se mladí lidé díky lepšímu přístupu k informacím o homosexualitě, možnosti kontaktu s homosexuálem, staví k homosexualitě příznivěji.

4.1.5 Projevy a důsledky homofobie a heterosexismu

Jak jsme již zmínili, mezi projevy homofobie patří různé typy omezování. Podle jednoho průzkumu se s jakoukoliv formou diskriminace setkala 65 % dotázaných homosexuálních účastníků.¹¹⁵ Uvedeme si některé příklady diskriminace a procento respondentů, jichž se dané jednání týkalo:

1. diskriminaci jako *fyzické násilí* zažilo 15 % dotázaných;¹¹⁶
2. diskriminaci projevovanou jako *verbální obtěžování* prožilo 38 % dotázaných;¹¹⁷
3. diskriminaci v *zaměstnání* zažilo 12 % dotázaných;¹¹⁸

¹¹⁴ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 73.

¹¹⁵ Procházka, I., Janík, D., Hromada, J.: SPOLEČENSKÁ DISKRIMINACE LESBICKÝCH ŽEN, GAY MUŽŮ A BISEXUÁLŮ V ČR. Gay iniciativa v ČR: 2003. Bez udání ISBN, str. 17.

¹¹⁶ Procházka, I., Janík, D., Hromada, J.: C.d., str. 18.

¹¹⁷ Procházka, I., Janík, D., Hromada, J.: C.d., str. 20.

¹¹⁸ Procházka, I., Janík, D., Hromada, J.: C.d., str. 22.

4. diskriminaci v *armádě nebo na policii* bylo vystavěno 29 % mužů a 10 % žen;¹¹⁹
5. diskriminace ve *zdravotnictví* bylo účastno 7 % dotázaných (odmítnutí jako dárce krve, změna v chování lékaře po zjištění sexuální orientace);¹²⁰
6. diskriminaci v *místě bydliště* zažilo 7 % dotázaných (odmítnutí nájmu, slovní urážky) ;¹²¹
7. diskriminace ve *službách* se dotkla 13 % dotázaných (návštěva barů, občanských sdružení, restaurací, hotelů, sportovních klubů) ;¹²²
8. diskriminaci v *církvi* zažilo 22 % dotázaných;¹²³
9. diskriminaci v *rodině* prožilo 25 % dotázaných (agresivní a ponižující chování, nadměrná kontrola, vyhnání z domu, zákazy, výhrůžky, přinucení k lékařskému vyšetření,...).¹²⁴

Motivací k takovému činu může být touha dokázat svou heterosexuálnost, odpor, nenávisť, náboženské a mravní hodnoty, vzrušení, zábava, touha cítit se silný, sebeobrana. Největší část útočníků tvoří mladí muži, kteří považují násilí na skutečných či domnělých homosexuálech nebo bisexuálech za projev mužnosti.¹²⁵

Po takovýchto projevech homosexuálové zažívají depresi a úzkost, nejsou si jisti vlastní bezpečností, hodnotou, což se může negativně projevit na jejich psychice. Dále je to ovlivňuje i ve vnímání sebe jako homosexuála či lesby, kdy se jejich sexuální identita stává zdrojem nebezpečí a bolesti. Vedou k většímu riziku sebevraždy, vzniku různých závislostí, odchodům ze školy nebo domova, nízkému sebevědomí, pocitu izolace či vlastní nedostatečnosti, osamělosti. Celková situace, kdy si je člověk vědom odlišnosti od ostatních, je pro něj velmi stresová.¹²⁶

Tyto projevy násilí je nutné ve společnosti omezit nebo nejlépe zastavit. Vhodnou prevencí násilí by mohla být prevence zaměřená na kulturní stereotypy

¹¹⁹ Procházka, I., Janík, D., Hromada, J.: C.d., str. 26.

¹²⁰ Procházka, I., Janík, D., Hromada, J.: C.d., str. 27.

¹²¹ Procházka, I., Janík, D., Hromada, J.: C.d., str. 28.

¹²² Procházka, I., Janík, D., Hromada, J.: C.d., str. 29.

¹²³ Procházka, I., Janík, D., Hromada, J.: C.d., str. 31.

¹²⁴ Procházka, I., Janík, D., Hromada, J.: C.d., str. 32 a 33.

¹²⁵ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 77.

¹²⁶ Renzetti, C. M., Curran, D. J.: C.d., str. 144 a Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 76 a 77.

o normách chování ženy a muže, které vedou k stigmatizaci veškerých lidí překračujících tyto normy.

Homofobie a heterosexismus však také omezuje heterosexuály. Nutí lidi dodržovat genderové role, neumožňuje vytvářet a udržovat důvěrné vztahy s osobou stejného pohlaví, narušuje rodinné vztahy, vede mladé lidi k předčasné sexuální aktivitě ve snaze potvrdit sobě i ostatním svou „normalitu“, může vést k vynechávání informací o sexuálních menšinách ze školních osnov sexuální výchovy, vést ke stigmatizaci heterosexuálů, kteří jsou jinými vnímáni jako homosexuálové či bisexuálové.¹²⁷

4.2 SEXUALITA A GENDER

Vzhledem k tomu, že heterosexismus je brán jako norma, kdy za jedinou možnou formu vztahu je pokládán vztah muže a ženy, existují další přesvědčení související s kulturním smýšlením o sexualitě a genderových rolích. Společenské normy tak ovlivňují naše postoje k homosexuálům.

V druhé a třetí kapitole jsme si popsali to, jak se v různých historických, kulturních etapách a náboženstvích postupně proměňovaly postoje k homosexuálům a jejich sexualitě. Dříve převládala „náboženská“ kontrola sexuálního chování. Sexualita se vázala pouze na manželství a jejím hlavním cílem bylo zplození dětí. Koncem 19. století se k sexualitě začalo přistupovat z biologického a medicínského hlediska. Teprve od 70. let 20. století se začal zvyrazňovat i psychologický a sociální význam sexuality, čímž došlo k liberalizaci v této oblasti. Do popředí se dostávají aspekty příjemnosti a rozkoše ze sexuality, reprodukce není hlavním cílem sexuálního života. Začíná se otevřeně diskutovat o sexualitě, rozvíjejí se hnutí za akceptaci sexuálních minorit, za rovnoprávnost žen v otázkách sexuality, zvyšuje se tolerance k erotické a pornografické tvorbě, sexuální výchova se dostává do škol.¹²⁸

Je nutné si uvědomit, že sexualitu si lidé vytvářejí v rámci sociálních vztahů. Přiřazují jí určitý význam, funkci, stanovují její vhodné projevy a formy, „normalitu“

¹²⁷ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 79.

¹²⁸ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 45-47.

a „nenormalitu“. Tyto postoje si fixujeme v průběhu života v závislosti na tom, jak je nám to prezentováno ze strany rodičů, školy, společnosti. V naší společnosti převažuje „heterosexuální ovzduší“, tudíž to zde mají sexuální minority složité. Nemůžou často otevřeně hovořit o svojí sexuální orientaci, projevovat si veřejně vzájemnou náklonnost tak jako heterosexuální páry, nemají legitimizované partnerství, jejich sexualita je často vnímána jako nepřirozená, hříšná aj.¹²⁹

4.2.1 Pohlaví a gender

Pohlaví (rod) je definováno na základě biologických faktorů a značí mužské a ženské pohlaví. Na tomto základě je lidmi konstruována společenská kategorie zvaná gender (maskulinita či feminita).

Gender „je komplex kulturních nebo společenských očekávání, která určují chování lidí na základě jejich pohlaví“.¹³⁰ Tedy původně biologické rozlišení je společností posilované, přiřazuje mu sociální a kulturní obsahy, které zdůrazňují odlišnost mužů a žen. Od dětství se učíme jistým vzorcům chování, osvojujeme si jisté vlastnosti považované společností za přiměřené pro dané pohlaví. Tudíž od narození oblékáme děti do „vhodných“ barev, rozlišujeme chlapecké a dívčí hry a hračky, mužské a ženské činnosti, nástroje, vlastnosti aj.¹³¹

Dané rozlišování je patrné i ve struktuře celé společnosti, která předepisuje určité vlastnosti, způsoby chování a vzorce vzájemné interakce v závislosti na jejich nositeli pohlaví. Toto vše je zakotveno ve společenských institucích jako je hospodářství, politika, vzdělávání, náboženství, rodina aj. Tyto institucionalizované vzorce genderové diferenciaci jsou souhrnně označovány jako **pohlavně-genderový systém společnosti**.¹³²

V důsledku toho máme nastavené chápání „mužskosti“ a „ženskosti“, mužských a ženských rysů. Problémem je, že základní rysy maskulinity a feminity jsou vnímány bipolárně, to znamená, že normální muž by neměl nést žádné rysy ženskosti a naopak. Vzhledem k tomu, že lidé vnímají přímý vztah mezi rodovou rolí a sexuální orientací, tak pokud zejména muži nekorrespondují s genderovými

¹²⁹ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 45-47.

¹³⁰ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 57.

¹³¹ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 57.

¹³² Renzeti, C. M.: C.d., str. 21 a 22.

očekáváními společnosti, bývají považováni za homosexuály. Je-li u muže něco „nápadnějšího“ - např. odklání-li se při výběru zaměstnání, sportu, volnočasových aktivit, oblečení, úpravy vzhledu atd. od běžné představy toho, co je typického pro muže - ihned je to spojováno s jeho homosexuální orientací. U ženy tomu tak není. Avšak i ženy, které nenaplní očekávání ženskosti, jsou označovány za lesby. Heterosexualita je spojována s „normální“ mužskostí a ženskostí, homosexualita je však spojována s narušením genderových norem.¹³³ Toto vše poukazuje na uplatnění heterosexismu ve vnímání společnosti, kdy je část homosexuálů vnímána jako zženštilá a část leseb jako maskulinní.

Heterosexismus a tradiční koncepty genderových rolí se vzájemně podporují. V důsledku toho, že ženské a mužské charakteristiky vnímáme protikladně a definujeme je prostřednictvím vzájemného porovnávání, podporujeme tím stanovisko o přirozenosti vztahu muže a ženy. Bipolární chápání genderových rolí spolu s heterosexismem zároveň právě způsobuje, že homosexuálům je automaticky připisována zženštilost a lesbám maskulinita.

Tudíž, chceme-li ve společnosti dosáhnout příznivějších postojů k homosexuálům, musíme zpochybnit tyto heterosexistické normy také prostřednictvím proměny tradičních představ o ženskosti a mužskosti. Je nutné prezentovat ženské a mužské charakteristiky jako navzájem se prolínající nezávislé rysy. Mužské a ženské vlastnosti a chování můžou být přítomné u lidí obou pohlaví.¹³⁴

Jak je vidět, vytváření celospolečenských postojů k menšinám je komplikovaným a dlouhodobým procesem ovlivňování společenského vědomí. Uplatňují se při něm ideologické a náboženské aspekty, právní a někdy medicínské postavení menšiny, osobní zkušenosti většiny s menšinovým jevem, prezentace a popularizace odborných znalostí a zkušeností a liberalismus či konzervatismus ve společnosti.

¹³³ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 58.

¹³⁴ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 58 a 59.

Co celkově dělat s naším momentálně spíše diskriminujícím postojem? Mohli bychom podporovat doporučení Gay iniciativy v ČR, podle kterých by se Vláda České republiky měla zabývat:

- a) dalšími formami diskriminace sexuálních menšin a vytvořit zákony, které budou zakazovat diskriminace na základě sexuální orientace;
- b) legitimizací partnerských svazků osob stejného pohlaví;
- c) podporou státních i nestátních organizací, které se budou snažit podporovat a pomáhat obětem diskriminace, formou cílených projektů a grantů;
- d) seznamováním pracovníků a studentů personálních oddělení, justice, zdravotnictví, armády, policie a školství s problematikou diskriminace menšin včetně sexuálních;
- e) školními osnovami, do kterých by měla prosadit větší pozornost výchově k toleranci k menšinám včetně sexuálních.¹³⁵

¹³⁵ Procházka, I., Janík, D., Hromada, J.: C.d., str. 51.

5. KRITICKÁ ANALÝZA PŘÍRUČEK DOSTUPNÝCH NEBO DISTRIBUOVANÝCH PEDAGOGŮM

Již v předchozí kapitole jsme se zmínili o nedostatečném prostoru vymezeném tématice homosexuality ve školství. Jedním z faktorů této disproporce může být i zatím malé množství vhodné informativní literatury dostupné pedagogům. V této části se seznámíme se třemi tituly určenými výhradně pedagogům. Této literatury je pravděpodobně více. My si pouze představíme „typy“ informací, jež se vám mohou dostat do rukou. U vybraných titulů budeme sledovat, jaké informace o homosexualitě podávají. Podle toho zhodnotíme, jsou-li využitelné ve výuce daného tématu na základních školách.

5.1 TERAPIE HOMOSEXUALITY

Aardweg, G. J. M. van de.: TERAPIE HOMOSEXUALITY: rádce pro postižené a poradce. 1. vyd. Praha : Hnutí Pro život ČR, 2003. 111 s. ISBN 80-239-1403-0.

Tato publikace byla v roce 2003 distribuována občanským sdružením Exodus do našich škol jako podklad pro výuku o homosexualitě.

V kapitole „Historie“ jsme si vysvětlili negativní přístup křesťanů k homosexualitě – doložíme si jej prostřednictvím názorů prezentované v této knize.

Občanské sdružení EXODUS se na svých stránkách **www.homosexualita.cz** charakterizuje jako sdružení, které „*pomáhá lidem trpícím homosexualitou prostřednictvím terapie či podpory života v čistotě žít plnohodnotným životem*“.¹³⁶ Jejich cílem je praktická podpora a pomoc těm, kteří touží po změně homosexuálního citění a souvisejícího životního stylu. Těm, jejichž sexuální a citovou orientaci nelze zcela změnit, nabízí „*doprovázení v dalším životě v čistotě a abstinenci, která je lepší a plodnější variantou než homosexuální způsob života*“.¹³⁷

¹³⁶ X-base.cz. Občanské sdružení Exodus. *Exodus* [online]. [cit. 2005-02-15]. Dostupné z WWW < www.homosexualita.cz >.

¹³⁷ X-base.cz. Občanské sdružení Exodus. *Exodus* [online]. [cit. 2005-02-15]. Dostupné z WWW < www.homosexualita.cz >.

Prostřednictvím svých www stránek chtějí informovat především rodiče, ale i ostatní laickou a odbornou veřejnost o otázkách souvisejících s homosexualitou, které jsou z ideologických důvodů zamlčovány.

Knihu *Terapie homosexuality* překládají proto, že v naší zemi se v důsledku „komunistické uniformity“¹³⁸ a „ideologických postojů“¹³⁹ nevyskytují lékaři, kteří by se zabývali „opravdovou pomocí lidem s homosexuální orientací“.¹⁴⁰

V případě zájmu nabízejí doručení této knihy prostřednictvím pošty. Kdo se chce raději anonymně seznámit s jejím textem, může si ji stáhnout přímo na webových stránkách.¹⁴¹

Dále apelují na psychology a psychoterapeuty, aby se nevyhýbali problému homosexuality a aby se seznámili se zahraničními pracemi a studiem, a tím účinně pomáhali svým pacientům.

Autor této publikace Gerard J.M. van den Aardweg, Ph.D. se narodil v roce 1936 v nizozemském Haarlemu. Vystudoval psychologii na Leidenské univerzitě a doktorát získal obhájením své doktorské práce na téma *Homosexualita* na Amsterdamské univerzitě v roce 1967. Specializuje se jako psychoterapeut. Od roku 1964 vydává knihy o homosexualitě. V letech 1990-1994 působil jako profesor psychologie křesťanské osobnosti na *Medo, Pontifikálním mezinárodním institutu pro manželství a rodinu pro severozápadní Evropu*, v Nizozemí. Je ženatý a má sedm dětí.¹⁴²

Knihy „Terapie homosexuality“ je rozdělena na dvě části. V první autor poskytuje teoretické informace o homosexualitě, které by měly být podkladem pro pozdější vlastní léčbu. Praktické kroky sebeterapie jsou popsány v druhé části. Vlastnímu textu předchází předmluva a úvod. V závěru je uveden přehled literatury.

¹³⁸ X-base.cz. Možnosti terapie. Exodus [online]. [cit. 2005-02-15]. Dostupné z WWW < www.homosexualita.cz >.

¹³⁹ X-base.cz. Možnosti terapie. Exodus [online]. [cit. 2005-02-15]. Dostupné z WWW < www.homosexualita.cz >.

¹⁴⁰ X-base.cz. Možnosti terapie. Exodus [online]. [cit. 2005-02-15]. Dostupné z WWW < www.homosexualita.cz >.

¹⁴¹ <http://www.homosexualita.cz/terapie.pdf>

¹⁴² X-base.cz. Gerard J. M. van den Aardweg, Ph.D. *Exodus* [online]. [cit. 2005-02-15]. Dostupné z WWW < <http://www.homosexualita.cz/content.html?c=103> >.

Nyní nastíním informace, které tato příručka obsahuje. Vzhledem k tomu, že se pokouším kriticky se vyjadřovat k obsahu, můžou mé řádky působit sugestivně. Nikoho k ničemu nepřesvědčuji. V závěru bude následovat krátké shrnutí.

5.1.1 Předmluva k českému vydání a úvod

Autorkou českého překladu je PhDr. Iva Šípová, psycholožka Sexuologického ústavu Fakulty všeobecného lékařství Univerzity Karlovy. Připomíná zde, že v daném ústavu pracovala přes pětadvacet let s pacienty s porušenou sociopsychosexuální identifikací, tudíž si pravděpodobně připadá povoláná vyjadřovat se k danému tématu.

Knihy je určena nejen k (sebe)léčbě homosexuálních osob, ale i těm, kteří trpí nějakými nedostatky či odchylkami v sociopsychosexuální sféře. Podmínkou všech osob pro změnu sexuální orientace je chtít na sobě pracovat. Do rukou by ji měli vzít i ti, kteří jsou odpovědní za další vývoj společnosti či ti, kteří se jakkoliv mohou podílet na výchově a vedení mladé generace.

Aardweg zdůrazňuje, že se opírá o více než třicetileté studium a terapeutické zkušenosti s téměř třemi stovkami pacientů. Své výsledky dokazuje radikální změnou u 15-20 % „pacientů“. Ti, kteří následovali metody popsane v této knize, se změnili v průměru za tři až pět let. Téměř již u nich neexistují homosexuální touhy, zatímco u nich značně zesílily zájmy heterosexuální.

Autor se domnívá, že předkládá tu nejlepší možnou teorii. Léčení homosexuality je psychologicko-duševní (-morální) záležitost. Učí, že homosexuální způsob života je neslučitelný s opravdovým pokojem svědomí a se skutečnou vírou. Svou metodu charakterizuje jako „křesťansko – psychologickou“. Spočívá na „všeobecně lidských“ poznatcích, kdy muž a žena jsou stvořeni jeden pro druhého. Proto sexualita, u níž nedochází k pohlavnímu spojení, je neplnohodnotná. Jen spojení muž-žena může být manželstvím, homosexuální partnerství jsou nevyzrálými formami lidských vztahů.

Homosexuálové musejí najít vhodného terapeuta (o jeho specifikaci viz dále). Problémem je, že jej hledají jen někteří. To je způsobeno tím, že pokud se o tomto tématu hovoří, je brána homosexualita jako zcela normální. „*Proto má až příliš*

*mnoho mediků, sociologů, psychoterapeutů a také teologů nedostačující znalosti o homosexualitě.*¹⁴³

Před předčtením řádků první části je nutné uvést, že Aardweg homosexuály označuje jako „**postižené**“ a o homosexualitě se vyjadřuje takto: „*Homosexualita je vyjádřením specificky neurotické osobnosti.*“¹⁴⁴ „*Homosexualita je neuróza, kterou člověk nemusí přijmout jako osud, ale může ji s úspěchem léčit nebo přemáhat.*“¹⁴⁵ Homosexuál musí mít dobrou vůli k „*hluboké vnitřní změně všeobecné neurotické emocionality spolu s proměnou sexuálních zájmů*“.¹⁴⁶

Autor vychází z toho, že čtenář je kritický člověk, který jeho vývody neakceptuje beze všeho, ale na druhé straně pojetí „homosexualita je přirozená“ nepřijímá tak jednoduše.

Po nastudování předmluvy a úvodu zjišťujeme, že se autor staví do pozice „nejpovolanějšího“, kdy vzhledem k mnoha letům práce s pacienty s různými sexuálními poruchami toho o homosexualitě ví nejvíce a tedy má na ni jakýsi „patent“. Problémem však je (nejen v této části, ale i v dalších odstavcích) používání spojení typu „normální“, „opravdový“ aj. přiřazených ke sloům jako „láska“, „svědomí“, „život“ a podob., kdy je však autor nijak nespecifikuje. Otázkou vůbec je „Co je normální?“, pro každého to znamená něco jiného. Neměl by tedy předkládat svá tvrzení jako absolutní pravdu.

Dále mě zaráží, že autor pravděpodobně vůbec neuvažuje o existenci homosexuálů spokojených se svojí sexuální orientací, kteří jsou tak šťastní a nemají potřebu proti tomu nijak „bojovat“. Můžeme tak uvažovat o autorově rigiditě a neschopnosti vnímat nové skutečnosti.

5.1.2 První část – názory

Autor uvádí „**rozhodující body týkající se homosexuality**“ (které následně v knize podrobněji rozebírá):

¹⁴³ Aardweg, G. J. M. van de.: TERAPIE HOMOSEXUALITY: Rádce pro postižené a poradce. 1. vydání. Hnutí Pro Život ČR, 2003. ISBN 80-239-1403-0, str.7.

¹⁴⁴ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 8.

¹⁴⁵ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str.11.

¹⁴⁶ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 7.

1. Neuvědomovaná sebelítost a pocity pohlavní méněcennosti, ve kterých je zakotvena homosexuální tužba.
2. Psychický infantilismus – komplexem pohlavní méněcennosti zůstává člověk homosexuálně orientovaný částečně „dítětem“, „teenagerem“.
3. Více než vztahy se svými rodiči má vliv nedostatečná vnitřní přizpůsobivost k vrstevníkům stejného pohlaví.
4. Z pocitu pohlavní méněcennosti vyrůstá pocit strachu před druhým pohlavím, kdy opačné pohlaví očekává od homosexuála pohlavní roli, které není schopen dostat.
5. Sexuální zotročení – poddání se homosexuálním tužbám.
6. Humor jako sebeironie, „nadměrné dramatizování“,..., který zde má speciální úlohu.
7. Osvojení si lidských a morálních ctností, které působí „protiegocentricky“ a vyžadují vyzrálou schopnost milovat.¹⁴⁷

Nyní si představíme „teoretické informace“ prezentované v první části této „terapie“. Označení jednotlivých „kapitol“ neodpovídá autorovým nadpisům, členění je mé.

5.1.2.1 Něco málo o homosexualitě

Jak jsem již v úvodu uvedla, homosexualita je v knize považována za něco nenormálního. Tato „nenormálnost“ je obhajována v souvislosti s nenormálností pedofilie, gerontofilie, fetišismem, voyerismem.¹⁴⁸

Autor se domnívá, že vyřknutím: „Jsem homosexuální.“ se jedinec dostane do role „stojícího stranou“. Podle něj tím nalezne domov mezi homosexuály a ztrácí potřebu bojovat proti homosexuálním impulsům. Avšak tento „domov“ nepřináší opravdové štěstí. Člověk nenalezne pokoje, svědomí začne postupně upozorňovat na ztotožňování se s nesprávným „já“. „*„Být“ homosexuálem znamená vést neskutečný život, který odvádí stále více od skutečného sebe – já.*“¹⁴⁹

¹⁴⁷ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str.17-18.

¹⁴⁸ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 19.

¹⁴⁹ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str.20-21.

Podle Aardwega není homosexuální orientace dána konstantně. Může přicházet i odcházet (střídání heterosexuálních a homosexuálních období). K ustálení homosexuality dochází v období puberty a před ní, ne v raném dětství.¹⁵⁰ Autor víceméně odmítá veškeré dosavadní teorie o **vzniku** homosexuality zabývající se vlivem dědičnosti. Podle něj je nejpodstatnějším faktorem **pohlavní role**, ve které je dítě vychovááno, a velký vliv na „budoucího homosexuála“ má rodič, který jej vychovává. Autor tvrdí, že za **normálních** okolností hledá chlapec spontánně mužský vzor. Touží se stát pravým mužem. Bude-li mu vnucena – pro něj nepřírozená – role druhého pohlaví, stane se homosexuálem. *„Přirozený průběh instinktu napodobovat chování osob stejného pohlaví je brzděn, pokud není dostatečně povzbuzován v souvislosti s emocionálním odměněním za vystupování v roli druhého pohlaví.“*¹⁵¹ Je nutné, aby rodiče měli zdravé názory a zvyky ve vztahu k mužskosti a ženskosti.

5.1.2.2 Komplex méněcennosti

„Sexuálně nepřiměřené“ vytvoření návyku v zájmech a chování a **komplex pohlavní méněcennosti**, který může vzniknout na základě oněch návyků, považuje Aardweg za kroky vedoucí k homosexualitě.¹⁵² Komplexem méněcennosti trpí homosexuálové v důsledku toho, že se cítí méně mužsky nebo žensky než ostatní.¹⁵³ Může být zpravidla odvozen z rysů, které homosexuál u druhých stejného pohlaví obdivuje.¹⁵⁴ Následkem výchovy a vztahů k rodičům mají „pohlavně odlišné“ zvyky a osobnostní rysy. Nejzřetelnější rysy v chování a zájmech v pubertě, související s pozdější homosexualitou, autor nachází:

- a) u **muže**: ve strachu z tělesného zranění, v méně agresivním chování, „poslušnosti“, neúčasti na typických chlapeckých hrách a sportech, změkčilosti, jemnosti. *„Nejsilnější a nejvlivnější variantou pro budoucího homosexuála by mohla být mnohem více nepřítomnost mužských rysů než přítomnost ženských rysů.“*¹⁵⁵

¹⁵⁰ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 29.

¹⁵¹ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 27.

¹⁵² Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 34.

¹⁵³ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 32.

¹⁵⁴ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 42.

¹⁵⁵ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 32-33.

- b) u **ženy**: v méně „ženském“ chování“ než u ostatních dívek, v agresivitě, divokosti, nezávislosti.

Autor se domnívá, že ke komplexu mužské či ženské méněcennosti přispívá srovnávání sebe sama s bratry (u děvčete se sestrami); negativní obraz o své vlastní ošklivosti či u chlapce, že jeho obličej je příliš pěkný (dívčí); děvče si často myslí, že její postava nemá ženské tvary, že je nemotorná a nešikovná, není elegantní.¹⁵⁶

5.1.2.3 Sebedramatizování

K homosexuálním zájmům podle Aardwega vedou pocity méněcennosti, osamocení, nesounáležitosti, kdy na ně dítě či adolescent reaguje **sebedramatizováním**. Autor tvrdí, že se vnímají jako ubohá stvoření hodná soucitu, jsou „tragickým středem světa“. Soucit se sebou samým je utěšuje, což jim je příjemné. Sebedramatizování chápe Aardweg jako znak puberty. Tedy přetrvá-li tato sebelítost i nadále, vzniká tak právě komplex méněcennosti. Vytvoří se zvyk prožívat sebe sama jako „ubohé já“ (toto „já“ se však necítí jako muž/žena). Stane-li se ze sebelítosti návyk jakési sebeútěchy, sebelásky, pak je emocionální život neurotický. Tak člověk zůstává částečně psychicky dítětem. V oblasti, ve které homosexuál spatřuje svou sexualitu a sexuální roli, téměř nedospívá.¹⁵⁷ Aardweg upozorňuje, že je nutné tuto neurotickou touhu po stěžování odhalit.

Autor se domnívá, že se homosexuálové často pokoušejí o sebevraždu. Vyvolávají tak situace, ve kterých se mohou projevit jako tragičtí hrdinové. Tímto způsobem se snaží ostatní upozornit na to, jak se s nimi „špatně“ zachází a jak jsou „nepochopení“ (toto nepochopitelně přirovnává k „neustálému přehnanému líčení o pronásledování homosexuálů nacisty a úmyslnému srovnávání s osudem Židů“). Nevědomky se chtějí litovat a zároveň své pocity viny svalit na druhé.¹⁵⁸

Tento aspekt sebelítosti v neuróze a v homosexualitě je nový, ale podle autora se v otázce objasňování homosexuality brzy ukáže jako **vysvětlující**.¹⁵⁹

¹⁵⁶ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 35.

¹⁵⁷ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 36-37.

¹⁵⁸ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 47-48.

¹⁵⁹ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 38.

5.1.2.4 Homosexuální „láska“, sexualita a erotika

„*„Láska“ v uvozovkách, protože tato láska není opravdovou láskou, jakou může být láska mezi mužem a ženou, nebo jako je láska v normálních přátelstvích. Ve skutečnosti je adolescentní sentimentalitou – sekundární zamilovaností a erotickým toužením, něčím, co je zcela zaměřeno na sebe.*“¹⁶⁰

Homosexuální „objekt volby“ je podle Aardwega u adolescenta určován hlavně jeho fantaziemi. (Zhrubělá dívka si nalezne jako objekt zájmu krásnou jemnou dívku). Sexualita mnohých homosexuálů je *fetišistická*. (Chlapec, který se cítí napůl děvčetem, může být vzrušen tím, co chápe jako symboly mužskosti - muži v kožených oblecích s knírkem, nápadně ochlupenou hrudí, atletickými svaly.)¹⁶¹

Autor tvrdí, že hlavní vliv na adolescentní erotiku mají pubertální pocity méněcennosti se zřetelem na kamarády stejného pohlaví, v pocitu, že „k nim nepatřím“, v sebelítosti.¹⁶² Podle něj mladí homosexuálové neustále, téměř nutkavě, masturbují (ze svých sexuálních nutkavých pocitů nemají radost, ale kdyby se vzdali své rozkoše, přišli by o to nejcennější v životě).¹⁶³ V sexuálních objektech hledají naplnění nesplnitelných toužebných představ. Sexualita je u nich čistě egocentrická, není to láska vzájemná, je to jako styk s prostitutkou – neosobní.¹⁶⁴

Za jasný důkaz promiskuity většiny homosexuálů Aardweg považuje epidemii AIDS. „*Báchorka o věrných homosexuálních poměrech je propagandou, aby se dosáhlo zákonných privilegií a přijetí křesťanskými církvemi.*“ Homosexuál má prý odlišnou sexuální povahu, tzn. střídání partnerů patří k jeho sexualitě, jeho neklid nemůže být totiž ukojen pouze jediným partnerem. (Vše toto autor dokazuje vyjmenováváním případů nevěry u homosexuálních párů.)¹⁶⁵

5.1.2.5 Neurotici...

Všichni homosexuálové jsou pro něj neurotici. Výraz „neurotický“ obsahuje zaměřenost na sebe ve vztahu k druhému, vyhledávání pozornosti, všechny druhy

¹⁶⁰ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 41.

¹⁶¹ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 43.

¹⁶² Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 43.

¹⁶³ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 44.

¹⁶⁴ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 45.

¹⁶⁵ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 46.

dramat a dětských konfliktů, nezáměr o skutečnou osobu partnera, povrchní nároky a hru na „lásku“. „*Nikde neexistuje více sebeklamu, než když homosexuál líčí sebe jako milence.*“¹⁶⁶ Partner je důležitý, pokud uspokojuje *moje* potřeby.

Autor odmítá vysvětlení homosexuálních lidí, že jsou neurotickými z důvodu diskriminace. Za laciný postoj považuje ten, že nebudou trpět, pokud bude společnost chápat homosexualitu jako normální. „*Jen ti, kteří nechtějí vidět evidentní biologickou nepřírozenost homosexuality a jiných sexuálních poruch, budou něco takového akceptovat.*“¹⁶⁷ Protože, věří-li člověk v homosexuální přirozenost, pak by musel věřit i v pedofilní, fetišistickou, sadistickou, masochistickou, zoofilní, transvestitní, transsexuální a ještě mnohé jiné.

Autor dokazuje neurotické neuspokojení homosexuálů na u nich se vyskytujících sexuálních poruchách jako jsou impotence, nutkavá masturbace, sexuálně perverzní praktiky (sado-maso), velmi infantilní sexuální chování (zaměření na spodní prádlo, uretrální a fekální sex atd.)¹⁶⁸

Aardweg tvrdí, že „*homosexuál, který není neurotický, je fikce*“.¹⁶⁹ Podle něj je také velká vzájemná souvislost mezi homosexualitou a různými psychoneurózami, psychosomatickými problémy a paranoidními stavy.

Radí, jak to překonat: být méně deprimovaný, více emocionálně vyrovnaný, díky tomu se zmenší egocentričnost, a tím i ubudou homosexuální pocity.¹⁷⁰

5.1.2.6 ... a teenageři (věčné děti)

Autor se domnívá, že osobnost homosexuála zůstává částečně osobností dítěte (adolescenta). Dokazuje to faktem, že někteří ve svých pocitech a ve svém chování zůstávají dítětem, u mnohých se však střídá „dítě“ s „dospělým“ podle místa a okolností. Vymezuje charakteristiky „osobnosti z mládí“ projevující se v dospělosti u homosexuálních **mužů**: výřečností, ženskými zvyky, naivitou, narcistickým způsobem starosti o své tělo, způsobem řeči atd.; a u homosexuálních **žen**: „mužskou“ potřebou uplatnit se, panovačností, „trucujícím dítětem“.¹⁷¹

¹⁶⁶ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 47.

¹⁶⁷ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 57.

¹⁶⁸ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 48.

¹⁶⁹ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 58.

¹⁷⁰ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 56.

¹⁷¹ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 49.

Aardweg považuje homosexuály za **chronické** žalobce, protože se neustále litují, stěžují si a zaměřují se na sebe, nejsou schopni milovat.¹⁷² Potom mužští homosexuálové chtějí být nejobdivovanějšími, nejoblíbenějšími, zřídka se cítí na stejné rovině s ostatními, buď se cítí méněcenní, nebo se přeceňují. Znamením dětského myšlení je přehnaná touha uplatnit se. Homosexuální ženy by měly raději svět bez mužů a homosexuální muži svět bez žen, protože v nich vidí soky.

5.1.2.7 „Rodičovství“ homosexuálů

Jak už autor naznačil, homosexuálové příliš krouží kolem sebe (jsou přeci dětmi!). Proto se téměř nezajímají o děti. Ti, kteří touží po dětech, si „hrají na rodinu“. *„Stát, který takové nepřírozené situace legitimizuje, se dopouští zneužívání dětí. Veřejnost je klamána sociálními reformami, které se pokoušejí vnútit své nezdravé představy o rodině. Na podporu legalizace adopce homosexuálními „rodiči“ citují studie, které by měly dokázat, že děti vychovávané homosexuály jsou psychicky zdravé. Takové studie nestojí ani za papír, na kterém jsou tištěny, jsou to zdánlivě vědecké součásti propagandy. Každý, kdo má k dispozici přesnější informace o dítěti vychovávaném v takových poměrech a o jeho pozdějším vývoji, ví, jak zvrácená a smutná byla jeho situace.“*¹⁷³ A jak se autor dívá na homosexuální partnerství? *„Homosexuální svazky a vztahy jsou poznamenány infantilitou. Ty dvě politováníhodné, osamělé „vnitřní děti“ ve dvou homosexuálech snad ve své fantazii tento vztah napodobují, ve skutečnosti však nemají takové romance trvání. Jsou to „dvě děti v lese“, stranou od světa.“*¹⁷⁴

5.1.2.8 Homosexuál a víra

Podle Aardwegovy teorie gay či lesba touží po službě Bohu jen z důvodu infantilní potřeby sympatie a kontaktu. Vysvětluje to tak, že se homosexuálové vidí ve vážené a vznešené roli a cítí půvab uzavřeného mužského či ženského prostředí, kde se nemusejí prokazovat jako muži/ženy. Zájmy k tomuto povolání pocházejí z velké části z dětských, na sebe zaměřených představ, a nemají nic společného s objektivním obsahem víry. Přitahuje je způsob života, který je emocionálně

¹⁷² Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 49.

¹⁷³ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 53.

¹⁷⁴ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 53.

vděčný, ale zaměřený primárně na sebe. Takoví kněží pak tíhnou k tomu, že jejich výklad evangelia je změkčilý a humanistický, a podávají pokroucený obraz o lásce. Mají také tendenci vytvářet uvnitř církví homosexuální subkulturu. Ohrožuje to ortodoxii a podkopává jednotu.¹⁷⁵

5.1.2.9 Na závěr první části

Po přečtení první části této terapie je nutné autorovi vytknout několik nepřesností. Zaprvé by si měl uvědomit, že je-li člověk smířený se svou sexuální orientací, nemá potřebu proti ní cokoli dělat. Tudiž uvědomím-li si svou homosexuální orientaci, neznamena to nutně, že musím proti „homosexuálním impulzům“ bojovat, jsem-li s tím spokojen. Dále by Aardweg (jak už jsme si v úvodu naznačili) neměl bez vysvětlování spojovat přídavná jména „normální“, „opravdové“, „správné“ aj. ve spojeních s jinými termíny bez vysvětlení, co tím myslí.¹⁷⁶ Každý má svou představu o daném spojení.

Autor poznamenává, že za „normálních okolností hledá chlapec spontánně mužský vzor“.¹⁷⁷ Jednak je vůbec otázkou, proč toto neřeší také v souvislosti s dívkami, které by tedy podle výše uvedeného měly hledat spontánně „ženský vzor“. Také z této formulace můžeme usuzovat, že Aardweg nebere v potaz problematiku genderu. Děti jsou vychovávány v muže nebo ženu společností podle určitých vzorců chování, které daná společnost spojuje s určitým pohlavím jako pro ně nutné, typické. Jedno určité chování nemůže vztahovat na všechny kultury. (To, co je u nás typické pro muže, může být jinde naopak typické pro ženu.) A bude-li chlapec vychováván jako dívka (nebo opačně) a nebude-li o tom vědět, přijde mu jeho chování, projevy naprosto přirozené. Nemůžeme tedy souhlasit s autorovým stanoviskem, které tvrdí, že je-li dítě vychováváno jako opačné pohlaví, následně se stává homosexuálem. Kolik z nás bylo vychováváno jako druhé pohlaví, a i přesto jsme heterosexuálně orientovaní?

Aardweg tvrdí, že homosexuálové se cítí „méně mužsky nebo žensky než ostatní“¹⁷⁸ a k tomuto komplexu „méněcennosti“ přispívá srovnávání sebe sama

¹⁷⁵ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 65-66.

¹⁷⁶ např. „normální“ přátelství, „opravdové“ štěstí, „správné“ já, „normální“ okolnosti, „správný“ muž, „zdravé“ názory a zvyky ve vztahu k mužskosti a ženskosti aj.

¹⁷⁷ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 27.

¹⁷⁸ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 32.

s bratry (u děvčete se sestrami).¹⁷⁹ Otázkou je, jak se dá změřit hranice optimálního se cítění jako muž či žena. Každý z nás se občas srovnává s někým, kdo patří ke stejnému pohlaví. Podle této „teorie“ bychom byli homosexuály všichni. Co se týče rysů „pravé homosexuality“ v pubertě (viz výše), autor zřejmě podléhá stereotypům zakořeněným ve společnosti.

Další specifika, které Aardweg uvádí jako typické pro homosexuály, však platí i pro heterosexuály - nejen homosexuálové, ale i heterosexuálové ocitnuvší se v obtížné situaci reagují asociálním chováním; i heterosexuál může být fetišista, výřečný a pečující o své tělo; mnoho heterosexuálů „trpí“ poruchami či úchylkami jako jsou sado-masochistické sexuální praktiky, zaměřenost na fekální sex aj.

Pokud autor tvrdí nějaká fakta, měl by je doložit na konkrétních studiích nebo číslech (např. že je více promiskuitních homosexuálů než heterosexuálů, citovat „přesnější studie“ o dítěti vychovávaném v homosexuální rodině).

Na závěr úvodní části dodejme, že se autor často snaží své poznatky podpořit příklady ze své praxe.

Závěrem této první části si uvedeme další „perličky“ prezentované v *Terapii homosexuality*:

- Homosexuálních lidí je jen **1-2 %** procenta dospělé populace, a ne tolik, kolik se nám snaží namluvit média.¹⁸⁰
- Homosexuálové mají často sklon ke **lhaní**. Dokonce i terapeutovi či sami k sobě. Ve snaze přesunout vinu za své slabosti na druhé, a tím ulehčit svému svědomí, zastávají normálnost své orientace a obviňují terapeuty, jejichž názory zpočátku upřímně sdíleli a jejichž rady přijali.¹⁸¹
- Víte také, jak **se** dítě **stane** homosexuálem? Neprožívá-li dostatek ocenění a lásky od rodičů, stane se deprimovaným a neurotikem. No a po těchto zkušenostech odmítnutí a osamocení se jako důsledek projeví homosexuální touha.¹⁸² Vezmeme-li v úvahu, kolik dětí je

¹⁷⁹ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 35.

¹⁸⁰ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 59.

¹⁸¹ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 45.

¹⁸² Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 57.

zanedbáváno a má špatné dětství, tak by se v budoucnu možná i homosexuálové stali majoritou.

- I **svádění** – které je samozřejmě škodlivé – má velký vliv na rozvoji homosexuální orientace. Někteří homosexuálové by se jimi pravděpodobně nikdy nestali, kdyby v kritickém období adolescence nebyly jejich sexuální touhy podněcovány. Dosud neustálý homosexuální zájem může být rovněž posílen „sexuální atmosférou“, která doma panuje, pornografií a homosexuálními filmy.¹⁸³ Máme tedy apelovat na televize, aby nikdy nevysílaly filmy s homosexuální tematikou, jelikož hrozí nebezpečí „nárůstu“ homosexuálních lidí? Otázkou je, jak může mít pornografie (myslí heterosexuální nebo homosexuální?) vliv na povzbuzení homosexuálních sklonů.
- A co jejich **svědomí**? Mnozí z nich přiznávají, že mají kvůli svým homosexuálním kontaktům pocity viny. Po sexuálním styku mluví téměř většina o pocitu ošklivosti vůči sobě – prožívají neklid, napětí, neschopnost vnitřně se radovat.¹⁸⁴
- Homosexualita budí **odpor**. Proto odvádějí zastánci homosexuality pozornost od homosexuálních praktik a místo toho se snaží prezentovat homosexuální „lásku“. Vymyšlením „homofobie“ převrátili to normální (odklon od homosexuálních aktivit) v něco abnormálního.¹⁸⁵

Výše uvedené teoretické informace by měly čtenáře podpořit ve vytvoření si „správného“ (samozřejmě autorova) pohledu na homosexualitu. Homosexuálové jsou tedy: neurotičtí, infantilní, narcističtí, odporní; neustálými dětmi, egocentriky; nedokáží dostatečně milovat, necítí se jako „správný(á)“ muž/žena. Druhá část by měla čtenáři – homosexuálovi pomoc v tom něco se sebou udělat.

¹⁸³ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 60-61.

¹⁸⁴ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 63.

¹⁸⁵ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 62.

5.1.3 Část druhá - praktická pravidla pro terapii

Nejprve vysvětluje, proč je účinná právě jeho metoda. Upozorňuje, že k překonání homosexuálního komplexu je nutné „*proti tomuto „návyku“ bojovat*“,¹⁸⁶ nebýt pasivním a jistě dávky zdravého rozumu.¹⁸⁷

Téměř u každého bodu, nad kterým by se měl homosexuál pozastavit, uvádí nejprve specifika charakteristická pro homosexuály a pak nabízí „pomoc“ v podobě vět, které si má dotyčný opakovat.

5.1.3.1 Potřeba psychoterapeuta

Je nutná pomoc psychoterapeuta, protože až na malé výjimky si postižení nemohou pomoci sami. Terapeutem míní osobu se zdravým lidským rozumem a normálním psychologickým náhledem, která má zkušenost s vedením lidí. Je inteligentní, schopná kontaktu, vyrovnaná, normální osobnost se zdravou morálkou. Měla by mít určité informace o vzniku a pozadí homosexuality (dodává, že: „*Moje kniha Vám v tom pomůže*.“¹⁸⁸). Může jí tedy být duchovní, farář, kněz, lékař, pedagog, učitel či sociální pracovník. Také i bývalý homosexuál, který ale musí nejprve minimálně pět let prožívat své úplné obrácení, včetně sexuality. Nejlepší je heterosexuál, který nemá problémy se svou mužskou identitou. Žena není pro tento druh terapie vhodná z důvodu notné důslednosti a pevné ruky.

Homosexuálně orientovaná osoba má takového člověka nalézt a požádat o vedení. Má si s ním vyprávět o svém životě a sdělovat své pocity a myšlenky, nejlépe v důvěrné atmosféře. Rozebrat s ním, jak jeho homosexualita vznikla a jak se projevuje jeho vlastní komplex.¹⁸⁹

5.1.3.2 Sebepoznání a sebepozorování

Aardweg předkládá dotazník se třiceti sedmi otázkami¹⁹⁰, který má vést k **sebepoznání**, aby homosexuál věděl něco o svém vývoji a příčinách vzniku „neurózy“. Doporučuje odpovědi si psát, po dvou týdnech odpovědi znovu přechíst a přepracovat.

¹⁸⁶ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 69.

¹⁸⁷ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 69.

¹⁸⁸ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 70.

¹⁸⁹ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 70-71.

¹⁹⁰ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 72-75.

Podle autora pohled na sebe sama v minulosti, který zjistí díky vyplnění dotazníku, podporuje pohled na sebe sama v současnosti – současné zvyky, pocity a pohnutky mající souvislost s homosexuálním komplexem. Pro účinnou sebeléčbu je nutné vidět sebe sama objektivně. Také je nutné shromažďovat poznámky, které o nich mají druzí, a přemýšlet o nich, včetně těch, které jim vadí.

Jako další metodu autor předkládá metodu **sebeopozorování** zaměřenou na duševní věci (pocity, myšlenky, představy, motivy/popudy) a na vnější chování (představit si, jak by se chovali, kdyby se pozorovali z určité vzdálenosti).

Aardweg doporučuje začít terapii **sebeopozorováním** trvajícím asi dva týdny. V průběhu něho si pravidelně dělat záznamy o svých pozorováních a pořídit si speciální sešit, kam je dobré si psát i kritické otázky a úvahy. Z tohoto sešitu však neudělat knihu stížností! (k čemuž se podle něj samozřejmě často lidé s neurózou uchylují) Objevíte-li po nějaké době tuto sebelítost a řeknete si: „*Jak jsem se litoval!*“, „*Existoval sice důvod pro tento pocit ublížení, ale je pravda, že jsem byl přecitlivělý a choval se jako dítě.*“, vede to k rozšířenému pokusu sebeanalýzy. Dále zaznamenávat, co vás překvapilo, rozhodnutí, která jste udělali.¹⁹¹

Toto vše podle něj slouží k lepšímu rozlišování vlastních motivů, vyžrálých a infantilních, egocentrických. Vede k tomu zejména rozbor negativních myšlenek a pocitů. Je však zejména nutné odhalit, čím jsou podněcovány.¹⁹²

V návaznosti na předchozí autor doporučuje sledovat tyto charakteristiky:

- Své **sociální způsoby chování** vůči jiným (chováte-li se: poníženě, tvrdohlavě, nepřátelsky, nedůvěřivě, arogantně, lhostejně, provokativně, teatrálně, dramaticky). *Vyjmenujte způsoby chování, které nejspíše odpovídají vašemu „dítě-já“.*
- Způsob „**hraní rolí**“ (většinou jsou to role sebeprosazování a vyhledávání pozornosti) a způsob **mluvení** – tón hlasu, obsah slovního vyjadřování (neurotická nevyzrálost je prakticky vždy vyjádřená sklonem ke stěžování si slovně, nebo také neustálým

¹⁹¹ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 76.

¹⁹² Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 77.

mluvením o sobě samém). Proto doporučuje nahrát si některé rozhovory na pásek a nejméně třikrát si je přehrát. Tak objevíte, jak vaše rozhovory jako rozhovory neurotických lidí vykrystalizují do stížností.¹⁹³

- **Způsoby** chování, postoje a myšlenky ve vztahu k rodičům (dělat rozdíl mezi vztahem k matce a otci), homosexuálnímu partnerovi nebo k vysněnému partnerovi. V této oblasti se projeví mnohé dětské návyky (hledání pozornosti, hraní rolí, lpění na někom, manipulování,...)
- **Vlastní já:** „*Jaké myšlenky chovám já sám o sobě?*“¹⁹⁴ Sníte o sobě samém? Dávat pozor na vnitřní projevy sebedramatizování, zacházení se sebou jako s obětí.
- **Sexualitu** - pozorovat své spontánní představy a snažit se zjistit ty rysy tělesného zjevu, chování nebo osobnosti, které vás na vašem skutečném nebo vysněném partnerovi vzrušují. V těchto „pocitech lásky“ (má uvedeno v uvozovkách) se snažit rozpoznat sobecký motiv, hledání laskavého přítele pro mne jako dítě, které chce být hýčkáno a je zaměřeno zcela na sebe. Přiznává, že to není jednoduché.¹⁹⁵
- **Plnění** mužské/ženské **role** - zda se objevuje strach z pohlavní aktivity, zda se jí snažíte vyhnout, máte-li při tom pocity méněcennosti, máte sexuálně *nepřiměřené* zvyky a zájmy? V pohlavní nekonformitě je možné odhalit zaměřenost na sebe a nevyzrálost.
- **Prací** – je vykonávána s vnitřním odmítáním, stěžováním si, nebo radostně s energií?

Po určité době sebepozorování má homosexuál provést velice krátké shrnutí nejdůležitějších znaků a pohnutek dětského „já“ nebo „vnitřního dítěte“. Tyto klíčové vzpomínky mohou být pomoci v okamžicích, ve kterých si má člověk své „dítě“ vizuálně představit, aby současné infantilní způsoby chování rozpoznal a bojoval s nimi.¹⁹⁶

¹⁹³ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 78.

¹⁹⁴ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 79.

¹⁹⁵ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 79.

¹⁹⁶ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 80.

5.1.3.3 Morální sebepoznání

Jako další rovinu (kromě chování, myšlenek a pocitů) Aardweg vytyčuje metodu **morální** nebo **morálně duševní sebereflexe**. Podle něj se dotýká více kořene osoby. Psychologické sebepoznání, které obsahuje morální pohled na sebe, může silně podpořit vůli ke změně.¹⁹⁷ Vyjmenovává body, kterých je třeba zvláště si všimnout (mimo jiné: spokojenosti proti nespokojenosti, odvahy proti zbabělosti, píle proti lenosti, pokory vůči pýše, rozhodnosti proti nerozhodnosti, zodpovědnosti proti nezodpovědnosti, porozumění oproti touze po pomstě, normálního potěšení z majetku vůči lakotě aj.) Důležité otázky při rozebírání svých pocitů jsou tyto: „*Které jsou mé hlavní hodnoty a zájmy ve vztahu ke starostem a zájmům v životě?*“ „*Jste silně egocentrický, nebo se zaměřujete více na úkoly (na ideály, objektivní hodnotu, jiné osoby)?*“ „*Cíle směřující k mému já jsou: moc, být známý, sociální uznání, pozornost a ohodnocení od druhých lidí, peníze, majetek, jídlo, pití, pohodlný život, sex?*“¹⁹⁸

Autor považuje lepší pohled na sebe za první krok každé změny. V průběhu léčby se člověk více poznává, což odpovídá celkovému zlepšení. Naději dává počáteční pohled do vlastní neurotické dynamiky, který ovlivňuje vnitřní orientaci.

Dalšími nezbytnými předpoklady jsou sebekázeň, upřímnost, sebekontrola aj. (viz příloha č.2)

5.1.3.4 Bojovat s neurotickou sebelítostí – humor

Aardweg chápe dětskou pýchu jako to, co brání v tom, aby člověk viděl sám sebe ve střízlivém světle. Nejprve podle něj může pomoci upřímnost. V případě dalších potíží pomůže přemýšlení a sebeanalýza. Autor vybízí k děláním si poznámek o nepochopitelných reakcích a promluvit si o tom se svým terapeutem nebo průvodcem. V průběhu sebeanalýzy a sebeléčby se takové „neřešitelné“ infantilní reakce již téměř neobjevují.

Dále radí, aby jedinec byl ke svému „ubohému já“ ironický tím způsobem, že sám k dítěti v sobě poznamená: „*To je ale smutné (politováníhodné)*“, nebo jen: „*Ty chudinko!*“ Doporučuje, aby jedinec dělal vtipy o svém infantilním já – nejlépe před ostatními: když se smějí dva, účinek se zdvojnásobuje. Činit to v případě

¹⁹⁷ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 81.

¹⁹⁸ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 82.

silných a nutkavých pocitů stěžovat si na odmítání, na zraněnou dětskou pýchu, když se cítíte bezcenní, oškliví a při jiných pocitech méněcennosti. Radí použít metodu **hyperdramatizace** (přehánění tragických a dramatických aspektů, zakoušené infantilní stíznosti, až se stane směšná tak, že člověk reaguje úsměvem nebo dokonce smíchem). Díky hyperdramatizaci člověk pocity vlastní tragičnosti nebere tak vážně a vše bere realističtěji. Bojuje tak proti sebelítosti a lépe to přijímá.¹⁹⁹

Autor uvádí formulace, jak v jednotlivých případech reagovat: „*Ubožátko, jak hrozně s tebou zacházeli, byl jsi zabit, stal se z tebe mrzák, máš roztrhané šaty, tečou ti slzy...*“ Když je uražena dětská pýcha: „*Chudinko, svrhli tvou sochu, kde jsi podobný Napoleonovi, jako sochu Lenina po pádu železné opony.*“ Při sebelítosti nad osamocněním: „*Propláčeš si košili, i okna jsou zamlžená, na podlaze už máš kaluž slz, z peřin kape.*“ atd.²⁰⁰

5.1.3.5 Masturbace

Mnozí homosexuálové jsou dle Aardwega „*otroky těchto praktik*“.²⁰¹ Je to způsob sebeútechy po frustraci nebo zklamání. Doporučuje udělat si každý den pevné předsevzetí a toto předsevzetí, je-li to třeba, opakovat. Říct si: „*Přes den nebo v noci nepodlehnu.*“ „*Nedopřeji si to potěšení, spíše se chci cvičit v odmítnutí a něco vytrpět.*“ Vybízí k dramatizování vlastního přehnaně dětského já. „*Jak je to smutné, že nedostaneš svou malou útěchu!*“²⁰² Nebo k zaujmutí postoje přísného otce vůči sobě: „*Ne, Honzíčku (Mařenko), tatínek dnes říká ne! A už žádné žerty. Udělej, prosím, co tatínek říká!*“²⁰³ Boj se musí odehrávat každý den, tím se získá zdrženlivost. Působí to jako osvobození, odvyknutí si alkoholu, člověk se cítí lépe, klidněji a radostněji. Pokusit se zesměšnit své fantazie nebo něco z nich. Především ale přehnaně dramatizovat vytoužené, dramatické stěžování si, které si snad ani neuvědomujete: „*Daruj mě, ubohému nevinnému miláčkovi, kterým jsem, svou*

¹⁹⁹ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 85-86.

²⁰⁰ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 86.

²⁰¹ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 93.

²⁰² Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 93.

²⁰³ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 94.

lásku!“ protože totiž: Homoerotické představy i s tím spojené masturbační impulzy před humorem kapitulují!²⁰⁴

Věřící křesťan by z autorova pohledu měl hledat útočiště v modlitbě. Ale i zde je nutná vůle. Je žádoucí se modlit ve správném okamžiku, kdy je potřeba přemoci sexuální impulz.²⁰⁵

5.1.3.6 Boj s infantilním já

Autor vyzývá k „boji“ proti infantilnímu, nevyzrálému egocentrickému já. Odhalit jej sebezpozorováním a vzdát se ho.

Je však nutné povzbuzovat i **pozitivní stránku** své osobnosti – cvičit se ve **službě**. Je nutná uvědomělá snaha pomáhat druhým.²⁰⁶

Homosexuální muži podle Aardwega lpí někdy na své dětinské představě o své údajné kráse a dlouho se prohlížejí v zrcadle. Sebeironie je na to dobrý protijed („*Chlapče, ty vypadáš báječně!*“).²⁰⁷

Autor považuje „učení se **milovat**“ za pěstování zájmu o druhou osobu. Člověk se začne cítit zodpovědný za druhého. Tak vznikají pocity lásky jako důsledek změny myšlení a pozornosti. Nebrat sebe tak vážně, brát sebe s humorem. I žárlivost je něco dětinského. „*On (ona) má to či ono, já ne – a to nemohu snést!*“ „*Ubohé já! On je hezčí, silnější, mladistvější, atletičtější, oblíbenější; ona je hezčí, šaramantnější, ženštější, oslnivější, jemnější, chlapci ji víc obdivují.*“²⁰⁸

5.1.3.7 Obnovení pohlavní role

Autor předkládá názor, že vyzrálý muž, vyzrálá žena mají pocit jistoty ve své přirozené, vrozené pohlavní roli. Homosexuálové mají často skryté přání: „*Kéž bych nemusel být dospělý!*“²⁰⁹

S mužskostí/ženskostí se mají ztotožnit cvičením. Nejsou-li schopni přijmout své tělo, měli by se snažit plně přijmout svou tělesnou mužskost, resp. ženskost,

²⁰⁴ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 94.

²⁰⁵ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 95.

²⁰⁶ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 96.

²⁰⁷ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 97.

²⁰⁸ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 98.

²⁰⁹ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 99.

a vidět je pozitivně. Např. dívat se na své tělo v zrcadle a rozhodnout se být s ním spokojen.²¹⁰

Autor ženě s lesbickým komplexem radí, aby se zbavila svého odporu proti „ženským“ zvykům (např. odporu proti obsluhování hostů nebo proti mateřské něžnosti k malým dětem). Přijmutí mateřské role znamená počátek uvědomění si ženskosti.

Dále doporučuje homosexuálním mužům snažit se přemoci odpor k tělesné námaze.²¹¹ Tvrdí, že homosexuální muži mají často příliš dětský postoj k fyzické bolesti. Příliš se obávají i slovní výměny názorů. Mají tedy říkat čestně a na rovinu, co si myslí. To je totiž pravý projev mužskosti.

Nyní se autor projevuje jako šovinista: *„Mnohé lesbické ženy by se měly cvičit – člověk se to sotva odvažuje napsat – v určité poslušnosti vůči mužské autoritě. Měly by svou naučenou „mužskou roli“ potlačit násilím, ale s vnitřním pochopením a souhlasem, dříve než pochopí, co vlastně znamená **přirozená, normální ženská „poslušnost“ a jemnost. Za normálních okolností si žena přeje být mužem chráněna a chce se mu odevzdat. Tento normální ženský postoj dřímá v křečovitém sebeprosazování zraněného „dítěte“.***“²¹²

5.1.3.8 Dokončení „přeměny“

K přeměně homosexuality na heterosexualitu je podle Aardwega také nutné změnit své vztahy vůči ostatním stejného pohlaví. Chovat se k nim jako dospělý a mít k nim vyzrálý vztah.²¹³ Muž se musí přestat bát žen. Stát se mužem znamená převzít zodpovědnost a vedení za děvče nebo ženu, sám vést a rozhodovat za ženu, přítelkyni. Žena musí plně přijmout mužovo vedení. *„Toto je, jak známo, hříšné v očích feministek, ale **ideologie rovností pohlaví je natolik nepřirozená, že bude v budoucnosti bezesporu považována za odchylku dekadentní kultury. Pohlavní rozdíly jsou vrozené a ti, kteří své homosexuální náklonnosti chtějí přemoci, se k nim musí vrátit.**“*²¹⁴

²¹⁰ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 101.

²¹¹ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 100.

²¹² Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 101.

²¹³ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 103.

²¹⁴ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 106.

Jako důsledek obnovených mužských/ženských pocitů autor považuje vyskytnutí se heterosexuálních pocitů. Dále dodává, že heterosexuality není možné „trénovat“. Je tedy nutné se nejprve do osoby druhého pohlaví zamilovat, a to i eroticky. Je lépe vyčkat, než „vyléčený homosexuál“ uzavře manželství. Manželství ostatně není přímý cíl zápasu o **pohlavní normálnost** a nemá se uměle a křečovitě stavět jako cíl.

V závěru takto varuje: *„Nezneužívejte druhého, abyste posílili svou již rostoucí heterosexuality. Je tu jisté nebezpečí, že člověk znovu upadne do infantilnosti v důsledku vztahu, který je zaměřen na sexualitu. Nezačínejte intimní vztah, pokud není jasné, že se kromě erotické přitažlivosti jedná o opravdovou oboustrannou lásku, a to v takové míře, že si oba chtějí být věrni. Znamená to, že si volíte celou osobu toho druhého.“*²¹⁵

Co se týče této „praktické části“, jejíž následování by mělo vést k přeměně homosexuální orientace na heterosexuální, myslím si, že téměř vše, co u sebe má homosexuál sledovat, platí i pro heterosexuála. Autor asi vůbec neuvažuje o tom, že kdekdo z nás občas nerad vykonává nějakou práci, chce být středem pozornosti, má specifický styl oblékání, řeči, chůze aj. (což může být určitou formou protestu, a ne znakem vyskytující se homosexuální orientace), je arogantní, nedůsledný, žárlivý a podob. To opravdu za svých mnoho let praxe pozoroval dané charakteristiky pouze u homosexuálů? A proč by homosexuál nemohl být krásný?

I zde autor bez vysvětlování, co on tím sám zamýšlí, používá spojení „zdravý“ rozum, „normální“ psychologický náhled, „normální“ osobnost, „zdravá“ morálka, „vyzrálý“ muž, „vyzrálá“ žena aj.

Aardwegovy formulace, které by si měl homosexuál při terapii opakovat, působí směšně a ponižují. Nevím, mohou-li vůbec k něčemu pomoci.

Co se týče přeměny na heterosexuality a s tím spojené převzetí odpovědnosti ve vztazích vůči ostatním, uplatňují se v autorových radách stereotypy (muž má být vůdcem, žena podřízená).

Vůbec je otázkou, jak autor vše výše popsané může vědět, když si tím vším sám neprošel.

²¹⁵ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 107.

Co dodat na závěr? Už jen název *Terapie homosexuality, příručka pro rádce a postižené* by asi měl vyvolat zamyšlení. Pokud autor opravdu touží někoho léčit, měl by si najít vhodnější „objekty“ než homosexuály. Myslím si, že celkovou „neserióznost“ této knihy podporuje ještě docela slušné množství vyskytujících se pravopisných chyb.

Tato kniha je z didaktického hlediska na základních školách absolutně nepoužitelná. Jedině by mohla sloužit jako ukázka k prezentaci křesťanského názoru na homosexualitu. Jinak informace a rady v ní obsažené jsou neseriózní, a tudíž nevhodné pro výuku tématu homosexuality na školách.

Z výše uvedeného by mělo vyplynout mé negativní stanovisko vůči této „terapii“. Vzpomenu-li si na vydání knihy *Mein Kampf* a „aféru“, kterou vyvolala, docela mě udivuje, že tato publikace nějakou větší nevoli nevzbudila - dokonce ani její distribuce do škol. Oceňuji, že k této publikaci nebyla vydána doložka MŠMT ČR k zařazení jako učební pomůcky na ZŠ.

5.2 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA

SEXUÁLNÍ VÝCHOVA: Problematika dětské pornografie a její prevence na škole (příručka pro učitele). Praha: MŠMT ČR, 2003. Bez udání ISBN. Recenze: MUDr. Antonín Brzek, PaedDr. Lenka Kubrichtová.

Sborník je určen učitelům rodinné a sexuální výchovy, lektorům zdravého životního stylu a všem, kteří jej při práci s dětmi mohou využít. Doprovází jej cyklus seminářů. Vznikl z podnětu MŠMT a naplňuje usnesení vlády.²¹⁶

Sborník je rozdělen na čtyři části:

- A. **Teoretická část** – Psychologie zneužitého dítěte; Mravnostní kriminalita páchaná na dětech a mládeži; Psychologie pachatele; Pedagog a homosexualita; Beseda s gay kluky, práce s předsudky; Psychologické aspekty HIV/AIDS, Pohlavně přenosné choroby.

²¹⁶ Usnesení vlády ČR č. 1046 ze dne 30. října 2002, kdy byl přijat Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky Zdraví pro všechny v 21. století; usnesení vlády ČR ze dne 11. června 2003 č. 578 o Programu o implementaci opatření k odstranění nehorších forem dětské práce; Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí a Národní program prevence AIDS a další.

- B. **Metodická část** – Základy intervenčních metod pro učitele; Hry a techniky v prevenci komerčního sexuálního zneužívání dětí; Vhodné hry a techniky.
- C. **Použitá a doporučená literatura.**
- D. **Příloha.**

My se budeme věnovat teoretické části – „Pedagog a homosexualita“, jejímiž autory jsou Petr Kaňka (gay aktivista) a Mgr. Andrea Scheansová (socioložka a psychoterapeutka).

5.2.1 Pedagog a homosexualita

V úvodu této kapitoly autoři vysvětlují, proč se zabývají citlivým tématem, jakým je homosexualita. Upozorňují na to, že nástup do školy je velmi podstatný faktor. Od této doby škola souvisle působí na osobnost člověka a formuje ji. Největší vliv patří učiteli, který by měl být schopen žákovi porozumět a poradit mu. Ovšem vyskytují se i témata, ve kterých potřebuje učitel poradit – např. homosexualita. Proto byl vydán tento materiál.

Vzhledem k tomu, že autoři vycházejí ze stejných nebo podobných materiálů jako já ve své diplomové práci, nebudu dopodrobna vypisovat jejich informace. Pouze uvedu, o čem jednotlivé části pojednávají. Podkapitoly zabývající se jinými problémy než já, rozeberu podrobněji.

Téma „Pedagog a homosexualita“ je rozděleno do deseti částí a čítá sedmnáct stran.²¹⁷

1. K homosexualitě obecně

Autoři termín „homosexualita“ vymezují dle Pondělíčkové a Brzka (viz první kapitola DP). Dále pojednávají o tom, kolik je homosexuálů, zda je homosexualita duševní chorobou, o zákonech týkajících se homosexuality, o homosexualitě a sociálně patologických jevech. Doporučují užívat termíny „gay“ a „lesbička“, protože slovo „homosexuál“ většina lidí vnímá s předsudky.

²¹⁷ SEXUÁLNÍ VÝCHOVA: Problematika dětské pornografie a její prevence na škole (příručka pro učitele). Praha: MŠMT ČR, 2003. Bez udání ISBN, str. 34 – 50.

Celek „Homosexualita a sociálně patologické jevy“ popisuje homosexuální prostituci a pornografii. Upozorňuje na to, že v ČR je to problém zejména hlavního města Prahy a velkých měst. Homosexuální prostitutky charakterizuje jako mladé většinou heterosexuální muže zejména mezi 17 – 20 lety, pocházející spíše z nižších sociálních skupin. K prostituci se dostávají z problematického rodinného prostředí, kdy je zdrojem jejich obživy. Vydělané peníze utratí většinou za drogy, při gamblingu a za jídlo. Jsou bez bydlení a žijí na ulici. Pětina jsou cizinci z východního bloku.²¹⁸ Odkazují na stránky *www.sance.info* zabývajícími se problematikou homoprostituce a prevence HIV v ČR.²¹⁹ K dětské pornografii jsou využíváni zejména mladí gayové v období hledání sama sebe. Může tím dojít k narušení psychosexuálního vývoje.

2. Problém homofobie

Tato podkapitola vysvětluje, co homofobie je a co patří mezi její projevy.²²⁰

3. Proces coming out

Autoři vycházejí z definice a fází coming outu popsaných MUDr. I. Procházkou. Dále se zabývají problémy s tím spojenými. Doporučují brožuru *Coming out* od I. Procházky, kterou lze stáhnout na <http://comingout.004.cz>.

4. Utváření identity dospívajícího gaye či lesbičky

Popisují průběh uvědomování si a formování vlastní identity u mladého gaye či lesbičky. Problémem je, že mnoho lidí je vychováváno s tím, že homosexualita je nemoc, deviace a podob. Tak se může člověk rozpoznávající svou vlastní homosexualitu cítit méněcenný. Je nutné, aby pedagog pracoval na popření těchto pocitů a podpořil jeho sebevědomí.²²¹

²¹⁸ Sexuální výchova, str. 35.

²¹⁹ Sexuální výchova, str. 36.

²²⁰ Sexuální výchova, str. 36.

²²¹ Sexuální výchova, str. 38-39.

5. Téma homosexuality ve škole

Ve škole je možné se s homosexualitou setkat na dvou „rovinách“: buď v rodinné a sexuální výchově, nebo při potenciálním setkání s příslušníkem této minority mezi studenty.

Sexuální výchova by měla být pojímána jako „výchova k toleranci a lidským právům“.²²²

Je pravděpodobné, že se na každé škole vyskytuje nějaký mladý gay či lesbička. Proto by se měl pedagog pokusit vytvořit přátelskou a přijímající atmosféru k příslušníkům minorit. Tato příjemná atmosféra mezi studenty napomáhá pozitivnímu průběhu procesu sebeuvědomování a sebezpřijetí gayů a lesbiček. Ti také cítí oporu nejen u pedagoga, ale i u spolužáků.

Pedagog by měl poskytovat moderní, odborné a předsudků zbavené informace o homosexualitě. Pokud je tak prezentuje, děti se mnohdy poprvé bez pejorativního nádechu dozvídají o životním stylu gayů a lesbiček. Vzhledem k tomu, že si mladý homosexuál mnohdy svou orientaci plně neuvědomuje a nepřipouští, pak mu právě osvěta může pomoci najít jeho místo ve společnosti, nijak nezatížené vlastními předsudky. Tato osvěta o homosexualitě má také velký význam pro heterosexuály. Ti si často neumějí situaci homosexuálů vůbec představit, a tak podléhají mýtům.

V rámci této výchovy je také nutné uvést informace o bezpečném sexu mezi muži nebo mezi dívkami. Měli bychom si uvědomit, že nejen sexuální výchova, ale i média by měla být zdrojem informací a emoční podpory.

Téma homosexuality můžeme v rodinné a sexuální výchově využít poměrně záhy. Dítě bez větších problémů většinou akceptuje skutečnost, že podobně jako se mají rádi jeho rodiče, mohou se mít stejně rádi dva muži nebo dvě ženy. Homosexualitu máme představovat jako „*citový vztah, který se projevuje v tom, že vztah mezi sebou vytvářejí dva muži, nebo dvě ženy*“.²²³ A také podobně jako u heterosexuálních párů při této informaci nemáme zdůrazňovat sexuální stránku života. V období dospívání by homosexualita neměla být pojednána nejen jako varianta lidského chování, ale jako prožívání, sebeuvědomování, hledání citových vztahů a životního stylu.

²²² Sexuální výchova, str. 41.

²²³ Sexuální výchova, str. 41.

Co se týče pohledů víry na homosexualitu, sborník upozorňuje na velkou disproporci mezi vědou a vírou. Proto jsou pro vyjasnění doporučeny stránky <http://vira.004.cz>.²²⁴

6. Náměty pro hodiny sexuální výchovy

Nemáme jen podávat informace o homosexualitě, ale také obohacovat výuku o problémové situace a nabízet tak různá řešení. Tím se navíc zaktivizují žáci a také se můžou formovat jejich postoje k homosexualitě. Máme si dávat pozor na užívání slova „normální“ ve vztahu k heterosexualitě. Je však nutné připomenout, že si svou sexuální orientaci nevybíráme, že je dána od narození.

Nabízejí náměty do hodin sexuální výchovy: seznamování homosexuálů, možnosti jejich kontaktů; jak sdělit svým nejbližším svou sexuální orientaci. Dále nabízejí příklad „příběhu z daleké budoucnosti“, kde žije muž s mužem, ale zamiluje se do dívky. Jak to řešit?

7. Kontakt pedagoga s mladým gayem či lesbičkou

Stává se, že učitel navodí takovou situaci, kdy působí jako důvěryhodný. A tak jej vyhledá nějaký gay či lesbička a svěří se mu se svou sexuální orientací. Jak se zachovat? Výhodnější se ukazuje navození klidné, časově nestresované a diskrétní atmosféry. Je nutné cítit jeho tajemství, nedopustit, aby došlo k jeho zveřejnění. Nepřeje-li si dotyčný, aby byli přizváni další kolegové či rodiče, nečiňme tak. Je možné se o situaci poradit s dalšími odborníky (např. na telefonických krizových linkách, na Internetu). Studenta v klidu vyslechněte a dejte mu najevo, že mu rozumíte. Zeptejte se, v čem mu můžete být nápomocní. Nezakrývejte, že odlišná sexualita přináší problémy. Nabídněte, že se na vás může obrátit kdykoliv. Opatrně se zeptejte, zda to ví rodiče a chce-li jim to sdělit. Můžete mu nabídnout brožuru

²²⁴ Na těchto stránkách nalezneme základní pojednání o jednotlivých náboženstvích a jejich vztahu k homosexualitě. Struktura: **partnerství** – otázka partnerství a jeho uznání některými státy či církvemi, **Bible** – jak se k homosexualitě staví Bible, **Vatikán** – postoje Vatikánu k homosexualitě a partnerství homosexuálů, texty vatikánských dokumentů, **přehled** – jak se na homosexualitu dívaly a dívají různé epochy, kultury, náboženství, hnutí, **anti-gay** – texty, odkazy, vyjadřující negativní postoje některých církví, organizací či jednotlivců k homosexualitě, **poradna** – odpovědi na dotazy, zabývající se problémy náboženství a homosexuality ve vztahu k našemu okolí a ke společnosti, **diskuse, odkazy** - rozcestník na křesťanské i jiné organizace věřících gayů, leseb, bisexuálů a transgenderů, na církve a jiné náboženské společnosti, **kontakty** + informace o homosexualitě.

S pravdou ven umístěnou na stránkách <http://doma.004.cz>. Pokud by však rodiče jednali odmítavě, doporučuje se rodinné sezení s odborníkem. Na stránkách <http://rodice.004.cz> je možnost stáhnout si brožuru *Můžeme porozumět*, která je určena rodičům homosexuálních dětí majících problém s jejich přijetím.

A jak navodit příznivou atmosféru ve třídě? Můžete uspořádat besedu na téma odlišné sexuální orientace; seznámit ostatní spolužáky s tím, co homosexualita znamená a uvést na pravou míru stereotypy, které o gayích a lesbičkách ve společnosti panují. Také může být efektivní setkání s jinými gayi či lesbičkami.

S homosexuálem se pedagog nemusí setkat jen přímo, ale i zprostředkovaně – např. v souvislosti se zjišťováním příčiny špatného prospěchu studenta či v souvislosti s řešením jeho závislosti na drogách. Jako skrytý důvod se může ukázat odlišná sexuální orientace. Také spolužáci mohou pedagoga vyhledat a požádat jej o pomoc některému z jejich spolužáků či spolužaček. Vzhledem k tomu, že gayové si nejčastěji uvědomují svoji orientaci v pubertě a adolescenci, objevuje se tento problém především na SŠ. Ale známe případy, kdy svou situaci řešil i žák ZŠ.²²⁵

Pro doplnění informací doporučuji následující internetové stránky: <http://homosexualita.004.cz>, www.004.cz, www.kluci.cz a www.lesba.cz

10. Etiologie homosexuality

Rozebírají jednotlivé „příčiny“ vzniku homosexuality – genetické, endokrinologické a morfologické výzkumy.²²⁶

Autoři se také zmiňují o publikaci „Terapie homosexuality“ a komentují to (podobně jako já) takto: „Dle sdělení dr. Brauna se nyní do škol dostala publikace „Terapie homosexuality“, která představuje nesmiřitelný a rigidně křesťanský pohled na nenormálnost této sexuální orientace. Radí učitelům, jak „vyléčit“ své žáky a studenty. Naštěstí první reakce na tento spisek dávají naději. Pedagogové

²²⁵ Sexuální výchova, str. 43-45.

²²⁶ Sexuální výchova, str. 46-50.

poznali nebezpečí takové knížky, a tak se žádný student „trpící homosexualitou“ nemusí obávat.“²²⁷

Podle mého názoru tato kapitola, pojednávající o homosexualitě, obsahuje dobře použitelné informace týkající se daného problému. Jsou výstižné, zabývají se tím nejpodstatnějším a mohou podat dobrý základ pro orientování se v dané problematice. Dále už jen záleží na samotném pedagogovi, bude-li se chtít více zabývat daným tématem. Tento sborník bych vřele doporučila všem těm, kteří podobná „citlivá témata“ vyučují. Zároveň bych poděkovala MŠMT ČR za jeho vydání.

5.3 MANUÁL SEXUÁLNÍ VÝCHOVY

Pál, A.: MANUÁL SEXUÁLNÍ VÝCHOVY: Tematická jednotka pro základní školy: NZ 27, NS 23. Brno: CERM, s.r.o., 1995. ISBN 80-85867-50-8.

Autor v úvodu vymezuje podstatu lidské sexuality a v návaznosti na to důležitost sexuální výchovy, která by měla být prováděna v rodině a ve škole.

Tento manuál má za cíl pouze zlepšit informovanost pedagogů v oblasti sexuální výchovy a seznámit je se základními pojmy (sexuální chování, sexuálně přenosné nemoci, kontracepce atd.), zatímco metodické pokyny pro učitele by mělo vydat ministerstvo školství. Dále je navrženo, co v jakém ročníku by mělo být v sexuální výchově probíráno; seznam doporučené literatury a seznam videoprogramů.

Oddíl zabývající se lidským sexuálním chováním vymezuje „sexuální chování“ jako velmi starou strukturu zahrnující celou škálu aktivit. V rámci něho je definována sexuální identifikace, sexuální orientace, sexuální emoce a sexuální chování. My si uvedeme, jak autor pojímá sexuální orientaci: *„Normální sexuální orientace je vztažena k pohlavně dospělému jedinci opačného pohlaví. Taková reprodukčně účelná orientace musí být fixována instinktivními mechanismy.*

²²⁷ Sexuální výchova, str. 41-42.

Nejčastější odchylkou sexuální orientace je homosexualita, kde je sexuálně atraktivním objektem osoba stejného pohlaví.“²²⁸

Překvapuje mě, že i přestože byl tento manuál vydán poměrně dlouho po revoluci, obsahuje zastaralé názory na homosexualitu. I zde se vyskytuje slovo „normální“ v kontextu se sexuální orientací. Opět ale není vysvětleno, co je tím *normálním* myšleno! Není ale těžké vydedukovat, že jím autor zřejmě myslí heterosexualitu. I když úvod deklaruje snahu o zlepšení informativnosti pedagogů, mně tato brožurka přijde nerelevantní k výuce sexuální výchovy na základních školách a také příliš stručná.

V této části jsme si rozebrali tři tituly různým způsobem představující problematiku homosexuality. Jak jsme si ukázali, byly velmi rozdílné. Je nutné posoudit relevantnost informací v publikacích určených učitelům, než si je vyberou jako podklad pro svůj výklad. Většinou však záleží pouze na učiteli, jaký je jeho názor na homosexualitu a jaký si podle toho vybere zdroj. My mu můžeme doporučit internetové stránky, publikace, které obsahují co nejnovější dostupné poznatky o dané problematice. Doufejme, že dané literatury přibude a pedagogové se s ní naučí zacházet a že žádané informace co nejlépe odprezentují.

²²⁸ Pál, A.: MANUÁL SEXUÁLNÍ VÝCHOVY. Tematická jednotka pro základní školy: NZ 27, NS 23. Brno: CERM, s.r.o., 1995. ISBN 80-85867-50-8, str. 11.

6. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

V této kapitole se budeme věnovat dotazníku pojednávajícím o homosexualitě. Vyplňovaly jej děti ve třech šestých, jedné sedmé a ve dvou devátých třídách na 31. ZŠ Kunratická v Liberci.²²⁹ Cílem bylo zjistit, jaké poznatky mají děti o homosexualitě a zda a jakým způsobem je toto téma vyučováno.

6.1 METODOLOGIE

Tento dotazník je zcela anonymní. V úvodu pouze zjišťuje věk, pohlaví, třídu a školu daného respondenta. Následuje dvacet tři většinou uzavřených otázek. První otázky se věnují přímo homosexualitě, znalostem, názorům a postojům vůči ní. Další část řeší její prezentaci ve výuce.

V úvodní části byly otázky zaměřeny na znalosti dětí týkající se homosexuality - kdo podle nich může být homosexuálem, jak homosexualita vzniká, zdali poznají homosexuála na „první pohled“. V druhé sadě otázek se dotazník věnoval postojům k homosexualitě - jak se k ní děti staví, měla-li být podle nich homosexualita trestná, co si myslí o lásce mezi lidmi stejného pohlaví. Poslední část zkoumala, jakým způsobem, v jaké kvantitě, kvalitě a zda je vůbec téma „homosexualita“ ve škole probíráno.

Výzkumu se zúčastnilo 131 respondentů, z nichž jich sedm vyplnilo dotazník nesprávně. Do výsledku je tedy započteno 124 řádně vyplněných dotazníků. Charakteristiky respondentů představují následující tabulky:

Tabulka č.2 – **Pohlaví** respondentů

pohlaví	počet
mužské	58
ženské	66

²²⁹ Celé znění dotazníku viz přílohy.

Tabulka č.3 – Věk respondentů

věk	počet
11	11
12	49
13	12
14	21
15	31

Tabulka č.4 – Navštěvovaná škola

škola	počet
ZŠ Kunratická	65
ZŠ Dvorská	57
jiné	2

6.2 ANALÝZA VÝSLEDKŮ

V této podkapitole si představíme výsledky dotazníkového šetření.

6.2.1 Znalosti o homosexualitě

V první otevřené otázce se měli žáci pokusit definovat, co je homosexualita. Odpovědi vykazují většinou určitou představu jakési vazby jedné osoby k druhé osobě stejného pohlaví. Většinou je však tato představa vztahována pouze na muže a pohlavní styk. Což dokládá přetrvávající představy ve společnosti, kdy lidé homosexualitu převážně spojují s mužským pohlavím a poté se sexem. Tato otázka nám ukázala to, že mají-li děti samy bez výběru z možností definovat homosexualitu, ihned ji spojují s muži. V otázce, kde měly varianty odpovědí (zda homosexuální může být pouze muž nebo žena nebo muž i žena), jich 91 % odpovědělo, že se homosexualita týká obou pohlaví. Zajímavé je, že ani v jednom případě nebyla kladná odpověď v případě pouze ženské homosexuality. Ve výuce je tedy třeba na toto brát zřetel a pokusit se takovéto vnímání homosexuality změnit.

Téměř 40 % dotazovaných si myslí, že je homosexualita dána již od **narození**. Avšak na druhé straně ji téměř 20 % považuje za **získanou** během života. Je příznivé, že je vnímána jako vrozená. Převažoval-li by názor o její možnosti získání v průběhu života, mohly by se opět vyskytovat snahy o její

přeučení jako v minulosti. O čemž je bohužel 50 % dotazovaných žáků téměř přesvědčeno - homosexuál podle nich jde částečně „**předělat**“ na heterosexuála. Na druhou stranu toto zcela popírá 32 % dětí.

Necelých 34 % dotázaných se domnívá, že většinou **pozná** homosexuála podle zevnějšku, téměř 42 %, že ne. Nejčastěji byly uváděny následující charakteristiky homosexuality (typické zejména pro muže): styl chůze, oblékání, řeči a vizáž. I v této oblasti se uplatňují stereotypy vnímání homosexuálů heterosexuální majoritou.

Při výkladu tématu homosexuality je nutné upozornit na to, že homosexualita je pravděpodobně vrozená, a tudíž nelze tuto sexuální orientaci změnit na heterosexuální a že tato změna vlastně není vůbec potřebná. Také vysvětlit, že ve většině případů nelze homosexuála poznat na první pohled, a už vůbec ne podle charakteristik jako jsou zjemnělost, styl řeči, chůze, oblékání aj., které společnost výhradně spojuje s homosexualitou.

6.2.2 Postoje k homosexualitě

Jak ukazuje následující tabulka, velká část dětí vnímá homosexualitu jako **úchylku**. To může ukazovat na působení negativních vlivů k této problematice z jejich okolí. Na druhou stranu o něco menší část ji chápe jako něco „**normálního**“. V tomto případě by to mohlo být výsledkem pozitivního působení médií v otázce homosexuality a mohlo by to signalizovat tendenci, že se v budoucnosti na homosexuály nebude pohlížet jako na něco „zvláštního“. Proportionálně téměř stejná čísla vycházejí v **postoji** k homosexuálům – 36 % dotázaných homosexuálové vůbec nevadí, zatímco téměř 30 % ano.

Tabulka č.5 – **Názor** na homosexualitu

Co si myslíš o homosexualitě?	procenta
A. Beru to jako něco, co mi přijde v celku normální	33
B. Je to nemoc.	10
C. Je to úchylka.	43
D. Nevím	15

Tabulka č.6 – **Postoj** k homosexuálům

Jaký je tvůj postoj k homosexuálům?	procenta
A. rozhodně mi vadí	19
B. spíše mi vadí	30
C. spíše mi nevadí	36
D. rozhodně mi nevadí	13

Ve výkladu tohoto tématu je tedy třeba dosáhnout toho, aby žáci homosexualitu vnímali jako běžnou součást života a pochopili, že stejnopohlavní orientace není žádná nemoc, úchylka nebo něco podobného.

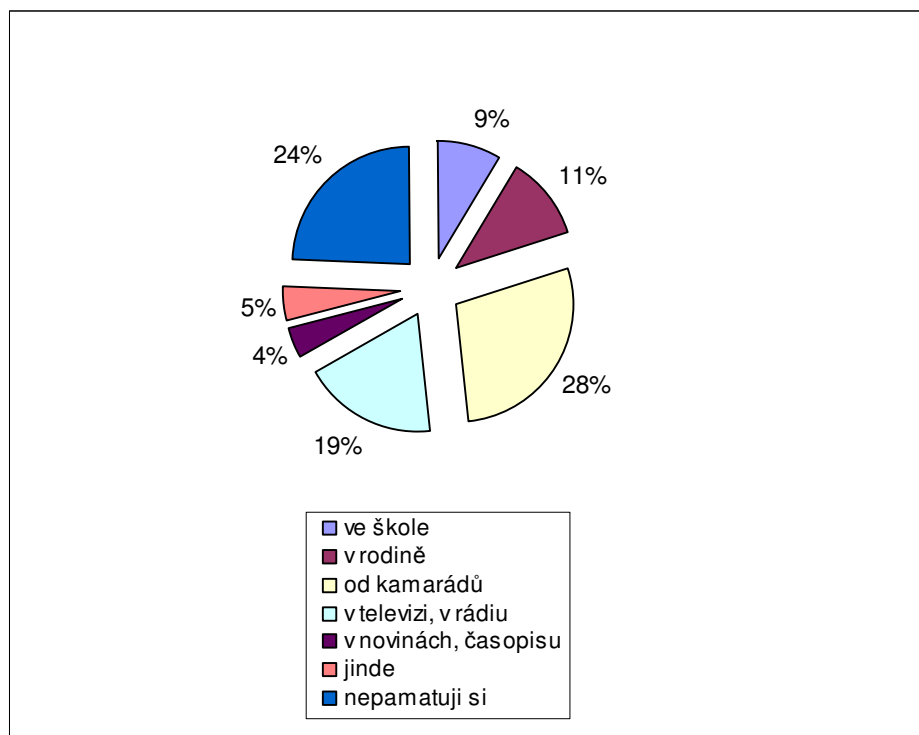
Potěšující je fakt, že téměř 60 % **nevidí nutnost „trestat“** homosexualitu. Většinou z důvodů, že je to jejich soukromí, nikdo jim do toho nemá zasahovat. Jen 7 % dětí je rozhodně přesvědčeno, že by měla být trestána, protože je to nechutné a nenormální.

I přestože částí není **homosexuální láska** vnímána jako ta „pravá“, 2/3 žáků ji považují za rovnou lásku heterosexuálů.

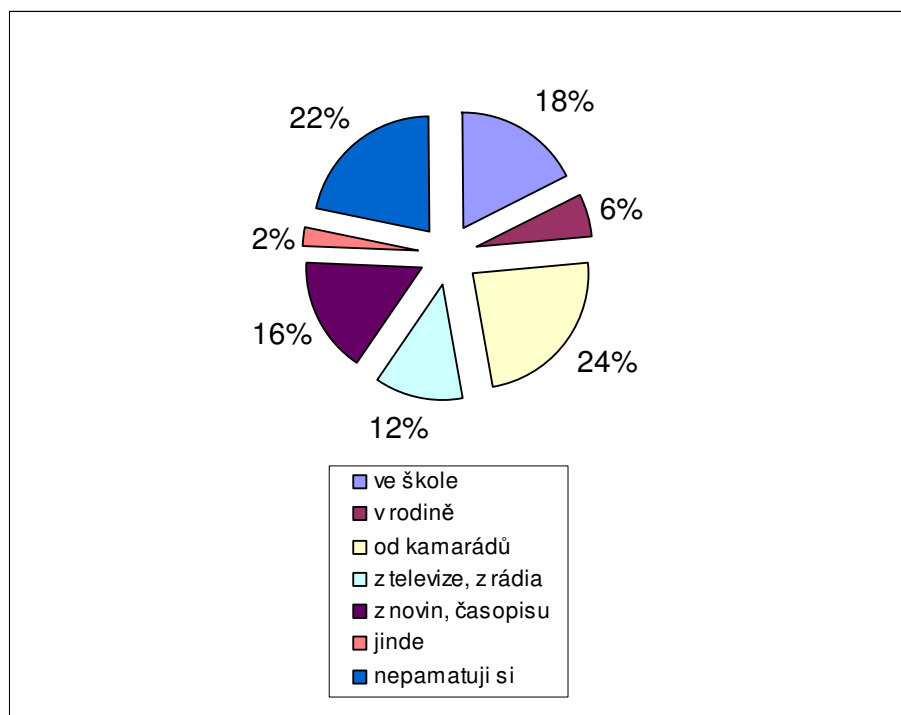
6.2.3 Práce s homosexualitou ve škole

Další otázky se zajímaly o to, kde **poprvé** a kde **nejvíce** se respondenti o homosexualitě dozvěděli. Daná čísla si doložíme na následujících grafech:

Graf č.2 – **První** zmínka o homosexualitě



Graf č.3 – **Nejvíce** jsem se dozvěděl(a) o homosexualitě



Není příliš potěšující, že se poprvé a i nejvíce žáci dozvídají o homosexualitě od svých kamarádů. Tyto informace mohou být nepřesné. Je nutné, aby v tomto směru zapracovala více zejména škola, ale i rodina. Příznivé je, že v otázce kvantity informací došlo k nárůstu v působení školy téměř o 9 %.

Více než polovina žáků si pamatuje, že byla homosexualita probírána ve **škole**. (Tento údaj se však rozchází s údajem z otázky č. 18, který vykazuje 29 % respondentů, podle nichž se tomuto tématu ve škole vůbec nevěnoval prostor, a 43 % věnujících se.) Podle téměř 35 % žáků to bylo prostřednictvím **diskuse**, v necelých 18 % prostřednictvím **výkladu**. Jiné způsoby prezentace nebyly použity. Jakékoliv **učební pomůcky** byly využity pouze v 7 % výuky, a to ve dvou případech filmová nahrávka nebo časopis (kniha, noviny) nebo učebnice. Ve 40 % prezentace byl prostor homosexualitě věnován v **rodinné výchově**, v necelých 22 % v **občanské výchově** a ve 13 % v **předmětech jiných** (přírodopis, hudební výchova, matematika).

Předchozí čísla nám dokazují stav, který jsme si popisovali již dříve. Tedy tématu homosexuality je věnováno ve výuce na základních školách málo času. Je-li mu vůbec nějaký prostor vyhrazen, jde většinou o jednu jedinou hodinu. Vzhledem k nepoužívání žádných didaktických pomůcek nebude pravděpodobně tato problematika vykládána nijak záživně. Je třeba zvýšit hodinovou dotaci, využívat didaktických pomůcek pro lepší názornost, zapamatování. Dále bychom měli doporučit vyučování homosexuality v předmětech k tomu určených (rodinná či občanská výchova, případně přírodopis).

Následující tabulka nám odpovídá na otázku, co by se žáci chtěli ještě **více** dozvědět o homosexualitě:

Tabulka č.7 – Více informací o homosexualitě v určité oblasti

Co více by ses chtěl(a) dozvědět o homosexualitě?	procenta
A. o jejím vzniku a příčinách	32
B. o vyrovnávání se s ní před sebou i okolím	30
C. o cítění	17
D. o vztazích, partnerství	13
E. o sexuálním styku	31
F. jiné	18

36 % dotazovaných uvedlo, že **ví** o někom v jejich **okolí**, kdo by byl homosexuální, zatímco 61 % o nikom takovém neví. Dále 60 % respondentů **vidělo** v TV někdy nějaký pořad týkající se homosexuality a 44 % někdy **četlo** nějaký časopis, knihu nebo článek týkající se této problematiky.

Jak jsme si už řekli, je nutné zvýšit hodinovou dotaci týkající se této problematiky a také dosáhnout začlenění nějakých didaktických pomůcek pro názornost, poutavost a lepší zapamatování. Měli bychom zapracovat na zlepšení kvality informací o homosexualitě u mladé generace (aby se jak majoritní heterosexuální, tak minoritní homosexuální společnost uměla v budoucnu s homosexualitou „vyrovnat“ a brala ji jako běžnou součást života), a tak odstranit stereotypy spojující homosexualitu zejména s mužským pohlavím a s pohlavním stykem. V závěrečné kapitole se tedy pokusíme navrhnout způsoby, jak toto téma prezentovat ve výuce na základních školách.

6.2.4 Diference v odpovědích podle věku, pohlaví a navštěvované školy

V této podkapitole si ukážeme výraznější rozdíly v odpovědích z pohledu různých věků, odlišného pohlaví nebo navštěvované školy. Jak jsme se v úvodu této kapitoly zmínili, dané dotazníkové šetření proběhlo na 30. ZŠ Kunratická. Tato škola byla vybrána z důvodu ochoty učitelů účastnit se daného výzkumu a také proto, že se v září 2004 sloučila se ZŠ Dvorská. Tudíž můžeme získat informace od žáků ze dvou škol. Šesté a deváté třídy byly osloveny z důvodu tří až čtyřletého věkového rozdílu a snahy zjistit, zda má věk vliv na znalosti a postoje k homosexualitě. Třída 7.C. je tvořena pouze žáky ze sloučené školy.

6.2.4.1 Rozdíly v odpovědích podle věku

Z celkového vzorku žáků se 8 % jedenáctiletých domnívá, že „**předělat**“ homosexuála na heterosexuála nelze, dvanáctiletých je to už 25 % a patnáctiletých dokonce 35 %. Tato vzestupná tendence by mohla naznačovat, že starší žáci mají o homosexualitě více informací. Je otázkou, proč si je z dvanáctiletých 57 % jisto, že homosexuála takto zcela změnit lze, zatímco z jedenáctiletých a patnáctiletých si to nemyslí nikdo. Ti však připouštějí možnost, že částečně to změnit lze.

Podle 27 % jedenácti-, dvanácti- a patnáctiletých může být homosexuální pouze **muž**, u třináctiletých je to o 9 % méně a u čtrnáctiletých dokonce nikdo. Výrazný rozdíl je mezi jedenácti- (7 %) a třináctiletými (9 %) oproti dvanáctiletým (40 %), kteří vnímají homosexualitu jak u muže, tak u ženy. Mezi čtrnácti- a patnáctiletými je tento rozdíl jen 6 %. Zajímavé je, že nikdo z celého vzorku respondentů neodpověděl kladně v případě existence pouze ženské homosexuality. Což nám opět dokazuje, že homosexualita je buď vnímána pouze u mužů, nebo u obou pohlaví dohromady.

V tom, že **určitě poznají** homosexuála podle zevnějšku, si jsou nejvíce jisti dvanáctiletí žáci, a to 47 %. Totéž se také domnívá 7 % jedenáctiletých, o 6 procentních bodů více třinácti- a čtrnáctiletých a o dalších 7 procentních bodů více patnáctiletých. 7 % jedenácti-, třinácti- a čtrnáctiletých to popírá, patnáctiletých pak třikrát více.

V následující tabulce si představíme, kolik z dětí různého věku se domnívá, že homosexuála pozná, a kolik ne:

Tabulka č.8 – Identifikace homosexuála na první pohled

věk	ANO	NE
11	36 %	64 %
12	53 %	47 %
13	42 %	58 %
14	53 %	48 %
15	39 %	62 %

6.2.4.2 Rozdíly v odpovědích podle pohlaví

Z celého vzorku dětí bylo celých 71 % chlapců a jen 29 % dívek, kteří uvedli, že jim homosexualita **rozhodně vadí**. Téměř dvou a půl násobný rozdíl může značit, že se kluci cítí být homosexualitou „ohrožení“, a proto ji odmítají.

O tento problém se více zajímají dívky. 70 % jich **četlo** někdy nějaký časopis, knihu, článek o homosexualitě, zatímco tomu tak bylo jen v 30 % u kluků. Pravděpodobně je to z důvodu, že chlapci méně čtou časopisy, které jsou určeny dívkám a které témata týkající se homosexuality nějakým způsobem prezentují.

Výrazné rozdíly jsou mezi tím, co by se chtěli chlapci nebo dívky **více dozvědět** o homosexualitě. 75 % děvčat by chtělo více vědět o **cítění** homosexuálů, kluky to zajímá třikrát méně. 88 % děvčat by chtělo více vědět o **vztazích a partnerství** homosexuálů, zatímco to bylo jen 13 % kluků. Chlapce nejvíce zajímá **sex**, a to 55 %, děvčat je to o 10 procentních bodů méně. Zhruba stejně obě pohlaví zajímá **vznik a příčiny** homosexuality a **vyrovnávání** se s ní se sebou a před okolím.

6.2.4.3 Rozdíly v odpovědích podle navštěvované školy

81 % žáků **ZŠ Kunratická** uvedlo, že homosexualita byla **probírána dostatečně** (i přestože z nich 38 % uvedlo, že to bylo probíráno pouze v rámci jedné hodiny a 30 %, že se tomuto tématu vůbec nevěnovali), dvakrát méně žáků, že ne. Naproti tomu pouze 13 % žáků ze **ZŠ Dvorská** považuje výuku za dostatečnou a 58 % ne. Z nich 4 % ji chápe jako dostačující, 46 % ne. U žáků ze **ZŠ Kunratická** je rozdíl jen 8 procentních bodů v neprospěch výuky. Velké disproporce v jednotlivých odpovědích žáků **ZŠ Kunratická** mohou značit to, že si to žáci nepamatují, a tak pouze tipovali. Na **ZŠ Dvorská** evidentně toto téma nebylo téměř vůbec vyučováno.

Uvedenými čísly jsme se pokusili zdokumentovat některé odlišnosti v názorech daných růzností věků, pohlaví, navštěvovanou školou. Zjistili jsme, že v odpovědích dětí jsou víceméně zakořeněny mýty o homosexualitě přetrvávající ve společnosti a že ani věk ani pohlaví nezaručují vždy naprosto odlišné pohledy. Vše pravděpodobně záleží na vědomostech, které děti o homosexualitě mají, jak se k ní samy staví, a ne, je-li jim jedenáct nebo patnáct let. Sami jsme viděli, že několikrát byly velké rozdíly v odpovědích mezi jedenácti- a dvanáctiletými a naproti tomu se jedenácti- a patnáctiletí v názorech téměř shodovali.

Již jsme upozornili na to, že je nutné zpracovat na zlepšení informací o homosexualitě, které se k dětem dostávají. Celý tento výzkum nám potvrdil, že je nutné současný stav týkající se vyučování tématu homosexuality změnit. Proto v následující kapitole předkládáme návrh, jak dané téma prezentovat na základních školách.

7. DIDAKTICKÉ NÁVRHY NA VÝUKU TÉMATU „HOMOSEXUALITA“ NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

Jak víme, znalosti o homosexualitě jsou v naší populaci nedostatečné. Tudíž by bylo žádoucí tento stav změnit. A u koho začít? Nejlépe už u samotných dětí. Proto je cílem této kapitoly prezentace metody, jak by se homosexualita mohla vyučovat na základní škole. Na dané téma si vyhradíme tři až čtyři vyučovací hodiny. Naše představené návrhy si můžete podle věkových zvláštností dětí a podle struktury hodiny sami modifikovat.

Nechala jsem se inspirovat některými návrhy S. Ondrisové²³⁰ a tím, co nám bylo představeno v hodinách didaktik.

7.1 STRUKTURA A CÍLE VÝUKY

První hodina by měla být informativní. V dalších budeme pracovat na vytváření postojů k této problematice. Tento vyučovací koncept by měl na žáky zapůsobit tak, aby začali vnímat homosexualitu jako běžnou součást života, za co daný jedinec nemůže, a tudíž bychom se mu pro to neměli vysmívat a nijak ho omezovat. Úspěchem bude, pokud se děti alespoň nad tímto problémem pozastaví a třeba v nějaké otázce týkající se homosexuality změní svůj pohled, stanovisko. Pokusíme se, aby si děti uvědomily, že homosexualitu většinou posuzují podle ve společnosti zakořeněných stereotypů a že je nutné se od těchto mýtů oprostit.

7.2 PREZENTACE HOMOSEXUALITY

Nyní si představíme navrhovaný koncept výuky homosexuality na základní škole.

²³⁰ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 133-156.

7.2.1 První hodina

Cíl:

Podat základní informace o homosexualitě, upozornit na existenci stereotypů týkajících se homosexuality (poukázat na to, že např. AIDS se netýká jen této skupiny jedinců).

Pomůcky:

text

Průběh hodiny:

Klást otázky, odpovědi psát na tabuli – tímto zjistíme, jaké představy o dané problematice děti mají: Co to je homosexualita, heterosexualita, bisexualita? Kdo je homosexuál a kdo jím může být (jaká pohlaví)? Kdo je heterosexuál a kdo jím může být? Kdo je bisexuál a kdo jím může být? Jaké jsou příčiny homosexuality, heterosexuality, bisexuality? Co to je coming out? Lze homosexualitu léčit, příp. přeměnit na heterosexualitu? Dá se přeměnit heterosexuál na homosexuála? Jaký je tvůj postoj k homosexualitě, heterosexualitě? Znáš nějakého homosexuála (např. i známé osobnosti)? Jak poznáš homosexuála, heterosexuála? Co je naprosto typického pro homosexuály, heterosexuály? aj. Na základě odpovědí upřesníme informace o homosexualitě. Ukážeme, že heterosexualita je brána jako ten správný výchozí bod a vše, co se od něj nějak odchyluje, je špatné. Mnoho toho, co „dokážeme“ definovat u homosexuality a je nám to naprosto „jasné“, nejsme u heterosexuality schopni pojmenovat.

Dětem rozdáme text s informacemi o homosexualitě. Podle otázek je necháme vytvořit si výpisky.

Prostor pro případné otázky.

Na závěr učitel zhodnotí práci žáků (výpisky) a provede s nimi shrnutí, ve kterém zdůrazní ty informace, které jsou pro pochopení homosexuality stěžejní (vznik, původ, co to je homosexualita, coming out, převládající stereotypy aj.).

7.2.2 Druhá hodina

Cíl:

Ukázat, jak se naše postoje k homosexualitě tvoří zejména na základě okolního působení rodiny, vrstevníků, médií.

Pomůcky:

články z novin

Průběh hodiny:

Na začátku hodiny necháme děti napsat odpověď na lísteček, zda jim homosexualita vadí, nebo ne. Dané odpovědi spočítáme. Na závěr celého tématického cyklu o homosexualitě opět žákům rozdáme lístečky, kde mají napsat, zda jsou proti homosexualitě, nebo ne. Spočítáme odpovědi a zjistíme, zda došlo k nějakému posunu v jejich postojích. Bude-li někdo chtít, může vysvětlit, proč se jeho názor změnil nebo proč stále zůstává totožný s původním.

Budeme klást otázky typu: Odkud/od koho máš informace, svůj názor na homosexualitu? Jaké ty informace byly (pozitivní/negativní/neutrální), co říkaly? Jaké informace většinou slyšíme o homosexualitě z médií? Znáte nějaké pořady, knihy, časopisy aj. věnující se homosexualitě nebo určené homosexuálům? O čem jsou, kdo jsou jejich autory? Jak často jsou vysílány, vydávány? aj. Na základě všech odpovědí ukážeme, jak nás naše okolí/společnost velmi ovlivňuje tím, jak se staví k této problematice. Vzhledem k tomu, že převládají negativní stanoviska, i my se pak stavíme k homosexualitě spíše odmítavě. Je nutné si uvědomit, že jsou dvě strany mince, tudíž bychom se měli snažit získat i informace opačné než jen ty, které nám byly podány.

Rozdáme článek, který se k homosexualitě staví odmítavě, a článek, který pozitivně, případně výpověď nějakého homosexuála. Podáme informace o autorech. Necháme děti, aby určily argumenty obou článků pro svůj postoj. Z čeho vychází ten, kdo homosexualitu odmítá? Z čeho ten, kdo ji akceptuje? Proč tomu tak je, jaké k tomu má autor důvody? (vzdělání, výchova, přesvědčení) aj. Opět ukážeme vliv rodiny, okolí, neakceptace nových poznatků.

Rozdělíme děti do dvou skupin – na ty, co homosexualitu přijímají, a na ty, co ji odmítají (učitel je tak rozdělí, děti se tak pokusí vcítit se do jim určeného postoje a obhájit ho). Žákům necháme dostatečný čas na vytvoření argumentů.

Poté bude následovat vzájemná diskuse, ve které se budou snažit obhájit svůj názor a přesvědčit o něm ty druhé. Došlo u někoho ke změně stanoviska?

Na závěr shrneme vše, co nás ovlivňuje, když si k něčemu vytváříme postoj. Zhodnotíme samostatnou práci dětí, jejich schopnost argumentace. Zeptáme se: Kdyby někteří tví kamarádi měli opačný názor na homosexualitu než ty, pokusil by ses je přesvědčit, že ten tvůj je tím správným? Jak bys jim to co nejlépe vysvětlil? (Případně se pokusit sehrát ve scénce).

7.2.3 Třetí hodina

Cíl:

Diskriminace homosexuálů – registrované partnerství.

Pomůcky:

zkrácený návrh zákona RP

Průběh hodiny:

Děti rozdělíme na fiktivní homosexuály a fiktivní heterosexuály. Fiktivním homosexuálům položíme následující otázky: Jaké výhody a nevýhody máte oproti heterosexuálům? Co jste ochotni sdílet s heterosexuály a co ne? Fiktivním heterosexuálům tyto: Jaké výhody a nevýhody máte oproti homosexuálům? Co jste ochotni společně sdílet s homosexuály a co ne? Odpovědi budeme psát na tabuli. Pak porovnáme. Ukážeme na nevyrovnanost poměrů, kdy jsou homosexuálové většinou znevýhodňováni. Jednou z oblastí je partnerství – poslanci nechtějí uzákonit návrh zákona o registrovaném partnerství. Proč tomu tak je? Rozdáme zkrácený návrh zákona o registrovaném partnerství. Dětem dáme prostor na jeho přečtení. Pak je rozdělíme do dvou skupin – na poslance, kteří návrh zákona chtějí přijmout, a na ty, co ne. Necháme je vytvořit si své argumenty. Bude následovat debata. Na závěr shrneme, jestli by bylo dobré tento zákon přijmout, nebo ne a proč. Opět zhodnotíme schopnost argumentace žáků.

7.2.4 Čtvrtá hodina

Cíl:

Uvědomit si, jak se cítí homosexuálové v naší heterosexuální majoritní společnosti.

Pomůcky:

příběh

Průběh hodiny:

Říct dětem, ať se uvolní a řádně poslouchají následující příběh. Představte si sami sebe jako protagonistu tohoto příběhu.

„Zavřete si oči a představte si někoho, koho máte velmi rádi, někoho, do koho jste velmi zamilovaní. Představte si, že spolu chodíte už několik měsíců, a pro nějaký důvod musíte svůj vztah držet v tajnosti.

Je pátek. Spolužáci se přes přestávku baví o tom, co budou dělat přes víkend a o schůzkách, které mají. Přátelé hovoří o tom, jak se svými drahými „polovičkami“ půjdou ven, případně na nějakou párty. Někdo se tě zeptá: „A co budeš večer dělat ty?“ „Budeš se zase učit?“

Odpovíte, že nemáte žádné plány, že jen budete relaxovat. Na to se vás pokouší dát s někým dohromady. Chtějí vám dohodit rande. Odpovíte jim, že možná v budoucnosti.

Dále pokračují v rozhovorech o svých střetnutích a partnerech. Vždy, když můžete, se usmějete, pokývnete hlavou a žertujete s nimi na téma lásky a sexu, aby neměli podezření.

Myslíte na svého přítele/svoji přítelkyni, s kterým/kterou chodíte už tři měsíce. Přáli byste si, aby svým kamarádům a kamarádkám mohli povyprávět o tom, jak je vám spolu dobře, jaké by to bylo být zamilovaný. Ale nemůžete povídat nic.

Po skončení školy se postupně všichni rozejdete domů.

Doma si dáte sprchu, oblečete se a sejdete se se svojí přítelkyní/svým přítelem na dohodnutém místě. Velmi se těšíte, že se znova uvidíte, nemůžete se ani obejmout ani políbit. Usmějete se a povíte si: „Ahoj.“

Jdete někam na jídlo, na skleničku. Sedněte si naproti sobě, protože si vedle sebe nemůžete dovolit sednout. Můžete si hledět dlouho do očí, ale nemůžete se navzájem dotknout.

Potom jdete do kina. Chtěli byste jít na sraz, na který spolužáci upozorňovali, ale nemůžete spolu tancovat na veřejnosti, rozhodnete se jít do kina. Alespoň v kině můžete sedět vedle sebe. Ale nemůžete se držet za ruce. Když vyjdete z kina, nejradši byste si dali ruce přes ramena nebo se drželi za ruce, ale nemůžete. Místo toho si dáte ruce za záda a procházíte se.

Přáli byste si, aby bylo místo, kde byste mohli být spolu. Chtěli byste, abyste mohli jít k vám domů nebo k němu/ní na internát, ale lidé by se mohli začít ptát, proč se stále v pokoji zamykáte, a navrch by mohl vstoupit spolubydlící. Přáli byste si, abyste mohli chodit na místa, kam chodí ostatní dvojice. Chtěli byste povědět světu o svojí lásce, ale máte strach, že by na vás mohli lidé zanevřít, že by vás vyhodili ze školy, že by se s vámi přestali bavit, nebo byste nedostali práci, o kterou stojíte jen proto, že milujete toho, koho milujete...“²³¹

Nechat chvíli na to, aby se žáci vrátili do reality. Ptát se jich na emoce, myšlenky, které při vnímání tohoto příběhu zažívali. Chtěli by to začít? Zažili to někdy? Koho by se tento příběh mohl týkat? Jak to změnit, aby se lidé do těchto situací nedostávali?

Celkové shrnutí tohoto tématického celku. Nezapomene zjistit, zda u někoho došlo ke změně názoru, postoji k homosexualitě (dle odpovědí na lístečkách). Společně se žáky zhodnotíme, zda jim tento způsob výuky vyhovoval a zdali to pro ně bylo přínosné.

Této problematice by jistě bylo potřeba věnovat více času, je to téma velmi problematické. Základním cílem je, aby si žáci vytvořili vlastní názor na homosexualitu podložený co nejnovějšími informacemi. A pokud dosáhneme toho, aby sami chtěli tento názor tlumočit dál, bude to nemalý úspěch.

²³¹ Ondrisová, S. et al.: C.d., str. 148-149.

ZÁVĚR

Jak jsme v úvodu předesílali, homosexualita patří k problematickým součástím našeho majoritního heterosexuálního prostředí, které je často homofobní a heterosexistické, a tak ji z větší části odmítá. Na druhou stranu se mladá generace začíná otevírat tomuto problému a začíná jej chápat jako něco, co patří k součásti jejich života. Objevují se snahy o zlepšení postavení homosexuální minority, na jejich proniknutí, zařazení do heterosexuální společnosti.

I přes velkou možnost získávání nových poznatků o homosexualitě stále vycházejí příručky, které staví své poznatky na informacích zastaralých nebo záměrně zavádějících, a tak homosexualitu odmítají a snaží se ji léčit. Dokonce toto pojetí doporučují pedagogům jako podklad pro jejich výuku.

Zjistili jsme, že toto téma není téměř vyučováno a že děti mají nedostatečné nebo pokřivené informace. Může to být způsobeno tím, že je málo didaktického materiálu, který by pomáhal inspirovat učitele k výuce tématu homosexuality. Proto jsme v závěru představili návrhy jednotlivých vyučovacích hodin, jakým způsobem by se mohlo s touto problematikou pracovat a jak by mohla být přiblížena žákům. Je však také nutné apelovat na učitele, aby se vůči tomuto tématu neuzavírali, snažili se získávat co nejnovější informace a ty pak následně dětem interpretovali.

Touto diplomovou prací jsem chtěla podat základní informace o homosexualitě, jejím většinou negativním vnímání dnešní společností. Prostřednictvím vlastního výzkumu jsem dokladovala to, co je v textu popsáno v teoretické části - nedostatek informací o homosexualitě u heterosexuální majority, přetrvávání stereotypů o homosexualitě ve společnosti a v důsledku toho většinou ne zcela správné chápání problematiky homosexuality dětmi. Dále dotazníkové šetření poukázalo na její nedostatečnou prezentaci. Proto je závěrečná kapitola zaměřena na koncept výuky daného problému, který by měl alespoň některé tyto nedostatky napravit.

Nepochybně by bylo možné dané problematice věnovat mnohem více prostoru. I přesto se domnívám, že základní a podstatné informace týkající se homosexuality, které je možné využít i při výuce, tato práce vystihla.

SEZNAM PRAMENŮ

monografické publikace

1. Aardweg, G. J. M. van de.: TERAPIE HOMOSEXUALITY: Rádce pro postižené a poradce. 1. vydání. Hnutí Pro život ČR, 2003. ISBN 80-239-1403-0.
2. Atkinson, R. L. et al.: PSYCHOLOGIE. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-640-3.
3. Brzek, A., Pondělíčková – Mašlová, J.: TŘETÍ POHLAVÍ. 1. vyd. Praha: Scientia Medica, 1992. ISBN 80-85526-03-4.
4. Capponi, V., Hajnová, R., Novák, T.: SEXUOLOGICKÝ SLOVNÍK. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN 80-7169-115-1.
5. Fanel, J.: GAY HISTORIE. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-7272-010-4.
6. Gillernová, I., Malotínová, M.: PSYCHOLOGIE pro střední školy. 1. vyd. Praha: SPN, 1992. ISBN 80-04-26651-7.
7. Hartl, P., Hartlová, H.: PSYCHOLOGICKÝ SLOVNÍK. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.
8. Janošová, P.: HOMOSEXUALITA V NÁZORECH SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5.
9. Kol. autorů: LÉKAŘSKÉ REPETITORIUM. 4. přeprac. a rozš. vyd. Sv.1. A-L. Praha: Avicenum, 1981. Bez udání ISBN.
10. Kol. autorů: Nový biblický slovník. 1. vyd. Praha : Návrat domů, 1996. ISBN 80-85495-65-1.
11. Kol. autorů: OTTOVA VŠEOBECNÁ ENCYKLOPEDIE ve dvou svazcích A-L. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství – cesty, 2003. ISBN 80-7181-959-X.
12. Kol. autorů: OTTOVA VŠEOBECNÁ ENCYKLOPEDIE ve dvou svazcích M-Ž. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství – cesty, 2003. ISBN 80-7181-947-6.
13. Kol. autorů: SOCIÁLNÍ DEVIACE, SOCIOLOGIE NEMOCI A MEDICÍNY. 2. upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-85850-03-6.
14. SEXUÁLNÍ VÝCHOVA: Problematika dětské pornografie a její prevence na škole (příručka pro učitele). Praha: MŠMT ČR, 2003. Bez udání ISBN.

15. Ondrisová, S. et al.: NEVIDITELNÁ MENŠINA: čo (ne)vieme o sexuálnej orientácii. 1. vyd. Bratislava: Nadácia občan a demokracia, 2002. ISBN 80-968528-5-X.
16. Pál, A.: MANUÁL SEXUÁLNÍ VÝCHOVY. Tematická jednotka pro základní školy: NZ 27, NS 23. Brno: CERM, s.r.o., 1995. ISBN 80-85867-50-8.
17. Procházka, I., Janík, D., Hromada, J.: SPOLEČENSKÁ DISKRIMINACE LESBICKÝCH ŽEN, GAY MUŽŮ A BISEXUÁLŮ V ČR. Gay iniciativa v ČR: 2003. Bez udání ISBN.
18. Renzetti, C. M., Curran, D. J.: ŽENY, MUŽI A SPOLEČNOST. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0525-2.
19. Scott, J.R.W.: HOMOSEXUÁLNÍ PARTNERSTVÍ?: [křesťanský příspěvek k současné debatě]. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2000. ISBN 80-85495-90-2.
20. Spencer, C.: DEJINY HOMOSEXUALITY. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Slovart, 1995. ISBN 80-7145-302-1.
21. Stehlíková, D., Procházka, I., Hromada, J.: HOMOSEXUALITA, SPOLEČNOST A AIDS V ČR. 1. vyd. Praha: Orbis a Soho, 1995. Bez udání ISBN.
22. Vokurka, M., Hugo, J. a kol.: VELKÝ LÉKAŘSKÝ SLOVNÍK. Praha: Maxdorf s.r.o., 2002. ISBN 80-85912-43-0.

elektronické zdroje

1. Ansohn, F.J. Židé a homosexualita. *My a náboženství* [online]. 2004 [cit. 2004-12-27]. Dostupné z WWW <http://vira.kluci.cz/vh-kveci/zide_a_homosexualita.phtml>.
2. Gay a lesbická liga. Historie prosazování registrovaného partnerství. *Partnerství*. [online]. 2002. 2005 [cit. 2005-03-12]. Dostupné z WWW <<http://www.partnerstvi.cz/rp-historie/>>.
3. Gay a lesbická liga. *Partnerství*. [online]. 2005 [cit. 2005-03-12]. Dostupné z WWW <<http://www.partnerstvi.cz/rp-uvod/>>.

4. Honzák. *Průzkum na téma Postavení gayů a lesbických žen ve společnosti* [online]. Last revision 29th September 2003 [cit. 2005-03-20]. Dostupné z WWW <<http://gay.komunita.cz/hb-pruzkum/>>.
5. Hromada, J. Historie GI. *Gay Iniciativa v České republice* [on line]. [cit. 2005-02-10]. Dostupné z WWW <<http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=5>>.
6. Hrubý, V. Registrované partnerství v Evropě. *Partnerství* [online]. Last revision 14th March 2003 [cit. 2005-03-12]. Dostupné z WWW <<http://www.partnerstvi.cz/rp-evropa2002/>>.
7. Kaňka, P. Japonsko. *My a náboženství* [online]. 2004 [cit. 2004-12-27]. Dostupné z WWW <<http://vira.kluci.cz/vh-prehled/japonsko.phtml>>.
8. Kaňka, P. Gayové a islám. *My a náboženství* [online]. 2004 [cit. 2004-12-27]. Dostupné z WWW <http://vira.kluci.cz/vh-prehled/gayove_a_islam.phtml>.
9. Kaňka, P. Genetické výzkumy. *Biologické vlivy* [online]. Last revision 21st November 2002 [cit. 2004-04-22]. Dostupné z WWW <<http://homosexualita.004.cz/h-biologie/morfologie.phtml>>.
10. Kaňka, P. Morfologický výzkum. *Biologické vlivy* [online]. Last revision 21st November 2002 [cit. 2004-04-22]. Dostupné z WWW <<http://homosexualita.004.cz/h-biologie/genetika.phtml>>.
11. Kaňka, P. Východní náboženství. *My a náboženství* [online]. 2004 [cit. 2004-12-27]. Dostupné z WWW <http://vira.kluci.cz/vh-prehled/vychodni_nabozenstvi.phtml>.
12. Mišovič, J. *Veřejnost o toleranci* [online]. 2002-05-29, [cit. 2005-03-20]. Dostupné z WWW <http://www.cvvm.cz/upl/zpravy/100053s_Ov20529.doc>.
13. Witmanová, S. Židovství. *Víra, žena, křesťanství* [online]. 1993-1999 [cit. 2004-12-27]. Dostupné z WWW <http://www.lesba.cz/promluv/1_97/vira.html>.
14. X-base.cz. Gerard J. M. van den Aardweg, Ph.D. *Exodus* [online]. [cit. 2005-02-15]. Dostupné z WWW <<http://www.homosexualita.cz/content.html?c=103>>.
15. X-base.cz. Možnosti terapie. Exodus [online]. [cit. 2005-02-15]. Dostupné z WWW <www.homosexualita.cz>.

16. X-base.cz. Občanské sdružení Exodus. *Exodus* [online]. [cit. 2005-02-15].
Dostupné z WWW < www.homosexualita.cz >.

články

ČTK: Švédové prováděli nucené lobotomie. *Lidové noviny*, roč. 11, 8. dubna 1998,
č. 90, str. 7. ISSN 0862-5921.

PŘÍLOHY

Příloha č.1 – Švédové prováděli nucené lobotomie

Příloha č.2 – Morální sebepoznání

Příloha č.3 – Úplné znění dotazníku

Příloha č.4 – Výsledky dotazníkového šetření

Příloha č.5 – Kontingenční tabulky

Příloha č.1 – Švédové prováděli nucené lobotomie²³²

Švédové prováděli nucené lobotomie

Psychické poruchy, homosexualitu, alkoholismus, ale i komunistické smýšlení léčili švédští lékaři od 40. do 60. let opravdu originálně - lobotomií.

STOCKHOLM - V roce 1949 byla u sedmiletého chlapce ze švédského Umeå provedena lobotomie - tedy přerušení některých nervových spojů čelních mozkových laloků s ostatními částmi mozku. Důvod? Dítě podle lékařů trpělo „vývojovou poruchou hyperaktivitou“. Chlapec během operačního zákroku zemřel.

Bez souhlasu pacientů

To je jen jeden z mnoha podobných případů, s nimiž se mohli seznámit televizní diváci v dokumentárním filmu Norry Magasinetové, který v pondělí uvedla švédská televize STV. Z dokumentu vyplývá, že švédští lékaři provedli v letech 1944 až 1963 podstatně více mozkových operací, než se dosud uvádělo. Od 40. do začátku 60. let bylo podle posledních údajů nuceně podrobeno lobotomií 4500 převážně psychicky nemocných lidí a dětí se „vzdělávacími poruchami“. Oficiální švédské statistiky dosud hovořily o 2000 takových případech. Navíc podle svědectví pondělního televizního dokumentu lékaři tyto operace často prováděli bez vědomí pacientů a souhlasu jejich rodinných příslušníků. V pořadu byl také demonstrován případ muže, jemuž byla lobotomie provedena v roce 1963 a který v důsledku toho dnes ve svých 67 letech nemá žádný pojem o čase. Myslí si například, že jeho děti jsou ještě malé. Podle dokumentárního filmu užívali ovšem švédští lékaři lobotomie nejen jako prostředku k léčbě některých psychických poruch, nýbrž i pro potlačení homosexuality, alkoholismu a komunistického smýšlení. V dobovém novinovém článku například jistý lékař řekl, že v důsledku lobotomie „ztratil fanatický komunista o komunismus veškerý zájem“. Operace byla přitom provedena na Královském karolinském lékařském institutu, který uděluje Nobelovu cenu za medicínu.

²³² ČTK: Švédové prováděli nucené lobotomie. *Lidové noviny*, roč. 11, 8. dubna. 1998, č. 90, str. 7. ISSN 0862-5921.

Neutralita na severský způsob

Televizní reportáž o nucených lobotomiích, kterých se po druhé světové válce používalo k léčení různých psychóz, je zatím poslední kapkou v bolestném švédském zkoumání vlastních dějin 20. století. V posledních dvou letech bylo Švédsko, které se vždy pyšnilo dodržováním lidských práv, konsternováno různými zprávami, které vypovídaly o temných stránkách minulosti země. Obyvatelé země tří korunek byli například konfrontováni se skutečností, že „neutrální“ Švédsko během druhé světové války čile obchodovalo s nacistickým Německem. Švédové se také kromě jiného dověděli, že od poloviny 70. let se v zájmu "čištění rasy" nuceně podrobilo sterilizaci zhruba 60 tisíc lidí.

Příloha č.2 - Morální sebepoznání²³³

- **Sebekázeň:** Dělejte si záznamy o bodech, kde je vaše sebekázeň slabá, a začnete na tom pracovat (co se týče včasného vstávání, péče o tělo, jídla, oblečení, účesu, odkládání povinnosti či činnosti).
- **Upřímnost:** vnitřní pozorování vyjadřovat vždy jednoduchými slovy, aby byla co nejjasnější. Při sdělování svých slabostí a nezdarů být vůči osobě vám pomáhající upřímní.²³⁴
- **Sebekontrola** při mluvení, kdy je dobré dávat si pozor na vlastní slova a všímát si touhy ke stěžování si.²³⁵ Dalším dobrým cvičením je nepřidat se, když si ostatní v okolí stěžují nebo sdělují svou rozmrzelost. Rozdíl mezi normálním vyjádřením smutku a zklamáním a dětským fňukáním, naříkáním atd. je možno **slyšet**.²³⁶
- **Trpělivost:** s vlastními nezdary a s pomalým pokrokem. Netrpělivost je znakem mládí.
- **Pokora:** náleží bytostně k vyzrálé osobnosti. Pociťovat se jako něco výjimečného je dětské myšlení.
- **Arogance:** homosexuálové jsou často přehnaně arogantní. Pocit nadřazenosti se vyvinul z jejich pocitů méněcennosti. „*Já nejsem jako ten průměrný člověk, jsem vlastně víc, jsem zvláštní, moje (sexuální) přirozenost je nadřazená, jsem velice nadaný, výjimečně citlivý a obzvlášť tragický.*“²³⁷
- **Vůle:** Homosexuální touhu přirovnává k závislosti na alkoholu nebo tabáku. Je nutné nasadit celkovou vůli, a tím erotický impulz v konkrétních momentech umlčet. V každé situaci se pokusit stát se pánem situace, klidně, v postoji dospělého: realisticky a trpělivě. Pokusit se v citovém rozpoložení říci klidně „ne“. Přemýšlením dospět k celkovému rozhodnutí, které je podmíněno vůlí: „*Homosexuální impulzy už v mém životě nebudou mít místo.*“ Toto rozhodnutí roste pomalu, ale udělá-li člověk jednou pevné rozhodnutí, odmítne pak

²³³ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 82-91.

²³⁴ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 83.

²³⁵ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 87.

²³⁶ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 88.

²³⁷ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 89.

úplně i velmi nepatrné podněty k homoerotickému vzrušení, k homoerotickému požitku. Rozhodnutí vůle by se mělo pravidelně obnovovat, aby z něho mohl vyrůst pevný zvyk.²³⁸ V krizových momentech mají pomoci tyto formulace: „*Musím být upřímný.*“ a „*Jsem svobodný, dokonce i pod tlakem této palčivé touhy.*“ „*Vím, že mám odporovat, nemám se obelhávat.*“ Napište si několik pomocných vět a čtěte je v nouzových okamžicích.

²³⁸ Aardweg, G. J. M. van de.: C.d., str. 91.

Příloha č.3 – Úplné znění dotazníku

Ahoj!

Do ruky se ti dostává dotazník, který se týká homosexuality a bude podkladem pro mou diplomovou práci. Poprosím tě, abys mu věnoval(a) část svého času a poctivě jej vyplnil(a). Než začneš odpovídat na jednotlivé otázky, vyplň prosím některé údaje týkající se tvé osoby. Dotazník je anonymní, nemusíš se proto obávat, že by tvé názory byly někde nějak dávány do souvislosti s tebou.

U každé otázky zaškrtni prosím pouze jednu vybranou odpověď, není-li uvedena jiná instrukce.

Za vyplnění dotazníku ti předem moc děkuji.

Zaškrtni, jestli jsi:

1. dívka
2. kluk

Napiš, kolik je ti roků. _____

Do kolikáté třídy chodíš? _____

Do jaké školy jsi chodil(a) v loňském školním roce?

1. do stejné školy jako nyní
2. do jiné školy, napiš prosím do které: _____

1. U první otázky tě chci poprosit o tvoje vlastní vysvětlení pojmu, se kterým jsi se už mohl(a) potkat. Pokus se napsat, co to je *homosexualita*:

2. Co si myslíš o homosexualitě? Vyber prosím pouze jednu z následujících odpovědí:

- A. Beru to jako něco, co mi přijde v celku normální.
- B. Je to nemoc.
- C. Je to úchylna.

D. Nevím.

3. Co si myslíš o vzniku homosexuality?

- A. je rozhodně vrozená
- B. je spíše vrozená
- C. je spíše získaná (naučená) během života
- D. je rozhodně získaná (naučená) během života

E. *nevíš*

4. Lze podle tebe „předělat“ homosexuála na heterosexuála?

- A. to nelze
- B. částečně ano
- C. určitě ano

D. *nevím*

5. Kdo myslíš, že je homosexuál?

- A. Ten, koho přitahují pouze osoby stejného pohlaví (homosexuální muže přitahují muži a homosexuální ženy přitahují ženy).
- B. Ten, kdo spíše upřednostňuje osoby stejného pohlaví, je ale schopen být přitahován i osobami opačného pohlaví.
- C. Ten, koho osoby stejného pohlaví přitahují jen sexuálně, nedovede je ale milovat.

6. Kdo podle tebe může být homosexuální?

- A. jen muž
- B. jen žena
- C. muž i žena

7. Myslíš, že poznáš homosexuála podle jeho zevnějšku?

- A. rozhodně ano
- B. spíše ano
- C. spíše ne
- D. rozhodně ne

8. Pokud ano, napiš konkrétně podle čeho bys ho poznal(a):

9. Jaký je tvůj postoj k homosexuálům?

- A. rozhodně mi vadí
- B. spíše mi vadí
- C. spíše mi nevadí
- D. rozhodně mi nevadí

10. Je podle tebe láska homosexuálů mezi sebou stejná jako láska ostatních lidí?

- A. rozhodně ano
- B. spíše ano
- C. spíše ne
- D. rozhodně ne

11. Myslíš si, že by měla být homosexualita trestána?

- A. rozhodně ano
- B. spíše ano
- C. spíše ne
- D. rozhodně ne

Pokud ANO, proč si to myslíš?

Pokud NE, proč si to myslíš?

12. Kde jsi se poprvé dozvěděl(a) něco o homosexualitě?

- A. ve škole
- B. v rodině
- C. od kamarádů
- D. z televize, z rádia
- E. z novin, z časopisu
- F. jinde, napiš prosím kde či od koho:

G. nepamatuji si

13. Kde jsi se nejvíce dozvěděl(a) o homosexualitě?

- A. ve škole
- B. v rodině
- C. od kamarádů
- D. z televize, z rádia
- E. z novin, z časopisu
- F. jinde, napiš prosím kde či od koho:

G. nepamatuji si

14. Bavili jste se o homosexualitě v rámci vyučování ve škole?

- A. ano, dostatečně
- B. ano, ale ne moc podrobně
- C. ne, nebavili

D. nepamatuji si

15. Pokud ano, jakým způsobem jste ve škole téma homosexuality „probírali“?
(Můžeš vyplnit více variant.)

- A. prostřednictvím výkladu
- B. prostřednictvím diskuze
- C. jinak, napiš prosím stručně jak:

D. *nepamatuji si*

16. Byly při probírání tohoto tématu využity nějaké učební pomůcky?

- A. ano
- B. ne

17. Pokud ANO, jaké?

- A. filmová nahrávka
- B. časopisy, noviny, knihy
- C. hra

–

uved'

prosím

jaká: _____

D. něco jiného, napiš prosím stručně co:

E. *nepamatuji si*

18. Kolik vyučovacích hodin (odhadem) jste tématu homosexuality ve škole věnovali?

- A. jen chvíli v rámci jedné hodiny
- B. asi 1- 2 hodiny
- C. asi 3 a více hodin
- D. vůbec jsme se tomu nevěnovali

E. *nepamatuji si*

19. Pokud jste se ve škole bavili o homosexualitě, tak to bylo v hodinách jakého předmětu? (zaškrtni všechny, které platí)

- A. občanské výchovy
- B. rodinné výchovy
- C. dějepisu
- D. v jiných předmětech, napiš prosím v jakých:

20. Co více by ses chtěl(a) dozvědět o homosexualitě? (vyber maximálně dvě možnosti)

- A. o jejím vzniku a příčinách
- B. o vyrovnávání se s ní před sebou i okolím
- C. o cítění
- D. o vztazích, partnerství
- E. o sexuálním styku

F. jiné: _____

21. Víš ty sám(sama) o někom z tvého okolí, kdo by byl homosexuální?

- A. určitě ano
- B. myslím si, že ano
- C. myslím si, že ne
- D. určitě ne

22. Viděl(a) jsi někdy nějaký pořad v TV probírající problematiku homosexuality nebo týkající se přímo homosexuálů?

- A. ano, několik
- B. ano, jednou
- C. ne

D. *nepamatuji si*

Pokud ano a vzpomeneš-li si na název pořadu, uveď jej prosím:

23. Četl(a) jsi někdy v nějakém časopise, knize či článku něco o homosexualitě či životě homosexuálů?

A. ano

B. ne

C. *nepamatuji si*

Pokud ano a vzpomeneš-li si, napiš prosím jeho/její název a popiš, o čem pojednával.

(pokud nevíš název, tak napiš alespoň, zdali to byla kniha, časopis, článek nebo něco jiného):

Příloha č.4 – Výsledky dotazníkového řešení

Tabulka č.1 – Co si myslíš o homosexualitě?

Co si myslíš o homosexualitě?	%
A. Beru to jako něco, co mi přijde v celku normální.	33
B. Je to nemoc.	10
C. Je to úchylka.	43
D. Nevím	15

Tabulka č.2 – Co si myslíš o vzniku homosexuality?

Co si myslíš o vzniku homosexuality?	%
A. je rozhodně vrozená	15
B. je spíše vrozená	40
C. je spíše získaná (naučená) během života	20
D. je rozhodně získaná (naučená) během života	17
E. Nevíš	10

Tabulka č.3 – Lze podle tebe „předělat“ homosexuála na heterosexuála

Lze podle tebe „předělat“ homosexuála na heterosexuála?	%
A. to nelze	32
B. částečně ano	50
C. určitě ano	6
D. nevím	12

Tabulka č.4 – Kdo myslíš, že je homosexuál?

Kdo myslíš, že je homosexuál?	%
A. Ten, koho přitahují <u>pouze</u> osoby stejného pohlaví (homosexuální muže přitahují muži a homosexuální ženy přitahují ženy).	69
B. Ten, kdo <u>spíše</u> upřednostňuje osoby stejného pohlaví, je ale schopen být přitahován i osobami opačného pohlaví.	22
C. Ten, koho osoby stejného pohlaví přitahují <u>jen</u> sexuálně, nedovede je ale milovat.	7

Tabulka č.5 – Kdo podle tebe může být homosexuální?

Kdo podle tebe může být homosexuální?	%
A. jen muž	9
B. jen žena	0
C. muž i žena	91

Tabulka č.6 – Myslíš si, že poznáš homosexuála podle jeho zevnějšku?

Myslíš si, že poznáš homosexuála podle jeho zevnějšku?	%
A. rozhodně ano	12
B. spíše ano	34
C. spíše ne	42
D. rozhodně ne	11

Tabulka č.7 – Jaký je tvůj postoj k homosexuálům?

Jaký je tvůj postoj k homosexuálům?	%
A. rozhodně mi vadí	19
B. spíše mi vadí	30
C. spíše mi nevadí	36
D. rozhodně mi nevadí	13

Tabulka č.8 - Je podle tebe láska homosexuálů mezi sebou stejná jako láska ostatních lidí?

Je podle tebe láska homosexuálů mezi sebou stejná jako láska ostatních lidí?	%
A. rozhodně ano	31
B. spíše ano	33
C. spíše ne	22
D. rozhodně ne	14

Tabulka č.9 - Myslíš si, že by měla být homosexualita trestána?

Myslíš si, že by měla být homosexualita trestána?	%
A. rozhodně ano	7
B. spíše ano	2
C. spíše ne	30
D. rozhodně ne	60

Tabulka č.10 - Kde jsi se poprvé dozvěděl(a) něco o homosexualitě?

Kde jsi se poprvé dozvěděl(a) něco o homosexualitě?	%
A. ve škole	9
B. v rodině	11
C. od kamarádů	27
D. z televize, z rádia	19
E. z novin, časopisu	4
F. jinde	5
G. nepamatuji si	24

Tabulka č.11 - Kde jsi se nejvíce dozvěděl(a) o homosexualitě?

Kde jsi se nejvíce dozvěděl(a) o homosexualitě?	%
A. ve škole	18
B. v rodině	6
C. od kamarádů	23
D. z televize, z rádia	12
E. z novin, časopisu	16
F. jinde	2
G. nepamatuji si	22

Tabulka č.12 - Bavili jste se o homosexualitě v rámci vyučování ve škole?

Bavili jste se o homosexualitě v rámci vyučování ve škole?	%
A. ano, dostatečně	13
B. ano, ale ne moc podrobně	39
C. ne, nebavili	36
D. nepamatuji si	12

Tabulka č.13 - Pokud ano, jakým způsobem jste ve škole téma homosexuality „probírali“?

Pokud ano, jakým způsobem jste ve škole téma homosexuality „probírali“?	%
A. prostřednictvím výkladu	18
B. prostřednictvím diskuze	35
C. jinak	0
D. nepamatuji si	5

Tabulka č.14 - Byly při probírání tohoto tématu využity nějaké učební pomůcky?

Byly při probírání tohoto tématu využity nějaké učební pomůcky?	%
A. ano	7
B. ne	69

Tabulka č.15 – Pokud ano, jaké?

Pokud ano, jaké?	%
A. filmová nahrávka	2
B. časopisy, noviny, knihy	2
C. hra	0
D. něco jiného	2
E. nepamatuji si	10

Tabulka č.16 - Kolik vyučovacích hodin (odhadem) jste tématu homosexuality ve škole věnovali?

Kolik vyučovacích hodin (odhadem) jste tématu homosexuality ve škole věnovali?	%
A. jen chvíli v rámci jedné hodiny	33
B. asi 1-2 hodiny	10
C. asi 3 a více hodin	1
D. vůbec jsme se tomu nevěnovali	29
E. nepamatuji si	16

Tabulka č.17 - Pokud jste se ve škole bavili o homosexualitě, tak to bylo v hodinách jakého předmětu?

Pokud jste se ve škole bavili o homosexualitě, tak to bylo v hodinách jakého předmětu?	%
A. občanské výchovy	22
B. rodinné výchovy	40
C. dějepisu	1
D. v jiných	13

Tabulka č.18 - Co více by ses chtěl(a) dozvědět o homosexualitě?

Co více by ses chtěl(a) dozvědět o homosexualitě?	%
A. o jejím vzniku a příčinách	32
B. o vyrovnávání se s ní před sebou i okolím	30
C. o cítění	17
D. o vztazích, partnerství	13
E. o sexuálním styku	31
F. jiné	18

Tabulka č.19 - Viděl(a) jsi někdy nějaký pořad v TV probírající problematiku homosexuality nebo týkající se přímo homosexuálů?

Viděl(a) jsi někdy nějaký pořad v TV probírající problematiku homosexuality nebo týkající se přímo homosexuálů?	%
A. ano, několik	38
B. ano, jednou	23
C. ne	26
D. nepamatuji si	12

Tabulka č.20 - Četl(a) jsi někdy v nějakém časopise, knize či článku něco o homosexualitě či životě homosexuálů?

Četl(a) jsi někdy v nějakém časopise, knize či článku něco o homosexualitě či životě homosexuálů?	%
A. ano	44
B. ne	29
C. nepamatuji si	27

Příloha č.5 – Kontingenční tabulky

1. KŘÍŽENÍ INFORMACÍ PODLE VĚKU RESPONDENTŮ

Tabulka č.21a,b - **Lze podle tebe „předělat“ homosexuála na heterosexuála?**

1. to nelze 2. částečně ano 3. určitě ano 4. *nevím*

Počet z odpovědi	odpovědi				
Věk	1	2	3	9	Celkový součet
11	27 %	55 %	0 %	18 %	100 %
12	21 %	56 %	8 %	15 %	100 %
13	50 %	33 %	8 %	8 %	100 %
14	33 %	52 %	10 %	5 %	100 %
15	45 %	42 %	0 %	13 %	100 %
Celkový součet	33 %	50 %	6 %	12 %	100 %

Počet z odpovědi	odpovědi				
Věk	1	2	3	9	Celkový součet
11	8 %	10 %	0 %	13 %	9 %
12	25 %	44 %	57 %	47 %	39 %
13	15 %	7 %	14 %	7 %	10 %
14	18 %	18 %	29 %	7 %	17 %
15	35 %	21 %	0 %	27 %	25 %
Celkový součet	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabulka č.22a,b - **Kdo podle tebe může být homosexuální?**

1. jen muž 2. jen žena 3. muž i žena

Počet z odpovědi	odpovědi		
věk	1	3	Celkový součet
11	27 %	73 %	100 %
12	6 %	94 %	100 %
13	17 %	83 %	100 %
14	0 %	100 %	100 %
15	10 %	90 %	100 %
Celkový součet	9 %	91 %	100 %

Počet z odpovědi	odpovědi		
věk	1	3	Celkový součet
11	27 %	7 %	9 %
12	27 %	40 %	39 %
13	18 %	9 %	10 %
14	0 %	19 %	17 %
15	27 %	25 %	25 %
Celkový součet	100 %	100 %	100 %

Tabulka č.23a,b - **Myslíš, že poznáš homosexuála podle jeho zevnějšku?**

1. rozhodně ano 2. spíše ano 3. spíše ne 4. rozhodně ne

Počet z odpovědi	odpovědi				
věk	1	2	3	4	Celkový součet
11	9 %	27 %	55 %	9 %	100 %
12	15 %	38 %	30 %	17 %	100 %
13	17 %	25 %	50 %	8 %	100 %
14	10 %	43 %	43 %	5 %	100 %
15	10 %	29 %	52 %	10 %	100 %
Celkový součet	12 %	34 %	42 %	11 %	100 %

Počet z odpovědi	odpovědi				
věk	1	2	3	4	Celkový součet
11	7 %	7 %	12 %	7 %	9 %
12	47 %	43 %	27 %	57 %	39 %
13	13 %	7 %	12 %	7 %	10 %
14	13 %	21 %	18 %	7 %	17 %
15	20 %	21 %	31 %	21 %	25 %
Celkový součet	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

2. KRÍŽENÍ INFORMACÍ PODLE POHLAVÍ RESPONDENTŮ

1 = dívka

2 = chlapec

Tabulka č.24a,b - **Jaký je tvůj postoj k homosexuálům?**

1. rozhodně mi vadí 2. spíše mi vadí 3. spíše mi nevadí 4. rozhodně mi nevadí

Počet z odpovědi	odpovědi				Celkový součet
pohlaví	1	2	3	4	
1	11 %	33 %	42 %	14 %	100 %
2	30 %	26 %	33 %	11 %	100 %
Celkový součet	20 %	30 %	38 %	12 %	100 %

Počet z odpovědi	odpovědi				Celkový součet
pohlaví	1	2	3	4	
1	29 %	58 %	59 %	60 %	53 %
2	71 %	42 %	41 %	40 %	47 %
Celkový součet	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabulka č.25a,b - **Četl(a) jsi někdy v nějakém časopise, knize či článku něco o homosexualitě či životě homosexuálů?**

1. ano 2.ne 9. nepamatuji si

Počet z odpovědi	odpovědi			
pohlaví	1	2	9	Celkový součet
Počet z odpovědi	1	59 %	19 %	22 %
Celkový součet	2	28 %	42 %	30 %
pohlaví	1	45 %	30 %	26 %
	2	70 %	33 %	45 %
Celkový součet		30 %	67 %	55 %
		100 %	100 %	100 %

Tabulka č.26A-E - **Co více by ses chtěl(a) dozvědět o homosexualitě?**

0 = ne

1 = ano

A. O jejím vzniku a příčinách

Počet z odpovědi	odpovědi		
Pohlaví	0	1	Celkový součet
1	51 %	58 %	53 %
2	49 %	43 %	47 %
Celkový součet	100 %	100 %	100 %

B. O vyrovnávání se s ní před sebou i okolím

Počet z odpovědi	odpovědi		
pohlaví	0	1	Celkový součet
1	51 %	58 %	53 %
2	49 %	42 %	47 %
Celkový součet	100 %	100 %	100 %

C. O citění

Počet z odpovědi	odpovědi		
pohlaví	0	1	Celkový součet
1	49 %	75 %	53 %
2	51 %	25 %	47 %
Celkový součet	100 %	100 %	100 %

D. O vztazích, partnerství

Počet z odpovědi	odpovědi		
pohlaví	0	1	Celkový součet
1	48 %	88 %	53 %
2	52 %	13 %	47 %
Celkový součet	100 %	100 %	100 %

E. O sexuálním styku

Počet z odpovědi	odpovědi		
pohlaví	0	1	Celkový součet
1	56 %	45 %	53 %
2	44 %	55 %	47 %
Celkový součet	100 %	100 %	100 %

3. KŘÍŽENÍ INFORMACÍ PODLE ŠKOLY NAVŠTĚVOVANÉ RESPONDENTEM

1 = ZŠ Kunratická

2 = ZŠ Dvorská

3 = jiná ZŠ

Tabulka č.27 - **Kolik vyučovacích hodin (odhadem) jste tématu homosexuality
ve škole věnovali?**

1. Jen chvíli v rámci jedné hodiny 2. asi 1-2 hodiny 3. asi 3 a více hodin
4. vůbec jsme se tomu nevěnovali 9. nepamatuji si

Počet z odpovědi	odpovědi					Celkový součet
škola	1	2	3	4	9	
1	38 %	12 %	0 %	29 %	21 %	100 %
2	38 %	8 %	2 %	36 %	16 %	100 %
3	0 %	50 %	0 %	50 %	0 %	100 %
Celkový součet	37 %	11 %	1 %	33 %	18 %	100 %

Počet z odpovědi	odpovědi
---------------------	----------

škola	1	2	3	4	9	Celkový součet
1	54 %	58 %	0 %	47 %	60 %	53 %
2	46 %	33 %	100 %	50 %	40 %	45 %
3	0 %	8 %	0 %	3 %	0 %	2 %
Celkový součet	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %